

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (อาชีวศึกษา)

ปริญญา

อาชีวศึกษา

อาชีวศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

The Guideline to Develop the Provincial Organization Network for Developing
Farmers' Education

นามผู้วิจัย นางคันสนีย์ สายะสนธิ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์วรัทยา ธรรมกิตติภพ, ศศ.ด.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์วิกร ตันทวุฑฒ, Ed.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุฬารัตน์ วัฒนะ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

สิงสิงห์ มทาวิตยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

The Guideline to Develop the Provincial Organization Network for Developing
Farmers' Education

โดย

นางศันสนีย์ สายะสนธิ

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (อาชีวศึกษา)
พ.ศ. 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ค้นสนีย์ สายะสนธิ 2557: แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (อาชีวศึกษา) สาขาอาชีวศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ วรทยา ธรรมกิตติภพ, ศศ.ด. 151 หน้า

ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรไทย คือการสร้างเครือข่ายที่มีความเข้มแข็ง ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ ร่างและตรวจสอบแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเกษตรกรในระดับจังหวัด สภาพการจัดการเครือข่าย องค์ประกอบของเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร และจัดทำร่างแนวทางการพัฒนาเครือข่ายประชากรเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา และบุคลากรครู ของสถานศึกษา กลุ่มที่ 2 ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มที่ 3 ตัวแทนสถานประกอบการเอกชน รวมจำนวน 153 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ระยะที่ 2 การตรวจสอบแนวทางการพัฒนาเครือข่าย เพื่อพัฒนาการศึกษาเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนเกษตรกร รวม 10 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ และสอบถามความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการพัฒนานี้ไปใช้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐานและส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ซึ่งมีองค์ประกอบที่ต้องพิจารณา 5 ด้าน คือ 1) ด้านโครงสร้างเครือข่าย 2) ด้านบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน 3) ด้านกิจกรรมการพัฒนาเกษตรกร 4) ด้านการประสานงานเครือข่าย และ 5) ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย เรียกรวมว่าเป็น ระบบและกลไกเพื่อการพัฒนาการศึกษาเกษตรกรผ่านองค์ประกอบหลักทั้ง 5 โดยมีสถานศึกษาเป็นแม่ข่าย เมื่อนำไปผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากผู้ให้ข้อมูล พบว่า แนวทางมีความเหมาะสมในทุกด้าน โดยมีความเห็นสอดคล้องกันร้อยละ 100 การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า ทุกข้อรายการมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับมากที่สุด ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืนของเครือข่ายควรพิจารณาถึง สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานแบบเครือข่ายของแต่ละหน่วยงาน ความเต็มใจที่จะเข้าร่วมเครือข่าย การปรับโครงสร้างให้เหมาะสมกับบริบทหรือพื้นที่ที่จะใช้จริง กิจกรรมที่จัดควรสนับสนุนพัฒนาเกษตรกรได้ครบวงจรและยั่งยืน การประสานงานเครือข่ายเป็นสิ่งที่สำคัญ ควรมีกิจกรรมสัมพันธ์อื่นที่ไม่เป็นทางการเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ให้เป็นปึกแผ่นและยั่งยืน

Sansanee Sayasondhi 2014: The Guideline to Develop the Provincial Organization Network for Developing Farmers' Education. Doctor of Philosophy (Vocational Education), Major Field Vocational Education, Department of Vocational Education. Thesis Advisor: Associate Professor Varataya Thammakittipob, Ph.D. 151 pages.

The important factor to develop Thai farmers' education is networking. So the main objectives of this research are to draft and to examine network to develop farmers' education. This research is descriptive research, divided into two phases. The first phase is to study the situation of education management to develop farmers' education, situation of network management, elements of the network to develop farmers' education and to draft guidelines for the development of the provincial agencies network to develop the farmers' education. Total target populations are 153, divided into 3 groups. Group 1, directors and teachers of the college of agriculture and technology or the college of fisheries. Group 2, representative of government agencies. Group 3, representative of 8 workplaces. Data were collected by questionnaire and interviewing form. Frequency and percentage were required. The second phase is to examine the guideline to develop the provincial level network to develop farmers' education. Key informants are 10 members; include the executive policy makers, selected directors and farmers' agents. Data were collected by interview and question about possibility extent of its use. Data were analyzed by content analysis, frequency, percentage, median and interquartile range.

The result revealed that the guideline to develop the provincial agency network to develop farmers' education must be considered 5 components; consist of the network structure, the members' roles, the activities for farmers' education development, the network coordination and network administration. These are called "a system and mechanism" for farmers' education development throughout 5 components. The college was requested to be the center of network. The approach has been examined the appropriateness by key informants found that the 5 components was appropriated with 100 percentage of consensus. The possibility study found that all items were possibility in the highest level on the extent of its use. The additional recommendations for sustainable network should be considered: awareness to team working, willing to participate in network, activity should adapt and develop sustainably. Relationship development by informal activities coordination is important.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ธรรมกิตติภาพ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.วิกร ตัณฑวุฑโฒ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมอาจารย์ ดร. สมภพ สุวรรณรัฐ ประธานการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร ถาวรอธิวาสน์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขเนื้อหาในเล่ม และการดำเนินการวิจัยในทุกขั้นตอนซึ่งทำให้การวิจัยครั้งนี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน และ นายวณิชย์ อ่วมศรี รองเลขาธิการ คณะกรรมการการอาชีวศึกษา นายวีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ นายกสภาสถาบันอาชีวศึกษาเกษตร ภาค กลาง นายสิทธิศักดิ์ รัตนพานิชย์ ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานอาชีวเกษตรและประมง นายพรณรงค์ วรศิลป์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีขอนแก่นนายวิศวะ คงแก้ว ผู้อำนวยการ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครศรีธรรมราช นายคัมภีร์ สายะสนธิ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตร และเทคโนโลยีเพชรบุรี นายประจักษ์ ทาสี ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีตาก นาย ประเวศ วรางกูร ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุทัยธานี คุณเสถียร มาเจริญรุ่งเรือง เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ สาขาทำไร่ ปี 2554 คุณสุภรณ์ สังข์วรรณะ ผู้ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ปราชญ์ชาวบ้าน จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้มีคุณูปการด้านการเกษตร รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่สละ เวลาอันมีค่าในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ที่ใช้ในจากการวิจัยนี้

ด้วยพระคุณของบิดามารดาของผู้วิจัยที่ส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาที่ดีในระดับต่างๆตั้งแต่ เยาว์วัยจนสำเร็จการศึกษาได้ทำหน้าที่ “แม่พิมพ์” และมีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับสูงสุดนี้ จึงขอ กราบขอบพระคุณอย่างสูง ขอขอบคุณ “ครอบครัวสายะสนธิ” และ “ครอบครัวไปบน” รวมทั้ง ผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเพชรบุรี และเพื่อนนิสิตปริญญาเอกสาขา อาชีวศึกษารุ่นที่ 9 ทุกคน

ศันสนีย์ สายะสนธิ
กรกฎาคม 2557

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ประโยชน์ที่ได้รับ	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	9
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	12
แนวคิดในการสร้างเครือข่าย	13
การสร้างเครือข่าย	22
การบริหารจัดการเครือข่าย	28
การพัฒนาเกษตรกร	37
หน่วยงานที่จัดการศึกษาด้านอาชีพเกษตร	39
กรอบแนวคิดในการวิจัย	42
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	44
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของ เกษตรกรในระดับจังหวัด สภาพการจัดเครือข่ายและองค์ประกอบของ เครือข่าย เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร	44
ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องและความเป็นไปได้ในการนำแนว ทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของ เกษตรกรไปใช้	54
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	61
ผลการวิจัย	61
ข้อวิจารณ์	88
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	90
สรุปผลการวิจัย	90
ข้อเสนอแนะ	101

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	102
ภาคผนวก	109
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	110
ภาคผนวก ข รายชื่อหน่วยงานที่ให้ข้อมูล	144
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	151

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อพิจารณาตามบทบาทขององค์กร	24
2	แสดงจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา	53
3	แสดงรายชื่อและคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลประกอบการวิจัยระยะที่ 2	55
4	แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบของเครือข่าย	67
5	แสดงความถี่และค่าร้อยละความสอดคล้องด้านโครงสร้างเครือข่าย	70
6	แสดงความถี่และค่าร้อยละความสอดคล้องด้านบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย	73
7	แสดงบทบาทหน้าที่ของแต่ละกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ สถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และสถานประกอบการ	74
8	แสดงความถี่และค่าร้อยละความสอดคล้องด้านการจัดกิจกรรมเพื่อ พัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ตามความคิดเห็นของสถานศึกษา	76
9	แสดงความถี่และค่าร้อยละความสอดคล้องด้านการจัดกิจกรรมเพื่อ พัฒนาการศึกษาของเกษตรกรตามความคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐ	78
10	แสดงความถี่และค่าร้อยละความสอดคล้องด้านการจัดกิจกรรมเพื่อ พัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ตามความคิดเห็นของสถานประกอบการ	79
11	แสดงความถี่และค่าร้อยละความสอดคล้องด้านการประสานงานของ เครือข่าย	80
12	แสดงความถี่และค่าร้อยละความสอดคล้องด้านการบริหารจัดการ เครือข่าย	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
13	แสดงความสัมพันธ์บทบาทของแต่ละกลุ่ม	83
14	แสดงกิจกรรมของแต่ละหน่วยงานที่พัฒนาหรือสนับสนุนการพัฒนา การศึกษาของเกษตรกร	84
15	ความเป็นไปได้ในการแนวทางไปใช้เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรใน 9 ประเด็น	87

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การเกิดเครือข่าย	18
2	ขั้นตอนการเกิดเครือข่าย	27
3	กรอบแนวในการวิจัย	43
4	แผนการวิจัย	60
5	สภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร	92
6	แสดงความสัมพันธ์และสอดคล้องบทบาทหน้าที่ของแต่ละกลุ่ม	95
7	แสดงการเชื่อมโยงกิจกรรมของแต่ละหน่วยงานในการพัฒนาการศึกษา ของเกษตรกร	96
8	(ร่าง) เครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร	99

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) จนกระทั่งมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ยังคงมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพคน และสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) โดยให้ความสำคัญของการศึกษาว่าเป็นกระบวนการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ สภาเกษตรกรของประเทศออสเตรเลีย (National Farmer's Federation, 2014 : Online) มีความเชื่อว่า การเกษตรออสเตรเลียนจะมีอนาคตที่เข้มแข็งและยั่งยืนได้ ถ้าลงทุนในทรัพยากรที่สำคัญที่สุดนั่นคือ คน เช่นเดียวกับ Schultz (1996 อ้างใน เหมวรรณ คงทอง, 2550) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และถือว่าการศึกษาคือกระบวนการผลิตที่ช่วยพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์

ข้อจำกัดในการพัฒนานั้น ประเทศไทยได้เผชิญกับปัญหาที่สำคัญด้านสังคมของประเทศ คือ เรื่องจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย ถึงแม้ประเทศไทยมีแนวโน้มการพัฒนาคนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านเช่น ญี่ปุ่น เกาหลี และสิงคโปร์ ยังต่ำกว่า 3 ประเทศดังกล่าว ประชากรส่วนใหญ่ของไทย ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกร มีจำนวน 25,166,419 คน หรือคิดเป็น ร้อยละ 40 ของประชากรทั้งประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2549) และคาดการณ์ว่าหากปล่อยให้เป็นไปเช่นนี้ ในอนาคตอันใกล้จะเหลือเพียงร้อยละ 30 และอายุโดยเฉลี่ยของเกษตรกรจะสูงขึ้น คือมากกว่า 45 ปี เพราะนับวันจะขาดแรงงานในครัวเรือนภาคเกษตรวัยหนุ่มสาว อีกทั้งเกษตรกรขาดการพัฒนาความรู้และทักษะ ทำให้ไม่มีการปรับปรุง พัฒนาการผลิต การบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเท่าที่ควร (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2551: 10) เกษตรกรส่วนใหญ่ มีความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรในระดับต่ำการจัดการระบบการใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกที่ไม่เหมาะสม และมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอยู่ในวงจำกัด ทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำรวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ที่เกษตรกรประสบอยู่นั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่าเกษตรกรขาดความรู้ด้านวิชาการ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม ได้รับการศึกษาในระดับต่ำจากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548) พบว่าคนไทยมีจำนวนปีการศึกษาโดยเฉลี่ย ในปี พ.ศ. 2548 เท่ากับ 8.5 ปี และยังมีจำนวนประชาชนที่ยังอยู่ภายใต้เส้นความยากจน ซึ่งเป็นระดับรายได้ 1,242 บาทต่อเดือน อยู่จำนวน 7.34 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11.3 ของประชากรทั้งหมด ดังนั้นจึงควรส่งเสริม และสนับสนุนให้เกษตรกรมีโอกาส ได้ศึกษา หรือหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ จากการศึกษาของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2549) พบว่า การศึกษาเป็นตัวแปรที่ส่งผล ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของขนาดรายได้

มากกว่าตัวแปรอื่น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ เกษม วัฒนชัย (2545) ได้กล่าวว่าการศึกษามีคุณภาพจะช่วยลดความยากจนซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวความคิดของสมาคมเพื่อการเกษตรยั่งยืนแห่งเพนซิลวาเนีย (Pennsylvania Association for Sustainable Agriculture, 2014: Online) มีความคิดว่า ผลผลิตของเกษตรกรที่เพิ่มขึ้นเพียงไม่กี่ปี ไม่ได้เป็นวิธีการแก้ปัญหาในกรณีการทำเกษตรได้อย่างยั่งยืนในอีกร้อยปีข้างหน้า แต่การแก้ปัญหาที่ดีคือ เน้นการศึกษาของเกษตรกร

ยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังคนในภาคเกษตรกรรม ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) และ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ได้แสดงถึงความพยายามในการประสานงานในลักษณะเครือข่าย ระหว่างกระทรวงต่าง ๆ ตลอดจนได้เชื่อมโยงไปถึงภาคเอกชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่แสดงถึงความสำเร็จเชิงประจักษ์ของเครือข่ายความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม ดังนั้นการพัฒนาผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรม หรือแก้ปัญหาของเกษตรกร ให้มีความรู้ ความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรที่ถูกต้อง ปลอดภัย ได้มาตรฐาน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ หน่วยงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาเกษตรกร

วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550: 16 - 18) ได้ระบุถึงสภาพปัญหาของสังคมในปัจจุบัน มีปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ โดยกลไกภาครัฐ แต่เพียงลำพัง ย่อมก่อให้เกิดข้อจำกัดหลายประการ ปัญหาที่มีขอบเขตเกินกว่าความรู้ ความชำนาญของหน่วยงานราชการเพียงแห่งใดแห่งหนึ่ง ผู้ปฏิบัติงานอาจขาดความรู้ ความเข้าใจที่แท้จริง และขาดการมองปัญหาอย่างเป็นองค์รวม ขาดความเอาใจใส่ ขาดความเข้าใจ หรืออาจเข้าใจไม่ถึงสาเหตุต้นตอของปัญหา จึงกลายเป็นจุดอ่อนในการแก้ปัญหาดังนั้นการแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน โดยระบบราชการที่มุ่งทำงานแบบควบคุมและสั่งการตามสายบังคับบัญชา อาจจะไม่สามารถดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้ และการร่วมมือกัน (ประเวศ วะสี, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ซึ่ง สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2549: 82) ได้อธิบายไว้ ดังนี้

“งานพัฒนาแต่ละโครงการของสมเด็จพระเทพฯ จะมีลักษณะของการร่วมมือประสานงานกันระหว่างหลายหน่วยงาน ทั้งที่เป็นราชการและเอกชน เช่น การช่วยเหลือโรงเรียนคนตาบอดที่จังหวัดเชียงใหม่ หน่วยงานที่ให้ความร่วมมือ คือ วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิค กองทัพบก ตำรวจตระเวนชายแดน โรงเรียนอาชีวฯ โรงเรียนมัธยมสามัญ ฯลฯ โครงการอนามัยเด็กที่จังหวัดนราธิวาส เป็นการร่วมมือกันระหว่างสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงศึกษาธิการ ที่เรียกว่า 4 กระทรวงหลัก”

ในการพัฒนากำลังทางด้านเกษตรกรรม หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีสถานศึกษาที่รับผิดชอบ การจัดการศึกษาด้านอาชีวเกษตร ประกอบด้วย วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี วิทยาลัยประมง และวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ บางแห่ง พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2551: 6 - 7) มีใจความสำคัญในการจัดการอาชีวศึกษาในมาตรา 10 (3) และ (6) ตามลำดับ ระบุว่าควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม และสถานประกอบการในการกำหนดนโยบายการผลิตและการพัฒนากำลังคน และ คำนึงถึงการระดมทรัพยากรทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงการประสานประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นมาตรฐาน จึงเห็นได้ว่า การจัดการอาชีวศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการกำลังแรงงานของตลาด และการพัฒนากำลังคน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ดังนั้น สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงได้พยายามทำความร่วมมือกับสถานประกอบการ เพื่อจัดการศึกษา ทวิภาคี ซึ่งถือเป็นความร่วมมืออีกรูปแบบหนึ่ง เพื่อพัฒนาความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพของผู้เรียน

ด้วยเหตุนี้เอง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ร่วมมือจัดทำโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรรุ่นใหม่ โดยได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2551 มีระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (พ.ศ. 2551 – 2555) (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2551ก; สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2551: 10) เพื่อเป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษา การเข้าถึงองค์ความรู้ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติภาคการเกษตร การพัฒนาพื้นที่ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และการจัดการเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เหมาะสม โดยได้กำหนดกรอบการดำเนินงานและกิจกรรมความร่วมมือ

1. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงศึกษาธิการ จะร่วมกันสร้างโอกาสทางการศึกษา โดยรณรงค์สร้างแรงจูงใจให้บุคคลที่สนใจประกอบอาชีพเกษตรกรรม เล็งเห็นความสำคัญ และสนใจเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี วิทยาลัยประมงและวิทยาลัยการอาชีพ ภายใต้หลักสูตรเฉพาะที่ให้การศึกษาศาสตร์ทฤษฎีและปฏิบัติในการฝึกทักษะ ตลอดจนการคัดเลือกยุวเกษตรกรที่สำเร็จการศึกษาศึกษาภาคบังคับเข้าศึกษาต่อตามหลักสูตรดังกล่าว

2. กระทรวงศึกษาธิการ จะกำหนดหลักสูตรเฉพาะที่มีการให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติด้านการเกษตร เพื่อให้การศึกษาแก่บุคคลที่สนใจประกอบอาชีพเกษตรกรรม และยุวเกษตรกรได้เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี วิทยาลัยประมง และวิทยาลัยการอาชีพ ที่จะดำเนินการภายใต้โครงการความร่วมมือของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงศึกษาธิการ

3. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะให้การสนับสนุนและร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาพื้นที่ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และจัดการเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เหมาะสมภายใน

วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี วิทยาลัยประมง และวิทยาลัยการอาชีพ ในการรองรับการจัดการเรียนการสอน ภาคปฏิบัติของผู้เข้ารับการศึกษามีประสิทธิภาพ

4. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงศึกษาธิการ จะร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ ทางวิชาการ การถ่ายทอดองค์ความรู้ และสนับสนุนการดำเนินงานด้านการเกษตร การผลิต การแปรรูป และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตร

5. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงศึกษาธิการ จะร่วมกันสร้างโอกาสให้เกษตรกรเข้าถึงองค์ความรู้ การรับบริการเทคโนโลยี การจัดการ เครื่องจักรกลเกษตร การใช้ประโยชน์พื้นที่ ตลอดจนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการจัดการเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต และการบริการภาคการเกษตร

ความร่วมมือ มีหลายรูปแบบเช่น ความร่วมมือแบบทวิภาคี ความร่วมมือแบบพหุภาคี “เครือข่าย” ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ทุกหน่วยงานที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายมีสถานะเท่าเทียมกัน มีความสัมพันธ์กันในแนวนราบ มีการประสานงานกัน แบ่งปัน และใช้ทรัพยากรร่วมกัน กำหนดวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อการแลกเปลี่ยนการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และการร่วมกันทำงานจากความหมายของ เครือข่าย ที่มีบุคคลให้ความหมายและมุมมองที่แตกต่างกันบ้าง สรุปได้ว่า หมายถึง การที่บุคคล กลุ่มคน องค์กรหรือหน่วยงาน ตั้งแต่ 2 ขึ้นไป องค์กรเหล่านี้มีสถานะเท่าเทียมกันมีความสัมพันธ์กันในแนวนราบ มีการพึ่งพาอาศัยกัน แบ่งปันทรัพยากร เต็มใจร่วมมือกัน ร่วมกันทำงานในภารกิจเดียวกัน เพื่อแก้ปัญหา พัฒนา หรือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่ตกลงกันไว้อย่างเป็นระบบ

ทฤษฎีที่ทำให้เกิดการสร้างเครือข่าย มี 2 ทฤษฎีหลัก (นฤมล นิราทร, 2543) คือ 1. ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน เป็นการสมัครใจ ซึ่งแต่ละฝ่ายมองเห็นประโยชน์ที่ตนจะได้รับ และ 2. แนวคิดการรวมพลัง (Synergy) อธิบายได้ด้วยสมการ $1+1 = 3$ หรือ $2+2 = 5$ หมายความว่า การรวมพลังกันทำงานนำไปสู่ผลได้ที่คุณค่าทวีคูณหรือเข้มแข็งมากกว่าการที่แต่ละองค์กรจะทำงานอย่างโดดเดี่ยว ทำให้ปัจจุบันหลายภาคส่วน ทั้งรัฐและเอกชน โดยเฉพาะภาคธุรกิจ หันมาให้ความสำคัญกับคำว่า “เครือข่าย” เนื่องจาก การทำงานในลักษณะเครือข่ายเป็นการทำงานแบบประสานพลัง (Synergy) จึงก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย ดังที่ เสรี พงศ์พิศ (2548: 202) ได้กล่าวถึง เช่น เครือข่ายก่อให้เกิดผลบางอย่างที่ใครคนเดียวทำให้เกิดไม่ได้ สามารถ ทำการรณรงค์ได้กว้างกว่าและมีประสิทธิภาพมากกว่า ยังส่งอิทธิพลต่อคนอื่นในเครือข่ายและนอกเครือข่าย ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหรือประเด็นหนึ่ง หรือการต่อสู้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะมีมุมมองหลายแง่มองจากหลายคนหลายองค์กร ในขณะเดียวกันก็จะเกิดร่วมมือกันทำ มีการบูรณาการทรัพยากร การแบ่งงาน ลดงานซ้ำซ้อนลง ให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ แรงบันดาลใจและทักษะต่าง ๆ นอกจากจะเกิดความสามัคคี ให้กำลังใจกัน และช่วยเหลือกันในรูปแบบต่าง ๆ ในบางกรณีช่วยให้สามารถระดมทุนได้ดีอีกด้วย

นอกจากนี้ยังพบ ผลการศึกษาจากงานวิจัยจำนวนหลายฉบับ เกี่ยวกับประโยชน์หรือข้อได้เปรียบของการมีเครือข่าย ซึ่งสามารถจำแนกประโยชน์ของการมีเครือข่ายได้ 2 ประเด็นใหญ่ ได้แก่ ประโยชน์โดยทั่วไป เช่น ชุมชนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้การพึ่งตนเอง มีการรวมตัวกันเพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน มีความเชื่อถือไว้วางใจกัน เกิดการพึ่งพา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (อร่ามรัมย์ ด้วงชนะ, 2547; สมหมาย กล้าณรงค์, 2548; อานนท์ ผกากรอง และคณะ, 2548) และประโยชน์เฉพาะด้านของแต่ละเครือข่าย เช่น เครือข่ายการดูแลสุขภาพ (จิราพร มงคลประเสริฐ และคณะ, 2545; ลินดา สิริภูบาล และสุธัญญา เฟ่งพินิจ, 2546) พบว่า การเป็นสมาชิกเครือข่ายดูแลสุขภาพตนเอง ส่งผลให้ สมาชิกมีสุขภาพดีขึ้นทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และความรู้สึก ส่วนทางด้านเครือข่ายสหกรณ์พบว่า ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน เกิดมูลค่าทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม (วินัย อัจฉกหาญ และคณะ, 2548) นอกจากนี้ อร่ามรัมย์ ด้วงชนะ (2547) ยังพบอีกว่า การมีเครือข่ายชุมชน ทำให้สามารถเพิ่มโอกาสให้การแก้ปัญหา เกิดการจัดการทรัพยากรในชุมชน ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงแผนการดำเนินชีวิต และหาอาชีพเสริม และสามารถบริหารจัดการ วางแผนพัฒนาชุมชน (สมหมาย กล้าณรงค์, 2548) เกิดการยอมรับจากหน่วยงานอื่น ทำให้มีพลังสร้างสรรค์งาน และเกิดศักยภาพในการทำงานมากขึ้น (ณัฐลิตา ระหา, 2542) และถ้าหากเครือข่ายชุมชนใด ที่มีการติดต่อเชื่อมโยงเครือข่ายกับองค์กรภายนอก จะทำให้สามารถเผยแพร่เรื่องราวดี ๆ หรือวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้กับหน่วยงานภายนอกได้มาเห็นคุณค่าและวัฒนธรรมของตน (ไพฑูรย์ วงศ์อนุตรโรจน์, 2543) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การมีเครือข่ายในการทำงาน หากบริหารจัดการให้ดี จะทำให้เกิดความสมัคสมานสามัคคีในกลุ่ม มีความไว้วางใจกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้จริง ตลอดจนสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของเครือข่ายที่ตั้งไว้ร่วมกันได้ด้วย

การมีเครือข่ายในการทำงานมีประโยชน์หลากหลาย สามารถเพิ่มพลังทั้งในด้านทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรด้านเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยการแลกเปลี่ยน แบ่งปันขององค์กรในเครือข่ายนอกจากนี้ ความรู้สึกของคนที่มีต่อกันในเครือข่ายยังเป็นความรู้สึกที่ดีต่อกัน มีความไว้วางใจกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งจะผลักดันกิจกรรมการงานต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ได้ นอกจากนี้ ยังสามารถนำจุดแข็งขององค์กรหนึ่งไปช่วยเหลือข้อจำกัดหรือจุดอ่อนของอีกองค์กรหนึ่ง ทำให้การพัฒนางานหรือกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนการแก้ปัญหาเป็นไปได้ง่ายขึ้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่า หน่วยงานงานต่าง ๆ ในแต่ละจังหวัดได้มีโครงการความร่วมมือ เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร เช่น จังหวัดกาญจนบุรี ได้มีโครงการความร่วมมือ เพื่อพัฒนาเกษตรกร ไม่ยังไม่ได้เป็นรูปของเครือข่าย คือ “โครงการความร่วมมือเพิ่มพูนภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเกษตรกรไทยเทิดไถ้องครุฑ” โดยความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี กรมส่งเสริมการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี, 2551) มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2550 จากการดำเนินการดังกล่าว พบว่า ยังมีปัญหา ในเรื่องการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังขาดแผนแม่บท แนวปฏิบัติ รูปแบบของการดำเนินงาน และการประสาน

ทรัพยากรที่ชัดเจน ถึงแม้ว่า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการสร้างและพัฒนาเครือข่าย การเกษตร ในด้านต่าง ๆ เช่น เครือข่ายการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน เครือข่าย ประชาชนชาวบ้าน เครือข่ายสหกรณ์ แต่ส่วนใหญ่ เป็นการสร้างและพัฒนาเครือข่าย ที่มุ่งประสานงาน เฉพาะในกระทรวงเดียวกัน และอาจทำได้ไม่ครอบคลุมถึงการพัฒนาคณะความรู้ ทักษะ และคุณภาพ ชีวิตของเกษตรกร ในบางพื้นที่ เช่น เครือข่ายการบูรณาการเห็ดฟาง จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สถาบัน การเงิน ธุรกิจการขนส่ง โรงหีบน้ำมันปาล์ม ผู้จำหน่ายวัสดุเพาะ ชุมรมเห็ดแห่งประเทศไทย และ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกระบี่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2550) แต่ก็ยังมุ่งเน้นไปที่กระบวนการ ผลิต และจำหน่ายเท่านั้น ไม่ได้เน้นที่การพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร การที่จะพัฒนาคนแบบ องค์กรรวม กล่าวคือมีการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ สมรรถนะอาชีพและคุณภาพชีวิต จึงควร มีหน่วยงานในการให้การศึกษารวมอยู่ด้วย

ดังนั้น การสร้างและพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัด เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ ทักษะ ในการประกอบอาชีพ อย่างครบวงจร และ จึงควรผลักดันและหา แนวทางให้เกิดเครือข่าย ในพื้นที่จังหวัด หรือกลุ่มจังหวัดนั้น ๆ โดยมีประเด็นว่า แนวทางการพัฒนา จะเป็นไปอย่างไร โครงสร้างเครือข่ายเป็นอย่างไร ประกอบด้วยหน่วยงานใดบ้าง และแต่ละหน่วยงาน มีบทบาท หน้าที่อย่างไร การจัดกิจกรรม เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาเกษตรกรควร เป็นอย่างไร เป็นสิ่งที่ต้องกำหนดออกมาให้ชัดเจนเป็นรูปธรรม ตลอดจน การประสานงาน เชื่อมโยง ในเครือข่าย และการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อประโยชน์สูงสุดที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร ทั้งด้านการ ผลิตสินค้าเกษตร ด้านคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษา สภาพเครือข่าย และองค์ประกอบเครือข่ายเพื่อพัฒนา การศึกษาของเกษตรกร ในระดับจังหวัด
2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร
3. เพื่อตรวจสอบแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. คุณค่าของงานวิจัยนี้สามารถ ตอบสนองนโยบายรัฐบาล และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) กล่าวคือ สามารถตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาน คนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน กล่าวคือ เมื่อเกษตรกรได้กลับเข้ามาในระบบการศึกษา จะ ทำให้เกิดการตื่นตัวกับข้อมูลของเศรษฐกิจและสังคมโลก องค์ความรู้ใหม่ เทคโนโลยีที่เหมาะสม

ทางการเกษตร มีกลุ่มผู้เรียนที่สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และที่สำคัญเกษตรกร รู้ช่องทางในการเข้าถึงองค์ความรู้ได้มากขึ้น ทั้งจากสื่อออนไลน์ ผู้สอน วิทยากร หน่วยงานอื่น ๆ หรือแม้แต่ผู้เรียนด้วยตนเอง

2. ผลงานวิจัยนี้เป็นส่วนช่วยเสริมเป้าหมายด้านการศึกษา ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ที่มีเป้าหมายจะเพิ่มปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย เท่ากับ 12 ปี (พ.ศ. 2555 ปีการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 7.7 ปี) ถึงแม้ว่าปริมาณของเกษตรกรไทยในปัจจุบันมีเพียงไม่ถึงร้อยละ 40 ของประชากร แต่เป็นกลุ่มที่มีปีการศึกษาเฉลี่ยต่ำ ดังนั้นการพัฒนาเกษตรกรให้มีการศึกษาที่สูงขึ้น ย่อมส่งผลให้ปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยสูงขึ้นได้

3. ตอบสนองนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการเพิ่มปริมาณผู้เรียนและด้านการขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้ เน้นการเพิ่มปริมาณผู้เรียนในรูปแบบ การศึกษานอกระบบ โดยการเปิดโอกาส ขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ที่ด้อยโอกาส เนื่องจาก ต้องเข้าสู่การทำงาน ได้มีโอกาสพัฒนาตนเองควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพ เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการประเมินผลให้สามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่เน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

4. งานวิจัยนี้ จะเป็นแนวทางให้แต่ละหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการพัฒนาการศึกษา ของเกษตรกร ซึ่งสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน เห็นบทบาทของตนเองที่ชัดเจน สามารถร่วมกำหนดกลไกในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร แนวทางการพัฒนาบุคลากร พัฒนางาน การกำกับติดตามงาน

5. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายที่ได้จากการวิจัยนี้ สามารถนำไปปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางใน การพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชน เครือข่ายเกษตรกร เครือข่ายผู้ผลิตสินค้าทางการเกษตร จังหวัด และ ข้ามจังหวัด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร”ครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ ศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร โดยมีประเด็นในการศึกษาดังนี้

1. สภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรประกอบด้วย หลักสูตร ผู้เรียน ผู้สอน วิธีการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล

2. สภาพการจัดเครือข่ายการศึกษาเพื่อการศึกษาของพัฒนาเกษตรกรประกอบด้วย ลักษณะของเครือข่าย ประเภทเครือข่าย การประสานงาน การบริหารจัดการเครือข่าย

3. องค์ประกอบเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรประกอบด้วย

3.1 โครงสร้างเครือข่าย

3.2 บทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย

3.3 กิจกรรม /วิธีการจัดกิจกรรม

3.4 การประสานงานเครือข่าย

3.5 การบริหารจัดการเครือข่าย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัย สามารถจำแนกขอบเขตออกเป็นตามระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเกษตรกร สภาพเครือข่ายการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรและองค์ประกอบของเครือข่าย

ขั้นตอนย่อยที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเกษตรกร สภาพเครือข่ายการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรและองค์ประกอบของเครือข่าย ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จำนวน 43 คน ผู้อำนวยการวิทยาลัยประมงจำนวน 4 คน รวมวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ จำนวน 2 คน และวิทยาลัยการอาชีพศึกษาปทุมธานี 1 คน รวม 50 คน

ขั้นตอนย่อยที่ 2 ร่างแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ประชากรเป้าหมาย ประกอบด้วย

1. ผู้อำนวยการ และครู 1 คนวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จำนวน 43 แห่ง ผู้อำนวยการวิทยาลัยประมงจำนวน 4 แห่ง รวมวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ จำนวน 2 แห่ง และวิทยาลัยการอาชีพศึกษาปทุมธานี 1 แห่ง รวม 100 คน

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัด หมายถึง ระบบ กลไกในการขับเคลื่อนเครือข่าย เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ในระดับจังหวัด โดยมีจัดวางโครงสร้างเครือข่าย กำหนดบทบาทหน้าที่สมาชิกในเครือข่าย กิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกันเพื่อเป้าหมาย การประสานงาน ตลอดจนการบริหารจัดการทรัพยากรด้านบุคลากร และวัสดุประกอบด้วย

โครงสร้างเครือข่าย หมายถึง การกำหนดจำนวนหน่วยสมาชิกที่เข้ามาเป็นเครือข่าย หน่วยงานที่เข้ามาเป็นเครือข่าย และกำหนดความสัมพันธ์ของหน่วยสมาชิก ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็ง และความยั่งยืนของเครือข่าย

บทบาทหน้าที่ หมายถึง การกำหนดหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่าย เพื่อดำเนินงานต่าง ๆ ในเครือข่าย โดยมุ่งไปที่เป้าหมาย คือ การพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร โดยมีการผนึกกำลังจากส่วนต่าง ๆ ที่มีความชำนาญในแต่ละเรื่อง และในขณะเดียวกันไม่ให้มีบทบาทหน้าที่ ที่ทับซ้อนกัน

กิจกรรมการพัฒนาเกษตรกร หมายถึง กิจกรรมที่แต่ละหน่วยงานจัดขึ้นตามบทบาทหน้าที่ เพื่อพัฒนาเกษตรกร เช่น จัดการเรียนการสอน จัดฝึกอบรม จัดค่ายอาชีพ จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ประจำตำบล จัดเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ จัดการแข่งขันทักษะด้านอาชีพ เพื่อเป็นการกระตุ้น ส่งเสริม ยกระดับอาชีพให้แก่เกษตรกร

การประสานงาน หมายถึง การกำหนดวิธีการประสานงาน ติดต่อสื่อสาร ของหน่วยงานที่เป็นสมาชิก ที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานร่วมกัน และเกิดปัญหาหรือความขัดแย้งน้อยที่สุด เลือกรูปแบบการติดต่อประสานงานให้เหมาะสมกับช่วงเวลา ตลอดจนการจัดกิจกรรมสัมพันธ์อื่น ๆ ที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์ในเครือข่ายกระชับแน่นแฟ้นขึ้น

การบริหารจัดการเครือข่าย หมายถึง การกำหนดวิธีการทำงาน การจัดหา และแบ่งปันทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานของเครือข่าย ทั้งในด้านทรัพยากรบุคคล เงิน และวัสดุสิ่งของที่เป็นอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนถึงหน่วยงานสนับสนุนจากภายนอก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของเครือข่าย และรวมไปสู่ความเข้มแข็งของเครือข่าย

การพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร หมายถึงการจัดการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เกษตรกรรมหรือประมง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถทั้งด้านการผลิต การจัดการ การประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือประมง และเจตคติที่ดีของเกษตรกร รวมทั้งเพื่อเพิ่มวุฒิทางการศึกษา และการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับหน้าที่การงาน โดยการจัดการศึกษานอกระบบ มีวิธีการที่ยืดหยุ่น อำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกร และการฝึกอบรมวิชาชีพควบคู่กัน

เกษตรกร หมายถึงผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก รวมทั้ง การผลิตพืชทุกประเภท (พืชไร่ พืชสวน พืชสวนประดับ) สัตว์(สุกร โคเนื้อ ไก่ เป็ด) ประมง และการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร และรายได้หลักมาจากการทำการเกษตรกรรม

องค์กรระดับจังหวัด หมายถึงหน่วยงานราชการระดับจังหวัดที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกร ได้แก่ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานประมงจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัด สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัด สำนักงานจัดรูปที่ดิน และโครงการชลประทานจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชน ฯลฯและสถานศึกษาในจังหวัด ที่จัดการศึกษาด้านอาชีพเกษตร

สถานศึกษา หมายถึง วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี วิทยาลัยประมง วิทยาลัยการอาชีพ รวมถึง วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

เนื่องด้วยการพัฒนากำลังคนในภาคเกษตรกรรมให้มีความรู้ ทักษะ ในการประกอบอาชีพอย่างครบวงจร มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างความร่วมมือในรูปของเครือข่าย โดยเฉพาะพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรในระดับจังหวัด โดยแต่ละหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรเข้ามาร่วมมือกัน และหาแนวทางให้เกิดเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ เพื่อร่วมกันอย่างยั่งยืนที่จะพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร โดยกำหนดโครงสร้างของเครือข่ายที่ชัดเจน กำหนดบทบาทหน้าที่ การจัดกิจกรรมในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร กำหนดวิธีการประสานในเครือข่าย และการบริหารจัดการเครือข่าย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ให้มีความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ตอบสนองการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน

การมีเครือข่ายในการทำงานสามารถเพิ่มพลังทั้งในด้านทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรด้านเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยการแลกเปลี่ยน แบ่งปันขององค์กรในเครือข่าย นอกจากนี้ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อกันในเครือข่ายยังเป็นความรู้สึกที่ดีต่อกัน มีความไว้วางใจกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งจะผลักดันกิจกรรมการงานต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ได้ นอกจากนี้ ยังสามารถนำจุดแข็งขององค์กรหนึ่งไปช่วยเหลือข้อจำกัดหรือจุดอ่อนของอีกองค์กรหนึ่ง ทำให้การพัฒนางานหรือกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนการแก้ปัญหา เป็นไปได้ง่ายขึ้น

การสร้างเครือข่ายในการทำงานถือเป็นการรวมพลังของแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน นับเป็นกลยุทธ์ที่ได้รับการยอมรับทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะการพัฒนาสังคม การสร้างเครือข่าย เป็นการระดมและการจัดสรรทรัพยากรที่ดี จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายเดียวกัน เข้าไว้ด้วยกัน ทำให้สามารถลดความซ้ำซ้อนของงานได้ ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการตรวจเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับแนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือการทำงานในรูปแบบของเครือข่าย และการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร เพื่อนำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 6 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดในการสร้างเครือข่าย

ตอนที่ 2 การสร้างเครือข่าย

ตอนที่ 3 การบริหารจัดการเครือข่าย

ตอนที่ 4 การพัฒนาเกษตรกร

ตอนที่ 5 หน่วยงานที่จัดการศึกษาด้านอาชีวเกษตร

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดในการสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายในการทำงาน เป็นกลยุทธ์ที่ได้รับการยอมรับทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะการพัฒนาสังคม เนื่องจากกำลังของหน่วยงานใดหน่วยงานเดียว อาจไม่สามารถที่พัฒนา หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมได้ จึงจำเป็นต้องการมีระดมและการจัดสรรทรัพยากรที่ดี จาก หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายเดียวกัน เข้าไว้ด้วยกัน ทำให้สามารถลดความซ้ำซ้อนของงาน และ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการได้ในที่นี้ผู้ให้ความหมายของเครือข่ายไว้ ดังนี้

ความหมายของเครือข่าย

จากการศึกษาความหมายของคำว่า “เครือข่าย” หรือ “Network” สามารถจำแนก ความหมายของเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ ความหมายในทางรัฐประศาสนศาสตร์ และความหมาย ในทางสังคม

ความหมายของเครือข่ายทางรัฐประศาสนศาสตร์ ยังมีหลากหลายความหมาย เช่น O'Toole (1997 อ้างใน วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2550) ได้ให้ความหมายเครือข่ายการทำงานว่า หมายถึง การจัด โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานจำนวนหลายแห่งในลักษณะที่พึ่งพาอาศัยกัน และกัน โดยที่ไม่มีองค์กรใดมีอำนาจควบคุมหรือสั่งการเหนือกว่าองค์กรอื่น ๆ ส่วน Frederickson (1999 อ้างใน วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2550) ให้ความหมายของเครือข่ายการทำงานว่า เป็นการ จัด โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็น ทางการ เป็นความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกันและกัน โดยที่องค์กรต่าง ๆ ภายในเครือข่ายมี เป้าหมาย ค่านิยมในทางวิชาชีพ หรืออุดมการณ์ในการดำเนินงานร่วมกันในขณะที่ Alter และ Hage(1993อ้างใน นฤมล นิราทร, 2543: 6) ได้ให้ความหมายของคำว่า เครือข่าย ว่าเป็นรูปแบบทาง สังคมที่เปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร เพื่อการแลกเปลี่ยนการสร้างความเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกัน และการร่วมกันทำงาน เครือข่ายประกอบด้วย องค์กรจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีอาณาเขตแน่นอน หรือไม่ก็ได้ องค์กรเหล่านี้มีฐานะเท่าเทียมกัน

ความหมายของเครือข่ายทางสังคม มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย เช่น เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543: 28) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใด ๆ ได้ตกลงที่จะประสาน เชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544: 20) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ข่ายของความร่วมมืออย่างเป็นระบบ อันเกิดจากการ

รวมตัวกันของบุคคล กลุ่ม องค์กรหรือสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เพื่อการประสานเชื่อมโยง นำไปสู่การเพิ่มพลัง สรรพปัจจัย และการบรรลุผลสำเร็จในเป้าหมายสูงสุดร่วมกัน ในขณะที่ นฤมล นิราทร (2543: 6) ได้ให้มุมมองเชิงโครงสร้าง ว่าหมายถึง กลุ่มของจุดต่าง ๆ ซึ่งเชื่อมต่อกันด้วยเส้นจุดต่าง ๆ ที่ว่านี้ คือบุคคลหรือกลุ่ม ส่วนเส้นที่เชื่อมต่อนี้ หมายถึง ความสัมพันธ์ที่บุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ มีต่อกัน เครือข่าย จึงเป็นรูปแบบหนึ่งของกลุ่ม แต่กลุ่มไม่ใช่เครือข่ายเสมอไป

ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็ความหมายในทางรัฐประศาสนศาสตร์ หรือทางสังคม ในการศึกษาครั้งนี้สรุปความหมายของคำว่า “เครือข่าย” ว่า หมายถึงการที่บุคคล กลุ่มคน องค์กรหรือหน่วยงาน ตั้งแต่ 2 ขึ้นไป มีความสัมพันธ์กันในแนวนอน มีการพึ่งพาอาศัยกัน แบ่งปันทรัพยากร เต็มใจร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหา พัฒนา หรือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่ตกลงกันไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

องค์ประกอบของเครือข่าย

จากความหมายของคำว่า “เครือข่าย” เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้คนสับสนระหว่าง เครือข่าย กับกลุ่ม หรือที่เรียกว่า “เครือข่ายเทียม”หมายถึง กลุ่มที่มีการพบปะสังสรรค์ระหว่างสมาชิกของเครือข่าย แต่ต่างคนต่างทำ ไม่ได้มีเป้าหมายร่วมกัน และไม่มี ความตั้งใจแน่วแน่ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ดังนั้นจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของเครือข่าย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543: 36 - 43) ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ

1. การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) สมาชิกเข้ามาอยู่ในเครือข่าย มีความเข้าใจในปัญหาและมีสำนึกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน มีความต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน นอกจากการรับรู้ร่วมกัน จะทำให้สมาชิกเข้าใจถึงปัญหาแล้ว ยังถือเป็นหัวใจของเครือข่ายที่จะทำให้ เครือข่ายมีความต่อเนื่อง

2. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) หมายถึง การมองเห็นจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การรับรู้เข้าใจทิศทางเดียวกัน และการมีเป้าหมายที่จะดำเนินไปด้วยกัน จะช่วยให้ขบวนการเคลื่อนไหวของเครือข่ายมีพลัง เกิดเอกภาพ และช่วยบรรเทาความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองที่แตกต่าง ลงไป

3. การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) หมายถึงการที่สมาชิกแต่ละคนมาร่วมกันเพื่อประสานผลประโยชน์และความต้องการซึ่งผลประโยชน์และความต้องการนั้น จะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากสมาชิกต่างคนต่างอยู่ ดังนั้น จึงมีการ

4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All stakeholders Participation) การมีส่วนร่วมของสมาชิกมีความสำคัญต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เพราะกระบวนการมี

ส่วนร่วมเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มข้น ดังนั้น สมาชิกในเครือข่าย จึงควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะของความเท่าเทียมและในฐานะ ห้วส่วนของเครือข่าย และควรสานต่อความสัมพันธ์ในแนวราบ

5. การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) หมายถึง การที่สมาชิกในเครือข่ายต่างก็ต้องเสริมกระบวนการทำงานของกันและกัน โดย ที่ใช้จุดแข็งของฝ่ายหนึ่ง ไปช่วยเหลืออีกฝ่ายหนึ่งไปช่วยเหลืออีกฝ่ายหนึ่งที่มีจุดอ่อน ซึ่งจะทำให้เกิดการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน การเสริมสร้างต่อกันนั้น เกิดจากการรวมตัวเป็นเครือข่ายซึ่งมีผลดีมากกว่าการไม่ร่วมเป็นเครือข่าย

6. การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence) คือ การเติมเต็มในส่วนที่ขาดของแต่ละฝ่าย เนื่องจากทุกฝ่ายต่างก็มีข้อจำกัด ในกระบวนการทำงานและมีความรู้ประสบการณ์ที่แตกต่าง ดังนั้น จึงมีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย

7. การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) หมายถึงการที่สมาชิกในเครือข่ายมีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และผลการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกันนั้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามด้วย

หากพิจารณาองค์ประกอบของเครือข่าย ตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น กับคำว่า “Link” ในภาษาอังกฤษ ที่มีความหมายว่า การเชื่อมต่อ John Wenner (อ้างใน ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์, 2546: 9) ได้กล่าวถึงคำนี้ เพื่ออธิบายองค์ประกอบของเครือข่าย ดังนี้

1. การเรียนรู้ (Learning) ได้แก่ เรียนรู้เกี่ยวกับความจำเป็น และความต้องการของตนเอง และผู้อื่น
2. การลงทุน (Investment) ได้แก่ การลงทุนด้านเวลา และพลังงานในการติดต่อ และเชื่อมประสานกับบุคคลต่าง ๆ
3. การดูแล (Nurturing) ได้แก่ การดูแลความสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกของเครือข่าย อย่างใกล้ชิด ทั้งในเรื่องของการทำงานและสัมพันธภาพส่วนตัว
4. การรักษา (Keeping) ได้แก่ การรักษาทิศทางในการบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะการตรวจสอบความต้องการของสมาชิก และการเปิดใจรับฟังความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน เพื่อแสวงหาแนวทางที่ทรงพลังในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย

จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบของเครือข่ายต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะมีความเหมือนและความแตกต่างกันไป ซึ่งแต่ละองค์ประกอบ ล้วนมีความสำคัญต่อการกำหนดถึงโครงสร้างของเครือข่าย เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า การมีสมาชิก และสมาชิกได้รับรู้ มุมมองร่วมกัน มีการวัตถุประสงค์/เป้าหมาย ร่วมกัน การติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง และการรักษาสัมพันธ์ภาพ ให้เครือข่ายดำรงอยู่ได้ บนความเปลี่ยนแปลง จะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ของเครือข่าย

ทฤษฎีและแนวคิดการสร้างเครือข่าย

ในการทำงานในลักษณะเครือข่าย คือ การที่คนตั้งแต่ 2 คน หรือ 2 องค์กร ขึ้นไป มาทำงานภายในภารกิจเดียวกัน นั่นก็หมายถึง แต่ละองค์กรหรือมารวมกันนี้ จำต้องมีเป้าหมาย หรือบางสิ่งบางอย่างแลกเปลี่ยนกัน ต่างคนต่างได้ประโยชน์ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน (Starkey, 1997)

ดังนั้น ทฤษฎีที่ทำให้เกิดเครือข่าย มีดังนี้ (นฤมล นิราทร, 2543)

1. **ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory)** อธิบายถึง การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ดังนั้นเหตุผลหลักที่จะทำให้เครือข่ายเกิดขึ้นได้ (โดยสมัครใจ) ก็คือ แต่ละฝ่ายมองเห็นประโยชน์ที่ตนจะได้รับ จากการเข้าร่วมเครือข่าย ซึ่งจะนำไปสู่ความเต็มใจ ที่จะประสานงานกัน หรือเข้าร่วมเป็นเครือข่าย

2. **แนวคิดการรวมพลัง (Synergy)** ซึ่งอธิบายได้ด้วยสมการ $1+1 = 3$ หรือ $2+2 = 5$ หมายความว่า การรวมพลัง กันทำงานนำไปสู่ผลได้ที่คุณค่าทวีคูณ หรือเข้มแข็งมากกว่าการที่แต่ละองค์กรจะทำงานอย่างโดดเดี่ยว ทั้งนี้ โดยมีความเชื่อว่า การรวมพลังกันจะก่อให้เกิดคุณค่าที่ทวีคูณ

3. **ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural-functional Theory)** นักทฤษฎีทางสังคม มองว่า โครงสร้างของสังคมเป็นเสมือนร่างกายที่ประกอบไปด้วยเซลล์ต่างๆ และมองว่า หน้าที่ของสังคมก็คือ การทำหน้าที่ของอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย โดยแต่ละส่วนจะช่วยเหลือและเกื้อกูลซึ่งกันและกันเพื่อให้ระบบทั้งระบบมีชีวิตดำรงอยู่ได้(บ้านจอมยุทธ, 2014 : Online) เครือข่ายการทำงาน เปรียบเสมือน สังคมย่อย ๆ อีกสังคมหนึ่ง ดังนั้น หน้าที่หรือบทบาทของแต่ละหน่วยสมาชิก จึงเป็นส่วนสนับสนุนให้โครงสร้างเครือข่าย คงอยู่อย่างต่อเนื่อง

นอกเหนือจากทฤษฎีและแนวคิดข้างต้นแล้ว การเกิดหรือการสร้างเครือข่าย ยังมีเหตุผลอีกหลายประการ เครือข่ายต่างประเภทกัน ย่อมมีเหตุผลหลัก ในการสร้างเครือข่ายที่แตกต่างกันออกไป แต่โดยทั่วไปแล้ว เหตุผลของการเกิดของเครือข่าย หรือการสร้างเครือข่าย ตามความแนวคิดของ

นฤมล นิราทร (2543: 11) และ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550: 16-18) ได้ให้เหตุผลที่มีทั้งที่เหมือนและที่แตกต่างกัน ไว้มีดังนี้

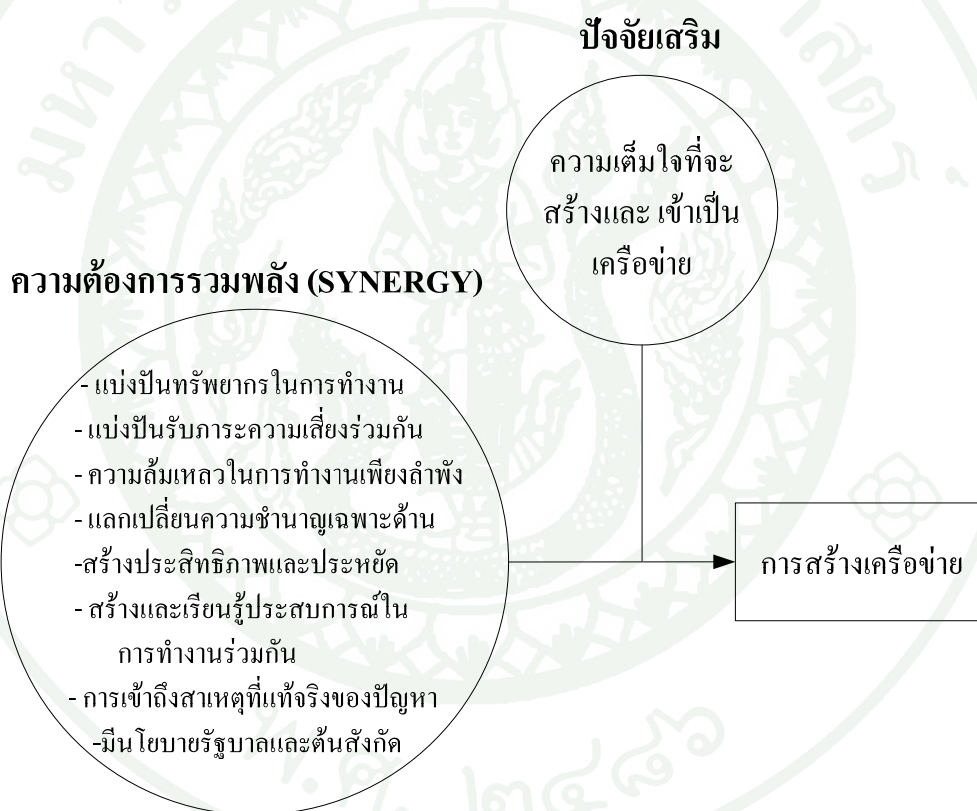
1. ต้องการมีเพื่อนในการทำงาน ต้องการมีหมู่ มีพวก
2. ต้องการทรัพยากรในการทำงานเพิ่มขึ้น
3. ต้องการรับภาระความเสี่ยงในกิจกรรมร่วมกัน
4. ต้องการความชำนาญเฉพาะด้านในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะเมื่อปัญหาในปัจจุบันมีหลายมิติ ความชำนาญเฉพาะด้านของแต่ละบุคคล หรือองค์กรจะช่วยให้การมองปัญหาชัดเจนยิ่งขึ้น
5. ต้องการประหยัด เนื่องจากเกิดการแบ่งงานกันทำ ความซ้ำซ้อนในการทำงานลดลง ต้องการเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน

ในขณะที่ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550) ได้ทำการศึกษาและสังเคราะห์งานวิจัยในการทำงานเครือข่ายขององค์กรส่วนท้องถิ่น พบสาเหตุที่ทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ พอสรุปได้ดังนี้

1. ข้อจำกัดในเชิงสถาบันและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณ
2. การเข้าถึงปัญหาในระดับชุมชน ทั้งในระดับบุคคลและชุมชน ยากเกินกว่าหน่วยงานเดียวจะดูแลให้ทั่วถึงได้ ดังนั้นการสร้างเครือข่ายเป็นแนวทางที่ช่วยเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงต้นตอของปัญหาและข้อมูลต่าง ๆ ได้
3. การเพิ่มขีดความสามารถในการแก้ปัญหา เช่น การจัดการสิ่งแวดล้อม การให้บริการสาธารณะ การจัดการศึกษา
4. ความตื่นตัวและความเข้มแข็งของภาคชุมชน และประชาสังคมที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการปัญหาชุมชน
5. ข้อบังคับหรือแนวนโยบายจากส่วนราชการ รัฐบาลหรือกระทรวงมหาดไทย มักมีแนวนโยบายที่ผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
6. ความล้มเหลวในการแก้ปัญหาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่เพียงลำพัง ส่งผลให้ผู้นำเห็นความสำคัญของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

นอกจากทฤษฎีดังกล่าวทั้ง 2 ทฤษฎีแล้ว ในการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย ซึ่งเป็นการอยู่ร่วมกัน อีกสิ่งหนึ่ง จำเป็นต้องยึดทฤษฎีโครงสร้าง และหน้าที่ (Structural and Functional Theory)

เหตุผลทั้งหมดที่เกี่ยวกับแนวคิดในการสร้างเครือข่ายที่ได้กล่าวมาข้างต้น เมื่อผนวกเข้ากัน จะพบเหตุผลหลักๆ ในการสร้างเครือข่าย คือ ข้อจำกัดในด้านศักยภาพของการทำงานเพียงลำพัง ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร งบประมาณ และการเข้าถึงต้นตอของปัญหา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ การลดความซ้ำซ้อนของงาน ประหยัดและมีประสิทธิภาพ และอีกประการที่สำคัญคือนโยบายหรือแนวคิดของหน่วยงานต้นสังกัด หรือรัฐบาล แต่อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขสำคัญคือ ความเต็มใจที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ทำให้เครือข่ายเกิดขึ้นได้ดังภาพ

ภาพที่ 1 การเกิดเครือข่าย

ที่มา: ประยุกต์จาก นฤมล นิราทร (2543: 12)

ตัวแปรสำคัญที่จะนำไปสู่การสร้างเครือข่าย คือ ความเต็มใจที่จะสร้างและเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเป็นตัวแปรที่จะกำหนดว่าเครือข่ายจะเกิดขึ้นได้จริงหรือไม่ ความเต็มใจนี้ไม่ได้เกิดขึ้นโดยปราศจากที่มา แต่เป็นสิ่งที่ได้จากการเห็นประโยชน์ ของการสร้างเครือข่ายที่จะมีต่องานของตน ผนวกเข้ากับ ความเชื่อ และศรัทธา ที่มีต่อกัน ซึ่งมีที่มาจากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมาก่อน และการมี เป้าหมายระยะยาวร่วมกันด้วย

ความเต็มใจที่จะสร้างและเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย นี้ คือสิ่งหนึ่งที่อธิบายความแตกต่างระหว่างเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และเครือข่ายที่เกิดจากการ “จัดตั้ง” เพราะเครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ และผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างกันมาแล้วระดับหนึ่ง จนถึงขั้นที่เรียกว่า “พิสูจน์น้ำใจ” กันแล้ว จะทำให้องค์กรหรือบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดตั้งได้มากกว่า เครือข่ายที่เกิดจากการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ โดยความพยายามจากภายนอก

ประเภทของเครือข่าย

การแบ่งประเภทเครือข่าย มีการจำแนกโดยใช้เกณฑ์ในการแบ่งไว้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้งาน เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543: 44-46) ได้ใช้เกณฑ์ในการจำแนกเพื่อประยุกต์ใช้ในการปฏิรูปการศึกษา ไว้ 7 เกณฑ์ ดังนี้

1. จำแนกตามขนาดของกลุ่ม สามารถแบ่งได้เป็น เครือข่ายรวม(Total Network) และเครือข่ายย่อย (Sub Network) โดยที่เครือข่ายรวมเปรียบเสมือนสังคมใหญ่ในภาพรวม ขณะที่เครือข่ายย่อยเปรียบเสมือนกลุ่มสังคมย่อยที่อยู่ในสังคมนั้นๆ
2. จำแนกตามพื้นที่ดำเนินงาน อาจแบ่งได้เป็น เครือข่ายระดับหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลเดียวกัน เครือข่ายระดับหมู่บ้านข้ามพื้นที่ตำบล เครือข่ายระหว่างตำบลในอำเภอใดอำเภอหนึ่ง เครือข่ายระดับตำบลข้ามพื้นที่อำเภอ เครือข่ายระดับอำเภอในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง เครือข่ายระดับอำเภอข้ามพรมแดนจังหวัด และ เครือข่ายระหว่างจังหวัดในภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่ง
3. จำแนกตามประเด็นที่สนใจร่วม ประเภทของเครือข่ายขึ้นกับประเด็นที่เครือข่ายนั้นสนใจ ซึ่งแบ่งได้หลากหลายมาก อาทิ เครือข่ายการปฏิรูปครูประจำการ เครือข่ายการศึกษาทางเลือก เครือข่ายการศึกษาปฐมวัย เครือข่ายเพื่อปฏิรูปการเรียนการสอนแบบท่องถิ่น เครือข่ายการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ในแง่นี้ เครือข่ายหนึ่งเครือข่ายก็อาจมีประเด็นที่สนใจหลายประเด็นรวมอยู่ก็ได้
4. จำแนกตามวิชาชีพของสมาชิกกลุ่ม เช่น เครือข่ายนักการเมือง เครือข่ายนักวิชาการ เครือข่ายผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายครูอาจารย์ เครือข่ายนักธุรกิจ เครือข่ายสื่อสารมวลชน ทั้งนี้อาจนับรวมเครือข่ายผู้ปกครอง เครือข่ายผู้นำชุมชน เครือข่ายผู้นำศาสนา เข้ามาร่วมก็ได้
5. จำแนกตามบทบาทของกลุ่ม เป็นการพิจารณาจากบทบาทหลักที่เครือข่ายนั้นดำเนินการอยู่ อาทิ เครือข่ายรณรงค์ประชาสัมพันธ์การปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายการศึกษาวิจัยเพื่อการปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายผู้สนับสนุนด้านเงินทุน เครือข่ายเพื่อการวิเคราะห์และเสนอแนะนโยบาย เป็นต้น
6. จำแนกลักษณะภาคีที่ร่วมในเครือข่าย เกิดได้สองทางหลักๆ คือ 1) เครือข่ายแนวนอน (Horizontal Network) เป็นการสร้างเครือข่ายของกลุ่มคนที่มีลักษณะทางสังคมใกล้เคียงกัน เผชิญ

ปัญหาที่คล้ายคลึงกัน เช่น การรวมกลุ่มระหว่างสถาบันการศึกษาด้วยกัน หรือ การรวมกลุ่มระหว่างมูลนิธิกับ NGOs เป็นต้น และ 2) เครือข่ายแนวตั้ง (Vertical Network) เป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างภาคที่แตกต่างกัน อาทิ การรวมกลุ่มระหว่างองค์กรธุรกิจกับสถานศึกษา การรวมตัวระหว่างองค์กรท้องถิ่นกับมูลนิธิของบริษัทธุรกิจ เป็นต้น

7. จำแนกตามระดับความผูกพัน การแบ่งด้วยเกณฑ์นี้ใช้ระดับความผูกพันระหว่างบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางของเครือข่ายกับภาคต่างๆ ของเครือข่ายเป็นหลัก ซึ่งอาจแบ่งได้เป็นเครือข่ายที่มีความผูกพันใกล้ชิดในระดับสูง เครือข่ายที่มีความผูกพันในระดับรองลงไป จนถึงเครือข่ายที่มีความผูกพันในระดับห่างไกลออกไป การแบ่งในลักษณะนี้ช่วยในการประเมินระดับอิทธิพลของบุคคลที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายที่จะมีต่อสมาชิกในเครือข่าย

ลักษณะสำคัญของเครือข่าย

ลักษณะของเครือข่าย โดยทั่วไปมีลักษณะ ดังนี้ (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2543)

1. เครือข่ายมีลักษณะเป็นโครงสร้างทางความคิด (Cognitive Structures) ไม่ว่าจะพัฒนาไปถึงระดับใดบุคคลที่เกี่ยวข้องในองค์กรเครือข่ายจะมีกรอบความคิดเกี่ยวกับองค์กรเครือข่ายใกล้เคียงกันในด้านความรู้ความสามารถและความต้องการ
2. องค์กรเครือข่ายไม่มีลำดับชั้น (Hierarchy) การเชื่อมโยงระหว่างองค์กรเครือข่ายเป็นไปในลักษณะแนวนอนแต่ละองค์กรเป็นอิสระต่อกัน แต่ระดับความเป็นอิสระของแต่ละองค์กรอาจไม่เท่ากัน
3. องค์กรเครือข่ายมีการแบ่งงานกันทำ (Division of Labour) การที่องค์กรเข้าร่วมเป็นเครือข่ายกันเพราะส่วนหนึ่งคาดหวังการพึ่งพิงแลกเปลี่ยนความสามารถระหว่างกัน ดังนั้นหากองค์กรใดไม่สามารถแสดงความสามารถให้เป็นที่ประจักษ์ ก็อาจหลุดออกจากเครือข่ายได้ในทางตรงกันข้าม หากได้แสดงความสามารถ ก็จะนำไปสู่การพึ่งพิงและขึ้นต่อกันการแบ่งงานกันทำทั้งยังเป็นการลดโอกาสที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งจะแสดงอำนาจเหนือเครือข่ายด้วย
4. ความเข้มแข็งขององค์กรที่ร่วมกันเป็นเครือข่ายจะนำไปสู่ความเข้มแข็งโดยรวมของเครือข่าย ดังนั้น การพัฒนาของแต่ละองค์กรเครือข่ายจึงเป็นสิ่งสำคัญ
5. องค์กรเครือข่ายกำหนดการบริหารจัดการกันเอง (Self-Regulating) ในการทำงานร่วมกันในลักษณะแนวนอนจำเป็นต้องมีความสมานฉันท์ โดยผ่านกระบวนการทางประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึงการต่อรองตกลงระหว่างองค์กรเครือข่ายเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในเพื่อให้เครือข่ายสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้

6. ความสำเร็จขององค์กรเครือข่ายมิใช่จะได้มาเพียงชั่วข้ามคืนแต่ต้องอาศัยระยะเวลาในการบ่มเพาะความสัมพันธ์ ความศรัทธา และความไว้วางใจเชื่อใจตลอดจนการสร้างกรอบทางความคิด เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารการแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งการดำเนินการร่วมกันระหว่างองค์กร

ระดับของเครือข่าย

ระดับของความร่วมมือในเครือข่าย สามารถอธิบายได้ 2 มิติ คือ

1. มิติด้านโครงสร้างการเข้ามาร่วมกันเป็นเครือข่าวนั้น สามารถทำได้ในหลายระดับตั้งแต่ที่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ไปจนถึงระดับที่มาร่วมกันเป็นครั้งคราว ในทางทฤษฎีโครงสร้างเครือข่ายการทำงาน สามารถอธิบายได้ 4 ระดับ (Scheuing, 1994 อ้างใน นฤมล นิราทร, 2543)

ระดับที่ 1 ระดับความร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ (Informal Cooperation) ซึ่งหมายถึงการที่องค์กรหรือหน่วยงานร่วมกันทาน โดยไม่ต้องมีสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร

ระดับที่ 2 ระดับความร่วมมืออย่างเป็นทางการ (Formal Agreement) ซึ่งหมายถึงการที่หน่วยงานร่วมกันทำงานภายใต้พันธะสัญญา ซึ่งกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย โดยชัดเจน ข้อดีของการร่วมมือในลักษณะนี้ คือ ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าใจ หน้าที่และความรับผิดชอบของตนอย่างชัดเจน ส่วนข้อเสีย คืออาจเกิดความไม่ยืดหยุ่นในการทำงาน

ระดับที่ 3 ระดับความร่วมมือโดยการร่วม “ลงทุน” ในองค์กรใหม่ หรือโครงการใหม่ (Minority Investment) ซึ่งหมายถึงการที่หน่วยงานการเข้าร่วมลงทุน ในองค์กรหรือหน่วยงานใหม่ การลงทุนดังกล่าวนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรใหม่

ระดับที่ 4 ระดับความร่วมมือแบบ Joint Venture โดยการที่องค์กร 2 แห่งขึ้นไป เข้าไปร่วมจัดตั้งองค์กรใหม่

ในเครือข่ายด้านการศึกษา จะพบทั้งเครือข่ายระดับความร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ เช่น เครือข่ายครูเพื่อเด็ก จังหวัดสงขลา เครือข่ายระดับความร่วมมืออย่างเป็นทางการ

จากระดับของเครือข่ายจะเห็นได้ว่าความผูกพัน ระหว่างองค์กรที่เข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายมีความแตกต่างกัน เนื่องจกความเข้มแข็งและยั่งยืนของเครือข่ายมิได้เป็นเรื่องของการจัดตั้งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของ “การบริหารจัดการ” เครือข่ายด้วย

2. มิติด้านความสัมพันธ์อาจจำแนกระดับของเครือข่ายได้จากการประสานงานภายในระดับต่าง ๆ ขององค์กร กล่าวคือ (ภรณ์ กิริติบุตร, 2522 อ้างใน นฤมล นิราทร, 2543)

2.1 การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือผู้ปฏิบัติงานระดับล่าง ซึ่งเป็นระดับปฏิบัติการ มีอยู่หลายวิธีการ เช่น ทำความรู้จักเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานอื่น ทำความคุ้นเคยกับโครงการ (ที่เกี่ยวข้อง) ของหน่วยงานอื่นจัดให้มีการติดต่อสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เป็นคณะกรรมการร่วมกันระหว่างองค์การ

2.2 การประสานความความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือผู้ปฏิบัติงานระดับกลาง ซึ่งมักจะเป็นฝ่ายจัดการระดับกลาง มีอยู่หลายวิธีการ เช่น จัดให้มีระบบการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลอย่างเป็นทางการจัดให้มีการแลกเปลี่ยนบุคลากร วัสดุอุปกรณ์จัดโครงการร่วม (Joint Project)

2.3 การประสานความความร่วมมือระหว่างหน่วยงานระดับสูง หรือฝ่ายจัดการระดับสูง หรือระดับนโยบาย ซึ่งมีอยู่หลายวิธีการเช่น ลงทุนร่วมกัน หรือพิจารณางบประมาณร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการร่วมกันอย่างเป็นทางการจัดทำข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นทางการ

การสร้างเครือข่าย

เครือข่าย ได้เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานกว่า 40 ปี โดยเริ่มขึ้นในหมู่บ้าน เพื่อช่วยเหลือ พึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยเริ่มญาติ พี่น้อง บ้านใกล้เคียงหรือคนที่สนใจในสิ่งเดียวกัน ดังนั้น “การสร้างเครือข่าย” จึงไม่ใช่เรื่องยาก เพราะกระบวนการสร้างเครือข่าย สามารถเกิดขึ้นได้โดยวิธีธรรมชาติที่สุด นฤมล นิราทร (2543) ยกตัวอย่างไว้ดังนี้ เช่น บุคคลหรือองค์กรจำนวนหนึ่ง พบว่าพวกตนมีความสนใจร่วมกัน หรือองค์กรที่เคยเป็นพันธมิตรทำงานร่วมกันมาก่อนแล้ว เห็นพ้องกันว่า น่าจะต้องมีกลุ่มหรือเครือข่ายใหม่เพื่อปฏิบัติการร่วมกันในปัญหาใหม่ สอดคล้องกับผลการศึกษากระบวนการพัฒนาเครือข่ายครูเพื่อเด็กเพื่อชุมชนจังหวัดสงขลา (ณัฐลดา ระหา, 2542) ซึ่งพบว่า การสร้างเครือข่าย เกิดจากการครูที่มีอุดมการณ์ในการจัดการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน มารวมกลุ่มกัน เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาที่ไม่ตอบสนองท้องถิ่น โดยมีองค์กรเอกชนและรัฐบาลมาสนับสนุนอีกในลักษณะหนึ่ง คือ การสร้างเครือข่าย เป็นการก่อตั้งตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด เช่น เครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุจังหวัดพิษณุโลก ได้ก่อตั้งโดยศูนย์อนามัยที่ 9 ซึ่งดำเนินงานตามนโยบายของกรมอนามัย ร่วมกับชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานผู้สูงอายุ ส่วนสมาชิกในเครือข่าย ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่อาศัยอยู่บ้านใกล้เคียง ตำบลเดียวกัน เป็นเพื่อนฝูงกัน และชักชวนเข้ามาเป็นสมาชิก (ลินดา สิริภูบาล และสุธัญญาเพ่งพินิจ, 2546)

ไม่ว่าแต่ละเครือข่ายจะมีความเป็นมาอย่างไร มีจุดกำเนิดที่แตกต่างกัน ความยากง่ายต่างกัน แต่ไม่ใช่ประเด็นสำคัญในการที่ดำเนินงานไปให้ประสบความสำเร็จ ในปัจจุบัน “เครือข่าย” ได้

กลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานต่าง ๆ รวมทั้งภาคธุรกิจ ที่ใช้ “เครือข่าย” เพื่อขยายธุรกิจหรือเพิ่มผลการผลิต แต่ไม่ว่า ทุกเครือข่ายที่สร้างขึ้น จะสามารถดำเนินงานได้ ให้บรรลุตามเป้าหมายของการก่อตั้งเครือข่าย และการที่เครือข่ายทำงานไม่ได้ ไม่ใช่เพราะการบริหารจัดการเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเพราะความไม่พร้อมตั้งแต่ในขั้นตอนของการสร้างเครือข่าย การจัดตั้งหรือสร้างเครือข่าย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องคำนึงถึงประเด็นสำคัญต่างๆ ที่เป็นข้อพิจารณาสำคัญ

บันทร อ่อนคำ และเดช พุ่มคชา (อ้างใน นฤมล นิราทร, 2543) ได้เสนอข้อคิดให้พิจารณา ก่อนการสร้างเครือข่ายไว้ดังนี้

1. องค์กรที่ดำริที่จะตั้งเครือข่ายต้องมีความชัดเจนในศักยภาพ รวมทั้งจุดอ่อน จุดแข็งขององค์กรของตน ความเข้าใจดังกล่าวจะช่วยให้มองเห็นประโยชน์ที่องค์กรจะสามารถสร้างให้เครือข่ายหรือรับจากเครือข่าย
2. ก่อนที่จะเข้าไปสร้างเครือข่ายกับองค์กรใด ควรที่จะต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติขององค์กรที่จะเข้าไปร่วมเป็นเครือข่ายด้วย คุณสมบัติที่ว่ามี ได้แก่ ค่านิยม วัฒนธรรมองค์กร และศักยภาพขององค์กร ซึ่งจะสังเกตได้จากสิ่งต่างๆ เช่น รูปแบบการตัดสินใจ ว่าเป็นแบบรวมอำนาจหรือกระจายอำนาจ ความเปิดเผย การปฏิบัติต่อกันระหว่างสมาชิกในองค์กร และความร่วมมือกันภายในองค์กร ภาพพจน์ขององค์กร และความร่วมมือกันภายในองค์กร ภาพพจน์ขององค์กรในสายตาของชุมชน สาธารณชน
3. องค์กรต้องเข้าใจถึงความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ได้แก่ การฉกฉวยโอกาสในเรื่องข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เป็นต้น
4. ต้องเข้าใจว่าการเข้าเป็นเครือข่าย หมายถึง การเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ แม้จะมีการพึ่งพิงระหว่างกัน แต่ก็เป็นการพึ่งพิงบนพื้นฐานของการเป็นผู้รับและผู้ให้ การเป็นแต่เพียงผู้รับหรือผู้ให้เพียงอย่างเดียว ก่อให้เกิดผลเสียทั้งต่อองค์กรและต่อเครือข่าย
5. ต้องเข้าใจว่าเครือข่ายต้องเป็นอิสระ จากองค์กรเดิม การเข้ามาร่วมในเครือข่ายเป็นการเข้ามาร่วมโดยบางส่วน ขององค์กรเท่านั้น และเครือข่ายมีพันธกิจที่จะต้องบรรลุ เช่นเดียวกับที่องค์กรเดิมมีพันธกิจของตนที่ต้องบรรลุเช่นกัน
6. องค์กรในเครือข่าย มีความเท่าเทียมกัน ไม่ต้องการการขึ้นนำหรือครอบงำโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การขึ้นนำ ทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกว่าตนขาดการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นไม่ได้รับการรับฟัง ขณะเดียวกัน การทำงานในเครือข่ายต้องเป็นการทำงานแบบเป็นทีม ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นและตัดสินใจร่วมกัน

7. องค์กรเครือข่ายต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การติดต่อสื่อสารกันอย่างเปิดเผย และสม่ำเสมอเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อความไว้วางใจเกิดขึ้น เครือข่ายก็มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานที่มาจากต่างองค์กรตัดสินใจกระทำการใดที่จะสนองตอบต่อปัญหา ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างทันที

8. เครือข่ายต้องมีกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมจะเป็นเสมือนสายใยที่เชื่อมโยงเครือข่ายไว้ได้ และต้องมีการแบ่งงานกันทำ เครือข่ายที่ไม่มีกิจกรรม คือ เครือข่ายที่ตายแล้ว

9. ข้อพิจารณาข้างต้นทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าการสร้างเครือข่าย เป็นกิจกรรมที่ต้องการเวลา ทั้งการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารก็เป็นสิ่งจำเป็น ฝ่ายบริหารจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสดงให้เห็นให้ผู้ปฏิบัติงานเห็นว่าการสร้างเครือข่ายเป็นความสำคัญในระดับต้นๆ เช่นกัน

จากข้อพิจารณาดังกล่าวข้างต้น อาจจำแนกข้อพิจารณา ตามบทบาทขององค์กร ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อพิจารณาตามบทบาทขององค์กร

ข้อพิจารณาสำหรับ องค์กรผู้ริเริ่ม	ข้อพิจารณาสำหรับองค์กรที่ จะเข้าร่วม	ข้อพิจารณาร่วมสำหรับทั้งองค์กร ผู้ริเริ่มองค์กรที่จะเข้าเป็นภาคี
1. ชัดเจนในศักยภาพ จุดอ่อน จุดแข็งของตน	1. เข้าใจความเสี่ยงที่อาจจะ เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมเป็น เครือข่าย	1. เข้าในบทบาทในฐานะ “ผู้ให้” และ “ผู้รับ”
2. ตระหนักใน คุณลักษณะของ องค์กรที่จะเข้าไปร่วม เป็นเครือข่าย	2. เข้าใจว่าเครือข่ายต้องเป็น อิสระจากองค์กรเดิม	2. เข้าใจใน “ความเท่าเทียมกัน” ขององค์กรเครือข่าย
		3. พร้อมที่จะไว้วางใจซึ่งกันและกัน
		4. พยายามสร้างกิจกรรมร่วมกัน
		5. เข้าใจว่าการสร้างเครือข่ายต้อง ใช้เวลาและต้องได้รับการ สนับสนุนจากฝ่ายบริหาร

ขั้นตอนการสร้างเครือข่าย

กระบวนการการสร้างเครือข่าย อาจจำแนกออกเป็น ขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ (นฤมล นิราทร, 2543)

1. ขั้นการตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย (Realization) เป็นขั้นตอนที่ผู้ปฏิบัติงาน หรือฝ่ายจัดการตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่ายเพื่อที่จะทำงานให้บรรลุ

เป้าหมาย รวมทั้งพิจารณาองค์กรต่างๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมเข้าเป็นเครือข่ายในการทำงาน คำถามสำคัญที่จะเกิดขึ้นในขั้นตอนนี้ คือ

- จะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับองค์กรใด
- จะได้รับประโยชน์ หรือจะต้องสละประโยชน์ด้านใดบ้างในการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย
- ระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย จะนานเท่าใด

2. ขั้นการติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นสมาชิกหรือภาคีเครือข่าย (Courtship) หลังจากที่ได้ตัดสินใจในองค์กรที่เห็นว่าเหมาะสมในการเข้าร่วมเครือข่าย ก็จะเป็นขั้นตอนของการติดต่อสัมพันธ์เพื่อชักชวนให้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการทำงาน โดยการรวมเป็นเครือข่ายจะเกิดขึ้นเมื่อองค์กรมีความต้องการเหมือนกัน และต้องการกระทำกิจกรรมตอบสนองความต้องการเหมือนกัน ดังนั้นจะต้องสร้างความคุ้นเคยและการยอมรับ รวมทั้งความไว้วางใจระหว่างกัน เป็นขั้นตอนของการปลูกจิตสำนึก โดยการให้ข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูล และหว่านล้อมให้อยากแก้ปัญหาาร่วมกัน อาจเรียกขั้นตอนนี้ว่าเป็นขั้นตอนการ เตรียมกลุ่มหรือเตรียมเครือข่าย (Pre-group)

3. ขั้นตอนการสร้างพันธกรณีร่วมกัน (Commitment) เป็นขั้นตอนการสร้างความผูกพันร่วมกันซึ่ง หมายถึงการตกลงในความสัมพันธ์ต่อกัน ในขั้นตอนนี้องค์กรเข้าสู่วิธีการตกลงที่จะทำงานร่วมกัน ซึ่งในการที่จะทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหา กลุ่มองค์กรจะต้องมีความรู้เพียงพอที่จะทำกิจกรรมได้ ดังนั้นจึงต้องเสริมความรู้ที่จำเป็น ซึ่งอาจจะกระทำได้โดยแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่มหรือแลกเปลี่ยนกับองค์กรนอกกลุ่ม เช่น ศึกษา ดูงาน เชิญวิทยากรมาถ่ายทอดเพิ่มพูนความรู้ เป็นต้น อาจเรียกขั้นตอนนี้ว่า กลุ่มศึกษาเรียนรู้ (Learning group) หากพิจารณาในประเด็นระดับการสร้างเครือข่ายก็เป็นขั้นตอนของ Informal Cooperation

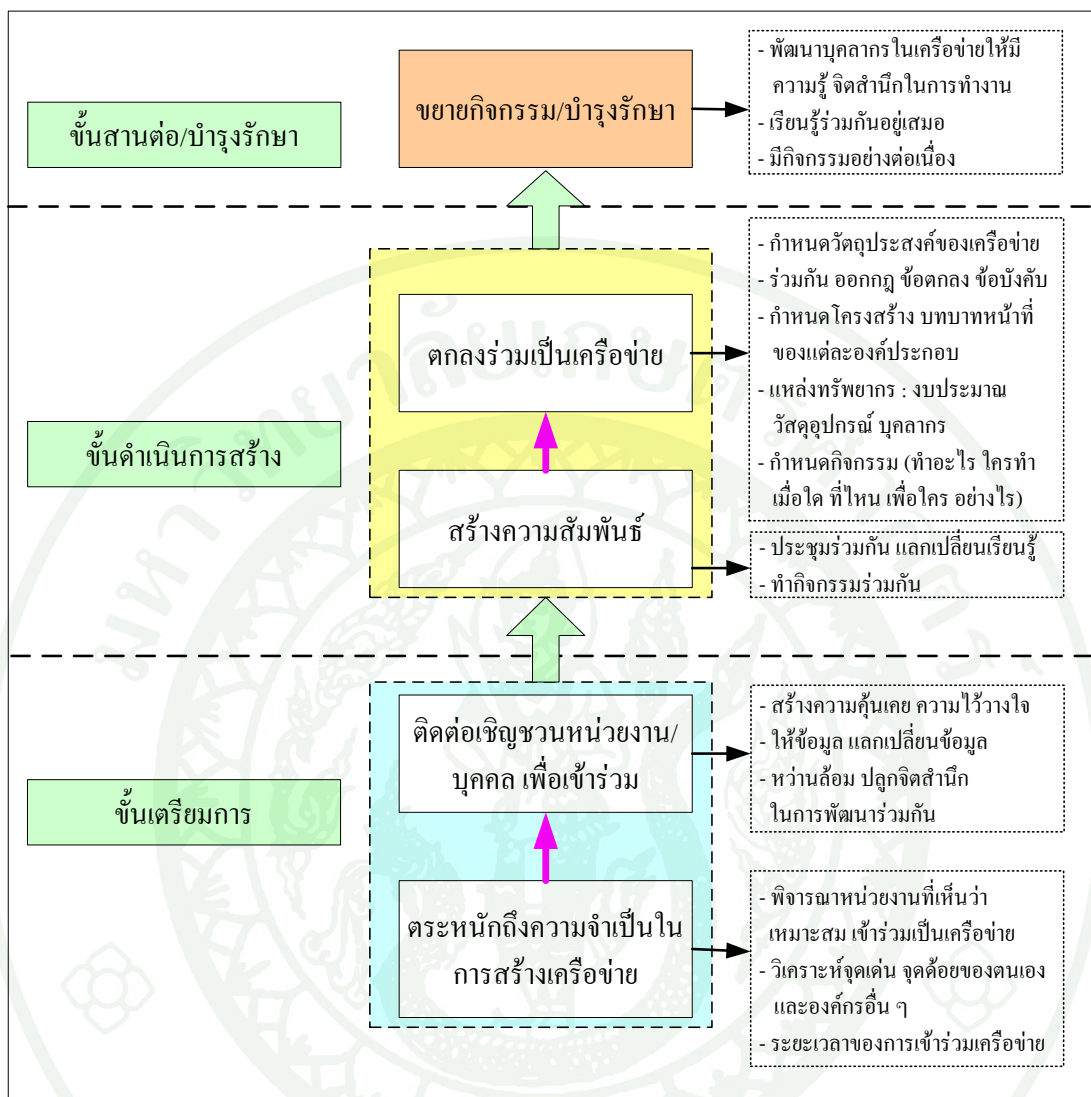
4. ขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์ (Building) เป็นขั้นตอนที่การสร้างเครือข่ายปรากฏผลงานเป็นรูปธรรม เป็นขั้นตอนการเริ่มทำกิจกรรมโดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน ซึ่งเริ่มด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มกำหนดกิจกรรมจัดวางข้อตกลงในการทำงาน กำหนดบทบาทของสมาชิก รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่ม เป็นต้น ขั้นตอนนี้อาจเรียกว่า ขั้นกลุ่มกิจกรรม (Action group) หากพิจารณาในประเด็นระดับการสร้างเครือข่าย ก็เรียกว่า เป็นระดับ Formal Agreement ในขณะที่เครือข่ายเริ่มพัฒนาเป็นขั้นตอนตามลำดับนี้ ภายในแต่ละองค์กรสมาชิกเองก็ต้องมีการปรับกระบวนการทำงานเพื่อให้เอื้ออำนวยต่อประโยชน์ของเครือข่ายเช่นกัน อย่างไรก็ตามแต่ละองค์กรก็ยังคงความเป็นเอกเทศของตนไว้ได้

5. หลังจากขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์ จนนำไปสู่การทำกิจกรรมร่วมกันแล้ว เมื่อผลงานเป็นที่ปรากฏชัด องค์กรเครือข่ายรู้สึกว่าได้ประโยชน์จากการเข้าเป็นเครือข่าย ความสัมพันธ์ของเครือข่ายจะแน่นแฟ้นขึ้นพร้อมกับการเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของฝ่ายปฏิบัติการแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความสัมพันธ์ด้วย

ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น อาจนำไปสู่การขยายตัว ซึ่งอาจปรากฏในรูปของการขยายกิจกรรมหรือ การขยายกลุ่มตามพื้นที่หรือ ตามลักษณะกิจกรรม

จากการศึกษาผลการวิจัยของ อานนท์ ผกากรอง, วชิรินทร์ สายสาระ และคณะ (2548) พบว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายมีขั้นตอนหลัก 4 ประการ 1) การประสานการเชื่อมโยง กลุ่มเป้าหมาย เป็นการกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน วิเคราะห์ค้นหาสิ่งที่ตัวเองมี และไม่มีต้องการ ให้กลุ่ม/องค์กรอื่นมาเสริมเพื่อเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน ในลักษณะบูรณาการ 2) การเสริมสร้าง สัมพันธภาพของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความมั่นใจ 3) การพัฒนา กิจกรรมเครือข่าย หลังจากที่มีความไว้วางใจกัน 4) การบำรุงรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืน ส่วนผล การศึกษาแนวทางพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม / องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดสงขลา ของ บรรเจิด พงศกิตติ, บัญชา สมบูรณ์สุข และคณะ (2548) พบแนวทางการพัฒนาเครือข่ายดังนี้ 1) กำหนด วัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างชัดเจน พิจารณาทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง เช่น เงิน งบประมาณที่ สนับสนุน คน วัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ การจัดการ วางรากฐานให้ เข้มแข็ง แร่งสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น 2) จัดโครงสร้างการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม 3) มีกฎระเบียบที่คล่องตัวและยืดหยุ่น 4) มีการพัฒนาบุคลากรให้เป็นคนดี มีความรู้ มีจิตสำนึก 5) กำหนดกิจกรรม แผนงาน และวิธีปฏิบัติ (ตอบคำถามให้ได้ ใคร ทำอะไร เมื่อใด เพื่อใคร อย่างไร ได้ผลอย่างไร) ส่วนเครือข่ายการทำงาน ที่มี “แม่ข่าย” และ “ลูกข่าย” จากการศึกษา เครือข่าย ส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วินัย รอดจ่าย, 2547) สรุปขั้นตอนการสร้างเครือข่าย ดังนี้ 1) แม่ข่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผลการดำเนินงานของตน พร้อมกับเชิญโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมเป็นลูกข่าย 2) แม่ข่ายเข้าร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษารับรอง ลูกข่าย 3) แม่ข่ายและลูกข่ายร่วมกันกำหนดพันธะสัญญา 4) แม่ข่ายให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ลูกข่ายในการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านและ 5) แม่ข่ายและลูกข่ายต้องมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้กันอยู่เสมอๆ

ขั้นตอนการสร้างเครือข่ายที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น สามารถแบ่งขั้นตอนการสร้างเครือข่าย ออกเป็น 3 ขั้นใหญ่ ดังแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการสร้างเครือข่าย

จากภาพที่ 2 จะแสดงถึงขั้นตอนการสร้างเครือข่าย ที่แบ่งขั้นตอนใหญ่ เป็น 3 ขั้นตอน และภายใต้ขั้นตอนใหญ่นั้น ยังประกอบด้วยขั้นตอนย่อย และกิจกรรมที่ควรกระทำในแต่ละขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่ ขั้นตระหนักถึงความจำเป็น เป็นการวิเคราะห์ตนเอง และองค์กร/หน่วยงานอื่น ถึงจุดเด่น จุดด้อย เพื่อมาเสริมกันให้การทำงานมีประสิทธิภาพ จนกระทั่งเมื่อมีเครือข่ายแล้ว ก็ควรบำรุงรักษาเครือข่ายไว้ ไม่ให้สลายไป จึงจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ร่วมกันตลอดเวลา และควรมีกิจกรรมของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เครือข่ายที่ร่วมกันสร้างขึ้น มีการพัฒนาขยายผล หรือดำรงอยู่ต่อไป

ข้อพิจารณาในการเลือกองค์กรเครือข่าย

หากมองการสร้างเครือข่ายระยะยาว ซึ่งองค์กรจะต้องทำงานร่วมกัน ในระยะเวลานาน จำเป็นต้องให้ความสำคัญในการพิจารณาเลือกองค์กรเครือข่าย ที่จะเข้าร่วม ซึ่งเป็นหน้าที่ขององค์กร ที่ริเริ่ม นฤมล นิราทร (2543: 42) ได้เสนอข้อควรพิจารณา ในการเลือกองค์กรเครือข่าย มีประเด็นสำคัญต่อไปนี้

1. ผลงานในอดีตขององค์กรที่จะมาร่วมเป็นเครือข่าย ผลงานขององค์กรนอกจากจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพขององค์กรแล้ว ยังชี้ให้เห็นถึงแนวโน้ม หรือศักยภาพขององค์กร
2. ความสามารถหรือศักยภาพขององค์กร พิจารณาได้จากตัวบ่งชี้ ต่างๆ เช่น ผลงานในอดีต ผู้บริหาร ศักยภาพของผู้ปฏิบัติการ
3. ความสามารถในการสนองตอบต่อปัญหา ในแง่ของความเร็ว และกลยุทธ์ที่เลือกใช้ ในการสนองตอบ
4. ปรัชญาในการทำงาน ปรัชญาในการทำงานเป็นสิ่งที่กำหนดการเลือกกลยุทธ์และกระบวนการในการทำงาน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในหลายกรณี “การไปด้วยกันได้” ระหว่างองค์กรที่ร่วมกันเป็นเครือข่าย ถูกตัดสินด้วยการมีปรัชญาในการทำงาน หรือวัฒนธรรมองค์กรที่สอดคล้อง หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปรัชญาในการทำงานขององค์กรพิจารณาได้จากวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์กร ประวัติความเป็นมา และผู้บริหารองค์กร

ข้อพิจารณาข้างต้นอาจไม่ได้รับการพิจารณาอย่างเคร่งครัดนักในเครือข่ายงานพัฒนา เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มองว่าการสร้างเครือข่ายเป็นการสร้างเวทีการทำงาน ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างบุคคลหรือองค์กรที่มีอุดมการณ์และเป้าหมายในการทำงานที่คล้ายคลึงกัน ในระหว่างการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การร่วมกันนั้นย่อมนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในการทำงาน การเรียนรู้ที่จะไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขประการสำคัญในการสร้างและทำงานในลักษณะเครือข่าย

การบริหารจัดการเครือข่าย

หลังจากที่ได้พิจารณาประเด็นต่างๆ ที่จำเป็นในการสร้างเครือข่าย และได้จัดตั้งเครือข่ายแล้วนั้น การที่เครือข่ายจะดำรงอยู่ได้ และสามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมายของเครือข่ายที่ตั้งไว้ ไม่ใช่แค่เพียงกระบวนการในการก่อสร้างเครือข่ายที่ดีเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพอีกด้วย

Badaracco (1998 อ้างใน นฤมล นิราทร, 2543) เสนอว่า จุดเริ่มต้นในการที่จะเข้าใจการบริหารจัดการเครือข่าย คือ การตรวจสอบปัจจัยที่สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการให้ได้ว่าซึ่งประสิทธิผลของเครือข่าย เช่น การสื่อข้อความ และการสร้างความรู้ในการทำงานภายในองค์กรทั่วไป ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้เชื่อมต่อกันในลักษณะสูตรสำเร็จ และปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญหรือน้ำหนักไม่เท่ากันในแต่ละสถานการณ์ ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ 1) ความชัดเจนในเป้าหมายของเครือข่าย 2) แรงจูงใจที่จะสร้างและแบ่งปันความรู้ในการทำงาน 3) การมีทรัพยากรต่างๆ อย่างเพียงพอ ซึ่งหมายรวมถึง การมีทรัพยากรคนที่มีคุณภาพด้วย 4) การมีผู้นำที่ให้ความสำคัญต่อความสำเร็จของเครือข่าย 5) การทำงานเป็นทีมและการมีผูกพันต่อความสำเร็จของเครือข่าย ในทุกระดับขององค์กรที่เป็นเครือข่าย 6) การสนับสนุนระหว่างกัน รวมทั้งความพร้อมที่จะทดลอง ล้มเหลว ประสบความสำเร็จร่วมกัน และ 7) ความไว้วางใจระหว่างกัน

ในการบริหารจัดการเครือข่าย ผู้ริเริ่มจัดตั้ง ควรศึกษา และตอบคำถามต่างๆ เหล่านี้ ที่น่าจะต้องถามในการบริหารจัดการเครือข่ายมีดังนี้

1. ปัญหาในการทำงานเครือข่ายมีอะไรบ้าง
2. เกณฑ์อะไรที่จะนำมาใช้ในการวัดประสิทธิผลของเครือข่าย
3. จะบริหารจัดการเครือข่ายอย่างไร บทบาทขององค์กรภาคีเครือข่ายควรมีอะไรบ้าง
4. มีความแตกต่างกันอย่างไรหรือไม่ ระหว่างการบริหารเครือข่ายชนิดต่างๆ เช่น เครือข่ายตามกิจกรรม เครือข่ายตามพื้นที่ หรือ เครือข่ายที่มี “แม่ข่าย” และเครือข่ายที่ไม่มีแม่ข่าย
5. องค์ประกอบความสำเร็จในการทำงานแบบเครือข่าย

การบริหารจัดการเครือข่าย

ไม่มีทฤษฎีการบริหารใดที่เหมาะสมสำหรับทุกสถานการณ์ เพราะการบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ดังนั้น ในการบริหาร จึงต้องทำความเข้าใจในเรื่อง การประสานงาน และหลักในการทำงานเป็นเครือข่าย ไม่ว่าจะเป็นการทำงานของเครือข่ายประเภท จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ประสานงาน และในการประสานจำเป็นต้องเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และคุณสมบัติขององค์กรที่ทำหน้าที่ประสานงาน และองค์กรเครือข่ายที่เป็นสมาชิกด้วย Thomyavit and Thaiarry, 1998 และ สยข, 2541 (อ้างใน นฤมล นิราทร, 2543) ได้ระบุบทบาทหน้าที่และคุณสมบัติขององค์กรประสานงานไว้ดังนี้

1. แจกจ่ายข่าวสารข้อมูลอย่างสม่ำเสมอต่อเครือข่าย โดยอาจทำให้รู้จดหมายข่าว

2. เป็นผู้กระจาย เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลสู่สาธารณะ ซึ่งอาจทำในรูปการจัดประชุม จัดกิจกรรม

3. เป็นผู้คอยสรรหากลุ่มสนใจ (Interested groups) ที่อาจเข้าร่วมเข้ากิจกรรมของเครือข่ายแล้วชักชวนให้กลุ่มเหล่านั้นเข้าร่วมด้วย

4. เป็นผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายนอกและสมาชิกเครือข่าย

5. สนับสนุนให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรสมาชิกเครือข่าย

6. จัดหาทุนสำหรับเครือข่าย รวมทั้งช่วยจัดหาทุนทำกิจกรรมสำหรับองค์กรสมาชิกของเครือข่าย

7. ริเริ่มและจัดกิจกรรมหลักสำหรับเครือข่าย

บทบาทหน้าที่ที่กล่าวมาข้างต้น องค์กรประสานงานจึงต้องมีคุณสมบัติดังนี้ (นฤมล นิราทร, 2543: 55)

1. มีความรู้ และประสบการณ์ที่เพียงพอในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของเครือข่าย
2. มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในปรัชญาและวัตถุประสงค์ของเครือข่าย
3. มีทักษะในการประสานงาน เพื่อที่จะแสวงหาความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานทั้งในภาครัฐและเอกชน
4. ความคิดริเริ่ม กระตือรือร้น รวมทั้งมีทัศนคติที่เปิดกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
5. มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่องค์กรสมาชิก
6. มีความน่าเชื่อถือในเชิงจริยธรรม
7. มีความเป็นกลาง
8. มีทักษะด้านบริหารจัดการและการประชาสัมพันธ์

ปัญหาในการทำงานเครือข่าย

การทำงานในระบบเครือข่าย ถึงแม้จะมีประโยชน์ หลายประการ แต่การบริหารจัดการเครือข่าย ไม่ใช่สิ่งที่ย่างยาก ดังนั้น การทำงานในลักษณะเครือข่าย อาจมีอุปสรรคหลายประการ เช่นเดียวกัน ที่อาจทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ หรือบางเครือข่าย อาจใช้คำว่า “ล้มเหลว” ดังนั้น ผู้ศึกษา จำเป็นต้องเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการทำงานในระบบเครือข่าย เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกัน และระวังไม่ให้เกิดขึ้น

วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550: 51 – 52) ผู้ที่ได้ศึกษาการทำงานในระบบเครือข่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ประมวลอุปสรรค หรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นไว้ พอจำแนกประเด็นได้ดังนี้

1. ความหลากหลายและแตกต่างของแต่ละองค์กรหรือหน่วยงาน อุดมการณ์ และวิธีการทำงานระหว่างตัวแสดงต่าง ๆ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่าย ดังนั้น ผู้บริหารเครือข่าย ต้องมีความสามารถที่จะผสานความแตกต่างในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ให้ได้
2. การกำกับดูแลการทำงานขององค์กรต่าง ๆ ในเครือข่าย เป็นเงื่อนไขที่มีความสำคัญเช่นกัน ความหย่อนยานในการติดตามผลการทำงานขององค์กรต่างๆ อาจทำให้การดำเนินงานของเครือข่ายเกิดความล้มเหลว โดยเฉพาะในกรณีที่องค์กรต่างๆ ไม่ทราบถึงหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจนในการทำงานให้แก่เครือข่าย ในทางกลับกัน การที่หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นองค์กรหลักในเครือข่ายสนใจถึงรายละเอียดปลีกย่อยในการทำงานของตัวแสดงอื่นๆ มากเกินไป ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาได้เช่นกัน
3. ปัญหาการสื่อสาร การประสานงาน และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างองค์กรต่างๆ ภายในเครือข่าย ย่อมส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในการทำงานของเครือข่าย วัฒนธรรมขององค์กรที่แตกต่างกันอาจก่อให้เกิดปัญหาการสื่อสาร และการกำหนดวิธีการทำงานร่วมกันในบางครั้ง หน่วยงานบางแห่งอาจไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูลให้แก่หน่วยงานอื่นๆ ในเครือข่าย โดยเฉพาะองค์กรที่เป็นคู่แข่งกัน ข้อจำกัดเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงต่างๆ ภายในเครือข่าย และย่อมส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานร่วมกัน
4. ปัญหาที่เครือข่ายไม่สามารถสร้างสรรค์ผลงานให้ปรากฏได้อย่างเป็นรูปธรรมตามที่ต้องการ หากเป็นเพียงเครือข่ายที่ถูกใช้เป็นเวทีปรึกษาหารือระหว่างตัวแสดงต่าง ๆ ดังนั้น การร่วมมือกันเป็นเครือข่าย ย่อมไม่เกิดประโยชน์อันใดหากกาปรึกษาหารือระหว่างตัวแสดงต่าง ๆ ในลักษณะดังกล่าว ไม่สามารถนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการกำกับดูแลการทำงาน หรือ การที่ผลงานดำเนินงานของเครือข่ายไม่สามารถปรากฏชัดเป็นรูปธรรมนั้น อาจมาจากสาเหตุเบื้องต้นคือ ความไม่ชัดเจนของวัตถุประสงค์ของเครือข่ายตั้งแต่แรกเริ่ม เสรี พงศ์พิศ (2548) ผู้ซึ่งได้

ศึกษาการทำงานของเครือข่าย ทั้งในลักษณะเครือข่ายชุมชนทั้งในระดับตำบล ระดับจังหวัด ในพื้นที่ และตามประเด็นสนใจ และรวมถึงเครือข่ายองค์กร ได้รวบรวมประเด็นปัญหาที่เครือข่ายๆ มักจะประสบมีดังนี้

1. ขาดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

2. สมาชิกที่ไม่เท่าเทียมกัน ส่งผลทำให้บางคนบางกลุ่มเข้มคนอื่น องค์กรอื่น ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้พบในเครือข่ายชุมชนคูซูด ทะเลสาบสงขลา ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ที่เป็นแนวตั้งระหว่างหน่วยงานภาครัฐ กับคนในชุมชน รวมไปถึงความไม่ไว้วางใจกัน จึงทำให้เกิดปัญหาต่อกระบวนการทำงานร่วมกัน (นุชนาฏ จันทวิเศษ, 2543) กล่าวคือ หน่วยงานภาครัฐจะทำงานตามนโยบายที่ตนได้รับมา โดยไม่ให้ความสำคัญกับบทบาทของชุมชน

3. การครอบงำ

4. การรวมศูนย์และความเป็นราชการ

5. ความแตกต่างมากเกินไป

6. ขาดปัจจัยหรือทุน

7. การใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อประโยชน์ของตนเอง

8. การสื่อสารผิดๆ ในเครือข่าย อาจเกิดขึ้นได้ เพราะข้อจำกัดทางภาษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภรวัฒน์ น้อยหมอ (2546) ที่พบว่าปัญหาหนึ่งของการทำงานในเครือข่าย คือ ครูไม่สามารถสื่อสารภาษาพูดกับผู้ปกครอง ซึ่งเป็นชาวเขา วัฒนธรรมและประเพณีแตกต่างกัน วิธีสื่อสาร เครื่องมือสื่อสาร หรือเชิญประชุม แต่สมาชิกไม่ได้รับ

แต่ถ้าหากจำแนกปัญหาในการทำงานเครือข่าย ออกเป็นระดับ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ระดับ คือ ปัญหาการดำเนินงานภายใน และปัญหาของเครือข่ายในภาพรวม (นฤมล นิราทร, 2543: 47 – 48)

1. ปัญหาการดำเนินงานภายใน นอกเหนือจากความแตกต่างในด้านวัฒนธรรมในการทำงานขององค์กรในเครือข่าย ความแตกต่างทั้งในด้านบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถระหว่างบุคคลที่มาร่วมเป็นเครือข่าย ปัญหาที่มักจะพบในการทำงาน

- ประการแรก ปัญหาเรื่อง การแบ่งภาคเนื่องจากการทำงานในลักษณะเครือข่าย ทุกคนมีงานประจำที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว ไม่มีใครต้องพึ่งพิงเครือข่าย ดังนั้นเครือข่ายอาจจะไม่มีผลในการเคลื่อนไหว หรือทำกิจกรรมเท่าที่ควร

- ประการที่สอง เป็นปัญหาเรื่องความสามารถในการบริหารจัดการเครือข่าย โดยเฉพาะในเรื่องการประสานงาน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการทำงานเครือข่าย

ปัญหาอื่นๆ เช่น การขาดทุนร่วมเพื่อการดำเนินกิจกรรม ไม่มีทุนสนับสนุน และขาดวิธีการประเมินประสิทธิผลเครือข่าย เป็นต้น

2. ปัญหาของเครือข่ายในภาพรวม นอกเหนือจากปัญหาการดำเนินงานภายในเครือข่ายแล้ว ในภาพรวมเครือข่ายมักจะประสบปัญหาต่อไปนี้

- ประการแรก เครือข่ายมุ่งเน้นความสำเร็จเฉพาะหน้ามากเกินไป แม้การจัดตั้งเครือข่ายจะมีเป้าหมายที่แน่นอน แต่บางครั้ง การมุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมายมากเกินไปทำให้มองข้ามความสำคัญของการเรียนรู้ และการสร้างประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ดังนั้นทุกฝ่ายโดยเฉพาะผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำหรือผู้ประสานงาน

- ประการที่สอง เครือข่ายขาดความชัดเจนในกระบวนการทำงานขาดความสามารถในการมองสภาพการณ์ของปัญหาทั้งในระดับลึกและระดับกว้าง และขาดการทำงานอย่างต่อเนื่อง

- ประการที่สาม เครือข่ายขาดแนวร่วมในการทำงาน เครือข่ายที่จะสามารถทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ต้องมีแนวร่วมที่มีใช้เฉพาะที่มาจากองค์กรเดียวกันเท่านั้น แต่ต้องมีแนวร่วมในระดับกว้าง เช่น นักวิชาการ และสื่อต่างๆ ที่จะสามารถใช้ความสามารถและข้อได้เปรียบที่แต่ละฝ่ายมีอยู่ให้เป็นประโยชน์ได้

- ประการที่สี่ เครือข่ายขาดผู้นำ (ที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ) ที่มีความสามารถและมีวิสัยทัศน์

ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ว่าจะพิจารณาในแต่ละประเด็น หรือ จะแบ่งเป็นระดับ เมื่อพิจารณาแล้ว ปัญหาคล้ายคลึงกัน เช่น การแบ่งภาคการทำงาน ปัญหาเรื่องความสามารถในการบริหารจัดการเครือข่าย รวมไปถึง การกำกับดูแลการทำงาน การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และการขาดทุนสนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐลิตา ระหา (2546) ซึ่งพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของเครือข่ายครูเพื่อเด็กเพื่อชุมชนจังหวัดสงขลา คือ เวลาซ้ำซ้อนกับงานประจำ ระบบราชการที่เคร่งครัดเป็นอุปสรรคในการทำงาน และเครือข่ายไม่มีการจัดหาทุนหรืองบประมาณใดๆ การดำเนินกิจกรรมจึงไม่มีงบประมาณไว้สนับสนุน และยังสอดคล้องกับผลการศึกษา

รูปแบบภาคีเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุจังหวัดพิษณุโลก (ลินดา สิริภูบาล และ สุธัญญะ เพ่งพินิจ, 2546) ได้พบว่า จุดอ่อนของเครือข่าย คือ งบประมาณ การสื่อสารระหว่างสมาชิกภายใน ชมรม และคณะกรรมการที่ทำงานจริงๆ มีไม่มากนัก ไม่ทราบแหล่งทุนที่จะนำมาใช้ในการดำเนิน กิจกรรมของเครือข่าย ฯ และระยะทางไกลในการติดต่อการสื่อสาร ในทำนองเดียวกัน สุภาณี เพ่งพินิจ (2546) พบว่า เครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพ ต้องการการสนับสนุนเงินทุน และสวัสดิการ มากที่สุด และ ศุภวัฒน์ น้อยหมอ (2546) ได้ทำการศึกษาเครือข่ายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล ครูขาดแรงจูงใจเรื่อง ผลตอบแทน นอกจากนี้ ยังพบว่า ขาดการประสานงานระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ดังนั้นจะเห็นว่า ปัญหาเรื่องงบประมาณ จะเป็นปัญหาในการดำเนินของทุกเครือข่าย เพราะเครือข่ายจำเป็นต้องมี งบประมาณ หรือทุนสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในบรรลุเป้าหมาย และยังพบอีกว่า หาก งบประมาณมีน้อย ยังส่งผลกระทบต่อประสานงานของเครือข่ายอีกด้วย (การุณ สกุลประดิษฐ์, 2541) แต่ในอีกแง่มุมหนึ่ง จากผลการศึกษาของ นุชนาฏ จันทวิเศษ (2543) พบว่า ความสัมพันธ์แนวดิ่ง เป็นอุปสรรคต่อการทำงานร่วมกันของเครือข่าย โดยเฉพาะความสัมพันธ์แนวดิ่ง ของหน่วยงาน ภาครัฐ กับชุมชน

องค์ประกอบความสำเร็จในการทำงานแบบเครือข่าย

ความสำเร็จของการทำงานแบบเครือข่ายไม่ได้ตัดสินกันเพียงการสามารถหาสมาชิก หรือ ภาคีเครือข่ายเท่านั้น แต่จะต้องมองให้ไกลไปถึงผลสำเร็จของงานด้วย สิ่งสำคัญต่อความสำเร็จใน การทำงานเครือข่ายในมุมมองของ Scheuing (1994 อ้างใน นฤมล นิราทร, 2543) ได้แก่

1. การมีพันธะสัญญาที่หนักแน่นระหว่างกัน (Commitment) หมายถึง การมีอุดมการณ์ และความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นแล้ว ยังหมายถึง การมีมิตรภาพที่ใกล้ชิด มีสายสัมพันธ์ระหว่างกันด้วย การสร้างมิตรภาพและสายสัมพันธ์มิใช่สิ่งที่จะได้ข้ามคืน แต่หมายถึงการผ่านกระบวนการการทำงาน ความสำเร็จความล้มเหลวร่วมกัน และร่วมปรึกษาหารือกันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การ เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรม สมาชิกของเครือข่ายมีความสนใจ กระตือรือร้น และเต็มใจ ทำงานหนัก มีความจงรักภักดีต่อกลุ่ม มีความภาคภูมิใจต่อความสำเร็จของกลุ่ม

2. การพัฒนาอยู่ตลอดเวลา (Continuous Improvement) การทำงานเครือข่ายจะมี ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพก็ต่อเมื่อแต่ละองค์กรที่มาร่วมเป็นเครือข่ายมีการปรับปรุงพัฒนาอยู่ ตลอดเวลาการปรับปรุงพัฒนา มี 3 ส่วน

- 2.1 การประเมินความต้องการและความคาดหวังของสมาชิกเครือข่าย เป็นการประเมิน ที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการทำงานที่มีการประเมินผลการทำงาน ตลอดจุดแข็งและจุดด้อยของแต่ละ ฝ่าย และของเครือข่ายซึ่งอาจทำได้โดยการใช้ SWOT Analysis ตลอดจนมีการสื่อสารระหว่างกัน อย่างชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการ และความคาดหวังของแต่ละฝ่าย

2.2 การประเมินสถานการณ์ของปัญหา การทำงานเกี่ยวกับปัญหาสังคมจะต้อง “เกาะติด” สถานการณ์อยู่ตลอดเวลา เนื่องจากรูปแบบของปัญหาตลอดจนระดับความรุนแรงและ ซับซ้อนของปัญหาเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ดังนั้น นอกเหนือจากการปรับปรุงพัฒนาเครือข่ายการทำงานแล้ว องค์กรที่ทำงานจะต้องประเมินสถานการณ์ภายนอกด้วย

2.3 การเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐาน ที่ดีที่สุดในทางธุรกิจ ซึ่งการแข่งขันเพื่อ ความเป็นเลิศมีความสำคัญอย่างมากต่อความอยู่รอด คำที่กล่าวขวัญกันมากคือ Benchmarking หรือ การเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้กับผลิตภัณฑ์ที่ยอดเยี่ยมที่สุด

3. การมีพันธกรณีระยะยาว (Long-term commitment) การสร้างพันธกรณี มีความ เกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับองค์ประกอบแรก คือ การมีพันธสัญญาที่หนักแน่นระหว่างกัน องค์กรประกอบ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างพันธกรณีระยะยาว คือ การติดต่อสื่อสาร ซึ่งเป็นเครื่องมือหนึ่งในการ รักษาความสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารที่อาศัยเทคโนโลยี และการพบปะพูดคุยแบบตัวต่อตัว ด้วยนอกจากนั้น การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันให้ยืนยาว จำเป็นต้องอาศัยการมี “ประวัติศาสตร์” ร่วมกัน หมายถึง ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันมา ทั้งผลงานและมิตรภาพ

4. การเสริมพลัง (Empowerment) หมายถึง การสนับสนุนให้องค์กรเครือข่ายได้มีโอกาส แสดงความสามารถตลอดจนวิจรรณญาณของตนในสถานการณ์ต่างๆร่วมคิดร่วมแก้ปัญหาต่างๆ การ หาทุน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ ขณะเดียวกัน ต้องมีการเสริมทักษะการสร้างเครือข่าย ให้ผู้ปฏิบัติงานและสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยวิชาการต่างๆ ด้วยการเสริมพลังในการทำงาน ซึ่ง สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ ทศนีย์ ลักษณะวิชนชัย, เสมามีสมบุรณ์ และคณะ (2548)ที่ได้ชี้แนะ ว่า เครือข่าย ต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ และเรียนรู้เพิ่มเติม

5. การสร้างค่านิยมร่วมกัน (Shared value) เนื่องจากค่านิยมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมในการทำงาน หากองค์กรเครือข่ายมีค่านิยมจะทำให้การทำงานแบบเครือข่ายจะประสบ ความสำเร็จ ค่านิยมในที่นี้ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อคุณภาพของงาน ความยืดหยุ่น การเปิดเผย จริงใจ การให้ความสำคัญต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

6. ภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึงการสร้างวิสัยทัศน์ในเชิงกลยุทธ์ รวมทั้งชักจูงโน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญต่อสิ่งที่จะต้องกระทำร่วมกัน และการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นต่อการ ทำงาน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายและผลสำเร็จของงาน นอกจากนี้ผู้นำต้องเป็น คนซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอานนท์ ผกากรอง, วัชรินทร์ สายสาระ และคณะ (2548); จิราพร มงคลประเสริฐ และคณะ (2545); รณชาติ บุตรแสนคำ (2548) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่าย คือ การคัดเลือกคุณภาพผู้นำ ซึ่งต้องคำนึงถึงคุณภาพของผู้นำที่มีแนวคิดและไม่มีฐานคติซ่อนเร้น การมีแกนนำ ผู้นำเข้มแข็งและมีความสามารถ มีผลต่อเสถียรภาพของเครือข่าย

นอกจากนี้ ยังพบปัจจัยอื่นๆ อีกที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่าย เช่น พูลเพชร สีเหลืองอ่อน (2545) ได้ค้นพบว่า กรรมการและสมาชิกมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ มีความเชื่อ ความรู้ ทักษะ และมีความสามารถ มีองค์กรพันธมิตรทำงานส่งเสริมในพื้นที่ต่อเนื่อง มีเครือข่ายช่วยเหลือเกื้อกูลกันหลายรูปแบบ ทำให้เห็นแนวโน้มความยั่งยืนของเครือข่าย นอกจากนั้น จิราพร มงคลประเสริฐ และคณะ (2545) ได้เสนอแนะว่า การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและองค์กรท้องถิ่น ทำให้เครือข่ายเข้มแข็งและยั่งยืนได้ เอกมล อ่อนศรี (2544) พบว่า ความสามารถของแม่ข่ายหรือแกนนำ ผู้นำเครือข่าย ต้องมีความสามารถในการปฏิบัติงานตั้งแต่การบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่าย

จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่ทำให้การทำงานเครือข่ายประสบผลสำเร็จ และเครือข่ายสามารถดำรงอยู่ได้ในระยะยาว ย่อมมีผลมาจาก ทุกองค์ประกอบของเครือข่าย โดยเริ่มจากผู้นำองค์กร หรือแกนนำ ที่ต้องมีความสามารถ ความรู้ และทักษะ ในการประสานงาน ตลอดจนมีฐาน คิดดี ไม่มีอคติ สมาชิกของเครือข่าย มีความร่วมมือร่วมใจ มีความสัมพันธ์กันในแนวนราบ ตลอดจนมีการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้น การสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาล หรือองค์กรส่วนท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการทำงานของเครือข่ายประสบผลสำเร็จได้ดีเช่นกัน

สรุป

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของเครือข่าย และทำให้เครือข่ายเข้มแข็งหรืออ่อนแอ แตกต่างกันไป มีประเด็นควรพิจารณาดังนี้

1. โครงสร้างเครือข่าย เริ่มตั้งแต่ การก่อตัวหรือการจัดตั้งเครือข่าย ซึ่งมีเครือข่ายที่ก่อตั้งขึ้นตามธรรมชาติ และเครือข่ายที่ก่อตั้งมา โดยมีนโยบายเป็นตัวกำหนดนอกจากนี้ ยังรวมถึงโครงสร้างความสัมพันธ์กันในเครือข่าย มีรูปแบบหลากหลาย และส่งผลต่อเครือข่ายแตกต่างกันไป
2. บทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยสมาชิก เครือข่ายที่ก่อตั้งและดำเนินการไปแล้ว มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยสมาชิกในเครือข่าย เพื่อให้สามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน โดยหน่วยสมาชิก มีบทบาทหน้าที่ที่ทับซ้อนกัน
3. กิจกรรม และวิธีการจัดกิจกรรม เป็นอีกส่วนหนึ่งของเครือข่ายที่จำเป็น ซึ่งกิจกรรมที่เครือข่ายจัดขึ้นมา จะต้องดำเนินให้บรรลุเป้าหมาย และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สามารถติดตามประเมินผลกิจกรรมได้จริง
4. การเชื่อมโยงหรือการประสานงาน ในที่นี้ รวมถึงการติดต่อสื่อสาร ระหว่างหน่วยงานหรือหน่วยสมาชิกของเครือข่าย เพื่อการทำงานร่วมกัน และให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ไม่คลาดเคลื่อน ซึ่งการติดต่อสื่อสาร เพื่อการประสานงานมีหลายรูปแบบมี จุดเด่น แตกต่างกันไป

5. การบริหารจัดการเครือข่าย การบริหาร สิ่งที่ขาดไม่ได้ คือ ผู้บริหาร หรือผู้นำเครือข่าย ซึ่งจำเป็นต้องมีคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับของหน่วยสมาชิกอื่น มีความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบ และมีทักษะในการเชื่อมประสานสัมพันธ์กับหน่วยอื่นๆ ตลอดจน หน่วยงานภายนอกที่จะเข้ามา สนับสนุนเครือข่าย

การพัฒนาเครือข่ายจึงควรพิจารณาประเด็นดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อความเข้มแข็งและ ยั่งยืนของเครือข่าย

การพัฒนาเกษตรกร

การพัฒนาเกษตรกร หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกษตรกร มีความรู้ความสามารถในการ ประกอบอาชีพสูงขึ้น สามารถผลิตสินค้าทางการเกษตรให้มีคุณภาพขึ้น ได้รับผลตอบแทนมากขึ้นหรือ สามารถลดรายจ่ายได้

การพัฒนาเกษตรกรสามารถ ทำได้ทั้งที่เป็นการจัดการศึกษาและได้วุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น หรือ การกิจกรรมอื่น ๆ ที่ทำให้เกษตรกรมีความสามารถที่ประกอบอาชีพให้ดีขึ้น เช่น การฝึกอบรม อาชีพ การทัศนศึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม การเสวนาด้านอาชีพ

การศึกษา (Education) ตามความหมายของ Sally (2000) ระบุว่า เป็นกระบวนการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมีระบบเพื่อให้บุคคลมีความรู้ ทักษะ ทัศนคติในเรื่องทั่ว ๆ ไป อย่างกว้าง ๆ โดยมุ่งเน้นการสร้างคนให้มีความสมบูรณ์ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดีและสามารถ ปรับตัว ให้เข้ากับ สภาพแวดล้อมได้เป็นสำคัญการศึกษายุคปัจจุบันจะเน้นให้ความสำคัญแก่ตัวผู้เรียน เป็นหลัก (Student-Centered) ทั้งในด้านของการจัด เนื้อหาการเรียนรู้ ระดับความยากง่ายและ เทคนิควิธีการเรียนรู้เพื่อให้ตรงกับ ความสนใจ ความต้องการ ระดับสติปัญญา และความสามารถของ ผู้เรียนก็ตามการศึกษาโดยทั่วไปก็ยังคงเป็นการสนองความต้องการของบุคคลในการเตรียมพร้อมหรือ สร้างพื้นฐานในการเลือกอาชีพมากกว่าการมุ่งเน้นให้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง นอกจากนั้น การศึกษาเป็นเรื่องที่สามารถกระทำได้ตลอดชีวิต (Lifelong Education) ไม่จำกัดระยะเวลาอีกด้วย เป้าหมายของการศึกษา เพื่อการเลือกอาชีพ เนื้อหาในการจัดการศึกษา จะเป็นในลักษณะกว้าง ใช้ระยะเวลายาว แต่โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จปานกลาง

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไข เพิ่มเติม พ.ศ. 2545) ได้ให้ ความหมายของคำว่า “การศึกษา” ว่าหมายถึง กระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรยาลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการ เรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, 2545: 2) ในขณะที่ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 (สำนักงาน

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2551: 2) ได้แยกคำออกเป็น 2 คำ ได้แก่ “การอาชีวศึกษา” และ “การฝึกอบรบวิชาชีพ” ให้ความหมายของ “การอาชีวศึกษา” หมายถึง กระบวนการศึกษา เพื่อพัฒนาและผลิตกำลังในด้านวิชาชีพ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี และให้ความหมายของ “การฝึกอบรบวิชาชีพ” ว่า หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ และฝึกทักษะอาชีพระยะสั้นระยะยาว ทั้งในและนอกสถาน ศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันการอาชีวศึกษา ซึ่งจัดขึ้นเป็นโครงการ หรือสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ภายใต้หลักสูตรที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดโดยกำหนดให้จัดได้ในรูปแบบ การศึกษาในระบบ การนอกระบบ และการศึกษาระบบทวิภาคี

ปัจจุบัน กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาเกษตรกร ได้คิดค้นรูปแบบของการพัฒนาเกษตรกร ภายใต้ชื่อว่า “โรงเรียนเกษตรกร” (Farmer Field School) โดยใช้กระบวนการเผยแพร่ความรู้สู่เกษตรกรตามแนวทางใหม่ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความรู้โดยผู้เรียนรู้มีส่วนร่วมตลอดกระบวนการใช้ระบบการให้การศึกษาผู้ใหญ่ ที่ผู้เรียนรู้ไม่รู้สีกตัวว่ากำลังถูกสอนหรือเรียนรู้ จึงเหมาะกับเกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ การศึกษาไม่สูงนัก แต่มีประสบการณ์ในอาชีพมาเป็นระยะเวลานาน เป็นกระบวนการที่นำมาใช้ในการส่งเสริมให้เกษตรกรได้ร่วมกันคิด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ แก้ไขปัญหา และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ในกระบวนการผลิตได้ทุกขั้นตอน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2550)

แนวทางในการดำเนินการของโรงเรียนเกษตรกร มีดังนี้

1. รวมกลุ่มเกษตรกรที่มีกิจกรรมเดียวกัน กลุ่มละประมาณ 20 - 30 คน
2. เกษตรกรที่ร่วมกิจกรรมจะต้องมีความสมัครใจ
3. จัดกิจกรรมเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตามระยะการเจริญเติบโตของพืชตลอดฤดูกาลผลิต (จำนวนครั้งขึ้นอยู่กับชนิดของพืช)
4. ประเด็นในการเรียนรู้ ต้องสอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของเกษตรกร
5. สถานที่สำหรับเรียนรู้ควรอยู่ใกล้กับแปลงปลูกพืชมากที่สุด
6. จัดให้เกษตรกรได้มีการศึกษา ทดลอง พิสูจน์ทราบเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น
7. เกษตรกรจะเรียนรู้ด้วยการค้นพบด้วยตนเอง โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นวิทยากรพี่เลี้ยง (Facilitator) ในกิจกรรมเรียนรู้

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาเกษตรกร ผ่านโรงเรียนเกษตรกรของ กรมส่งเสริมการเกษตร สามารถทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในด้านอาชีพของตนเองอย่างแท้จริง แต่ไม่สามารถรับรองวุฒิการศึกษาให้ได้ ดังนั้น หากผู้เรียนที่เป็นเกษตรกร ต้องการได้รับวุฒิทางการศึกษาเพิ่มขึ้น จึงควรมีการส่งต่อข้อมูลระหว่าง กรมส่งเสริมการเกษตร และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี หรือวิทยาลัยประมง ที่จัดการศึกษาด้านเกษตรกรรม เพื่อจัดกระบวนการเทียบโอนประสบการณ์ ให้แก่บุคคลเหล่านี้เพื่อให้ได้รับวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น

ดังนั้น ในทางปฏิบัติ การศึกษาไม่อาจแยกออกจาก การฝึกอบรม ได้ อย่างเด็ดขาด เพราะ การฝึกอบรม เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่การการศึกษาที่สูงขึ้น ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร และให้เกษตรกร ได้รับความรู้ ตรงตามลักษณะงานหรืออาชีพที่ปฏิบัติ อยู่ใน ปัจจุบัน รูปแบบการพัฒนาเกษตรกร จึงควรใช้ การศึกษา ควบคู่ไปกับการฝึกอบรม และรูปแบบ การศึกษานั้น ควรจัดให้ยืดหยุ่น และสะดวกสำหรับผู้เรียน อาจเป็นการศึกษานอกระบบ เช่นเดียวกับ ข้อเสนอแนะของ คัมภีร์ สายะสนธิ (2544) ว่าควรส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีโอกาสรับการอบรมเฉพาะ เรื่องที่ต้องการอย่างทั่วถึง และควรมีการประสานกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดการศึกษา ทางไกลแก่เกษตรกร

หน่วยงานที่จัดการศึกษาด้านอาชีวเกษตร

กระทรวงศึกษาธิการ เป็นกระทรวงหลัก ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ การจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับ อนุบาล จนถึง ระดับมหาวิทยาลัย ในแต่ละระดับ มีกลุ่มเป้าหมาย และจุดประสงค์แตกต่างกันไป แม้แต่ในระดับเดียวกัน ยังมีความแตกต่างกันด้วย การจัดการศึกษาด้านอาชีวเกษตร กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย นักเรียน นักศึกษาที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีความสนใจจะเข้าศึกษา ต่อ ในระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรือ อนุปริญญา และ เกษตรกร หรือผู้ที่สนใจทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่มีงานทำแล้ว แต่มีความต้องการเพิ่มพูน ความรู้ และได้รับวุฒิการศึกษาให้สูงขึ้น ในปัจจุบัน หน่วยงานที่จัดการศึกษาด้านอาชีวเกษตรในระดับ ปวช. และ ปวส. ประกอบด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เดิมมีชื่อเรียกว่า “กรมอาชีวศึกษา” ตามประกาศ พระราชกิจจานุเบกษา วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2484 และต่อมาในวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 มี ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษาให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในปัจจุบัน มี สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 421 แห่ง จำแนกเป็น วิทยาลัย เกษตรและเทคโนโลยี 43 แห่ง วิทยาลัยประมง 4 แห่ง วิทยาลัยการอาชีพ 137 แห่ง วิทยาลัยเทคนิค 120 แห่ง วิทยาลัยอาชีวศึกษา จำนวน 37 แห่ง วิทยาลัยสารพัดช่าง จำนวน 52 แห่ง วิทยาลัยพณิชยการ 5 แห่ง วิทยาลัยศิลปหัตถกรรม 2 แห่ง วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว 3 แห่ง วิทยาลัยการ

อาชีวศึกษา 1 แห่ง วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ 12 แห่ง วิทยาลัยเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ 1 แห่ง วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมการต่อเรือ 3 แห่ง และ กาญจนภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวง 1 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556)

วิสัยทัศน์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คือ “เป็นองค์กรหลักในการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้ประชาชนอย่างทั่วถึงตลอดชีวิต มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และจัดการองค์ความรู้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและอาชีพอิสระสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ” (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2550) และได้กำหนดพันธกิจหลัก ไว้ 3 ประการ ดังนี้ 1. ผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพทุกระดับอย่างทั่วถึงและเสมอภาค 2. สร้างการบริหารและจัดการอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน 3. วิจัยสร้างนวัตกรรมพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อการประกอบวิชาชีพและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน

เป้าหมายและกลยุทธ์การอาชีวศึกษา ได้แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ ด้านปริมาณ ด้านคุณภาพ ด้านบริการสังคม และด้านการสร้างผู้ประกอบการใหม่ ในด้านบริการสังคม มีข้อหนึ่งได้กำหนดไว้ คือ การเพิ่มวุฒิให้แก่เกษตรกร และในด้านคุณภาพได้ระบุไว้ชัดเจนว่า ให้มีการสร้างระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดอาชีวศึกษากับสถานประกอบการชุมชนท้องถิ่นและเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ จึงเป็นที่แน่ชัดว่า การเพิ่มวุฒิเกษตรกร เป็นหน้าที่ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี วิทยาลัยประมง หรือวิทยาลัยการอาชีพ โดยการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในท้องถิ่น หรือแม้แต่ต่างประเทศ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 10 (4) ระบุว่า การจัดอาชีวศึกษาและฝึกอบรมอาชีพต้องคำนึง ความยืดหยุ่น หลากหลาย และมีระบบเทียบโอนผลการเรียน และระบบเทียบประสบการณ์การทำงานของบุคคล เพื่อเข้ารับการศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพอย่างต่อเนื่อง (6) ระดมทรัพยากรทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงการประสานประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2551: 7) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้สถานศึกษาในสังกัดจัดการศึกษาได้หลากหลาย มากขึ้น

ในทำนองเดียวกัน เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2548) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่า การอาชีวศึกษาต้องพัฒนาให้เป็นผู้นำด้านความก้าวหน้าในการวิจัยตลอดจนการพัฒนางานองค์ความรู้ใหม่ๆ แนวทางที่สำคัญ คือการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัย สถานประกอบการและสถาบันวิชาการอื่นในต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้สร้างคนและองค์ความรู้ของการอาชีวศึกษาให้พร้อมรับอนาคตที่กำลังจะมาถึงเชื่อมต่อการอาชีวศึกษากับพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นสถาบันอาชีวศึกษาต้องผลิตคนให้มีความสามารถในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่สถาบันฯ ตั้งอยู่ เช่นการมีส่วนร่วมพัฒนาและประยุกต์สร้างเครื่องจักรกลทางการเกษตรนำเอาความรู้เชิงเทคนิคและเทคโนโลยีเข้าไปช่วยเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิตการเกษตรอื่น ๆ

จึงสรุปได้ว่า สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยเฉพาะ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยประมง มีบทบาทหน้าที่หลัก ในการจัดการศึกษาด้านอาชีพเกษตรกรรม ตลอดจนการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรม ให้แก่เกษตรกร และผู้สนใจในท้องถิ่น

สำนักส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือเป็นที่รู้จักในอดีต คือ ชื่อ “กรมการศึกษานอกโรงเรียน”(กศน.) ถึงแม้ชื่อจะถูกเปลี่ยนไป แต่ภารกิจ ยังคงไว้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท (สำนักส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551) คือ

- 1) จัดการศึกษานอกโรงเรียน โดยมุ่งจัดการศึกษาให้กับประชาชนและผู้ด้อยโอกาสที่อยู่นอกระบบโรงเรียนให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อ่านออก เขียนได้ รวมทั้งการจัดการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ ในรูปแบบต่างๆ เพื่อยกระดับการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้กับกลุ่มเป้าหมาย
- 2) ส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน ในรูปแบบการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา สื่อรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
- 3) ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร ที่จำเป็น และทันสมัย รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว

ในปัจจุบัน สำนักส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้จัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีอาชีพ หรือเห็นช่องทางการทำมาหากิน คิดเป็นแก้ปัญหาเป็น มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการทำงานเพื่อการประกอบอาชีพอิสระ อาชีพในตลาดแรงงานหรือ เพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชน รวมทั้งเพื่อเพิ่มพูนทางการศึกษา และการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับหน้าที่การงาน โดยมีการจัดหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น กลุ่มสนใจ หลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ (ปอ.) และ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2539 (กศน. ปวช.)

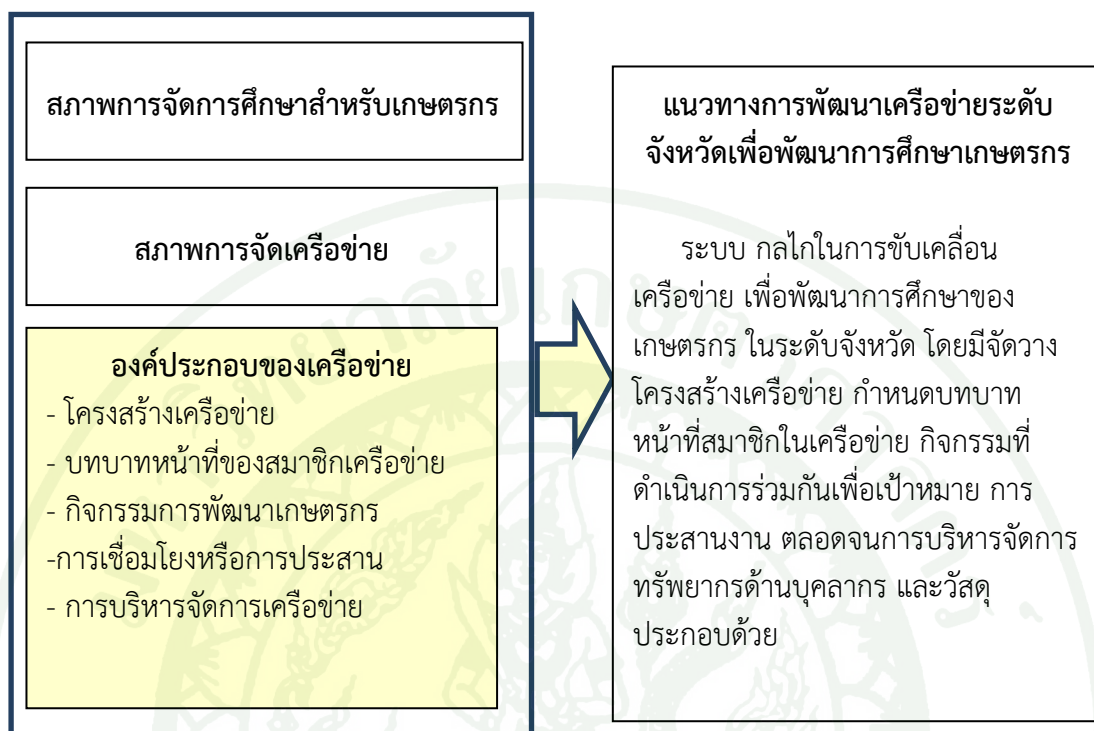
หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2539 (กศน.ปวช.) เป็นหลักสูตร 3 ปี สำหรับผู้เรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นและกำลังทำงานในสถานประกอบการเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะวิชาชีพเฉพาะด้าน ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ทั้งภาครัฐและเอกชนนอกจากนี้ยังเป็นการยกระดับการศึกษาของผู้เรียนให้สูงขึ้นโดยไม่ต้องเสียเวลาทำงาน ผู้ที่เรียนจบหลักสูตรนี้จะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เทียบเท่าระดับมัธยมศึกษา

ตอนปลายในระบบโรงเรียน สาขาวิชาที่เปิดสอนมี 17 สาขาวิชา คือคอมพิวเตอร์ธุรกิจการจัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยวภาษาอังกฤษธุรกิจธุรกิจและบริการอุตสาหกรรมการดูแลเด็กและผู้สูงอายุธุรกิจอาหารผ้าและเครื่องแต่งกายช่างยนต์ช่างอุตสาหกรรมเซรามิกช่างอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรมช่างเชื่อมอุตสาหกรรมช่างกลโรงงานช่างควบคุมงานก่อสร้างช่างเขียนแบบก่อสร้างอิเล็กทรอนิกส์ และ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์นอกจากนี้ กศน. ยังมีสถานศึกษาในสังกัด ที่เรียกชื่ออื่นๆ ที่แตกต่างกันไป และมีจุดประสงค์แตกต่างกันไป พัฒนาอาชีพเกษตรกรรมวัดญาณสังวรารามมหารวิหารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ศฝก.) ศูนย์ฝึกวิชาชีพจังหวัดกาญจนบุรี “สามสงฆ์ทรงพระคุณ” ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน (ศฝช.) และมีอีกหลายๆ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับ ปวช.

จะเห็นได้ว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสถานศึกษา สังกัดสำนักส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน และเป็นสาขาเดียวกัน ถึงแม้ ชื่อวุฒิการศึกษาที่ได้รับจะแตกต่างกันไป แต่เป้าหมายยังเหมือนกัน คือ ให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ มีช่องทางการประกอบอาชีพ เพิ่มพูนทักษะการประกอบอาชีพ ให้กับผู้สนใจ หรือผู้มีอาชีพอยู่แล้ว จึงเป็นไปได้ว่าการร่วมมือกันในลักษณะเครือข่าย ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสำนักส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาในระดับจังหวัด จึงมีความสอดคล้องและเป็นไปได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร” ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการสร้างเครือข่าย ลักษณะของเครือข่าย และพัฒนาเครือข่าย ได้สรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้ คือ โครงสร้างเครือข่าย บทบาทหน้าที่ของหน่วยสมาชิกกิจกรรม/วิธีการจัดกิจกรรม การประสานงาน และการบริหารจัดการเครือข่าย (นฤมล นิราทร, 2543; วินัย รอดจ่าย, 2547; อานนท์ ผกากรอง และคณะ, 2548; บรรเจิด พฤตมิตติ และคณะ, 2548; พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2550) ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร” ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้รูปแบบพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรขององค์กรระดับจังหวัด ดังนั้นเพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีวิจัยเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ในระดับจังหวัด สภาพการจัดเครือข่ายและองค์ประกอบของเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ระยะที่ 2 การตรวจสอบแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาเกษตรกร

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ในระดับจังหวัด สภาพการจัดเครือข่าย และองค์ประกอบของเครือข่าย เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ในระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อจัดทำร่างแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร เพื่อให้การศึกษาได้ผลตามที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการศึกษา สภาพการจัดเครือข่าย และองค์ประกอบของเครือข่าย เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ขั้นตอนย่อยที่ 2 การจัดทำ (ร่าง) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาเกษตรกร

ขั้นตอนย่อยที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการศึกษา สภาพการจัดเครือข่าย และองค์ประกอบของเครือข่าย เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

1.1 การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาและสภาพเครือข่าย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนประเภทวิชาเกษตรกรรม และหรือประเภทวิชาประมง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามบัญชีรายชื่อสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปรับปรุง ณ วันที่ 11 มกราคม 2556 จำนวนทั้งหมด 50 คน ประกอบด้วย

- ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จำนวน 43 คน
- ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรประมง จำนวน 4 คน
- ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ จำนวน 2 คน
- ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยการอาชีวศึกษาปทุมธานี (เปลี่ยนชื่อจากศูนย์อบรมวิศวกรรมเกษตร บางพูน) จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ขั้นตอนย่อยที่ 1 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ 2 ประเภท ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามและ 2) แบบสัมภาษณ์

1) แบบสอบถามเรื่อง สภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ประกอบไปด้วย 2 ตอน

ตอนที่ 1 สภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรลักษณะข้อคำถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่

- หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอน	จำนวน 6 รายการ
- ผู้เรียน	จำนวน 5 รายการ
- ผู้สอน	จำนวน 3 รายการ

- วิธีการจัดการเรียนการสอน จำนวน 8 รายการ
- การวัดผลและประเมินผล จำนวน 4 รายการ
- รูปแบบการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร จำนวน 13 รายการ

ตอนที่ 2 สภาพการจัดเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ที่สถานศึกษาดำเนินการ จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่

- ที่มาของการเกิดเครือข่าย จำนวน 7 รายการ
 - โครงสร้างเครือข่าย จำนวน 4 รายการ
 - การกำหนดบทบาทหน้าที่ จำนวน 2 รายการ
 - การประสานงานในเครือข่าย จำนวน 5 รายการ
 - การบริหารจัดการเครือข่าย จำนวน 6 รายการ
 - ปัญหาในการดำเนินงานในรูปของเครือข่าย
-
- ปัญหาของสถานศึกษา จำนวน 5 รายการ
 - ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน จำนวน 3 รายการ
 - ปัญหาของหน่วยงานอื่น จำนวน 2 รายการ

2) แบบสัมภาษณ์ เรื่องสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเกษตรกร และสภาพการจัดเครือข่าย โดยเป็นแบบสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง(Semi-Structured Interview) มีประเด็นการสัมภาษณ์ เช่นเดียวกับแบบสอบถามผู้วิจัยได้มีถามคำถามบางประเด็นเพิ่มเติมจากกรอบคำถามที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และมีบางประเด็นที่ข้อความ เกิดจากคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยเกี่ยวข้องกับเครือข่ายและองค์ประกอบเครือข่ายของนฤมล นิราทร (2545) เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) เสรี พงศ์พิศ (2548) และทฤษฎีการแลกเปลี่ยนของ Richard Emerson (อ้างใน Charles Hirschman, 1978) เอกสารเกี่ยวกับการสภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรของ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี (2548) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลพบุรี (2551) และกัญญา กำศิริพินาน (2545) งานวิจัยของคัมภีร์ สายะสนธิ (2544) และวีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ (2546) แล้วนำไปสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ขั้นตอนย่อยที่ 1

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรและสภาพของเครือข่าย เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ฉบับร่าง เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ความครอบคลุม ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ และภาษาที่ใช้ให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้ตอบ

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถามโดยการตัดข้อความที่ไม่ชัดเจน หรือซ้ำซ้อน มีมากกว่า 1 ประเด็นใน 1 ข้อ ปรับแก้ภาษาในข้อความให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้นและเพิ่มเติมเนื้อหาสำคัญสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการทำหนังสือ ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม โดยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ไปยังสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนประเภทวิชาเกษตรกรรม และหรือประเภทวิชาประมง
2. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ ในวันที่ 25 ตุลาคม 2556 พร้อมแบบสอบถาม และซองเปล่า ติดแสตมป์ ที่จำหน่ายถึงตัวผู้วิจัยส่งไปรษณีย์เพื่อความสะดวกในการส่งกลับและได้กำหนดส่งกลับภายในวันศุกร์ที่ 15 พฤศจิกายน 2556
3. เมื่อครบกำหนดส่งกลับ ได้รับแบบสอบถาม กลับมาไม่ถึงร้อยละ 70 (Earl Babbie, 2007: 262) ผู้วิจัยได้ติดตามโดยการทำหนังสือราชการจากหน่วยงานต้นสังกัด และโทรศัพท์ไปติดตาม เพื่อขอความร่วมมือให้ตอบแบบสอบถามกลับได้รับกลับร้อยละ 92

แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้วิธีการโดยติดต่อขอสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีจัดการศึกษาสำหรับเกษตรกรที่โดดเด่น ด้วยตนเองโดยพิจารณาข้อมูลจากแบบสอบถาม และคัดเลือกมาตัวแทนภาคละ 1 แห่งประกอบด้วยดำเนินการสัมภาษณ์ หลังจากได้รับแบบสอบถามและวิเคราะห์แบบสอบถามเบื้องต้นแล้ว

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีขอนแก่น
- ภาคเหนือ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุทธรณ์

- ภาคกลาง ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเพชรบุรี
- ภาคใต้ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครศรีธรรมราช

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม โดยไม่แบ่งประเภทสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก ทุกประเภทสถานศึกษา เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และจัดการเรียนการสอนในประเภทวิชาเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน ดังนั้นลักษณะการดำเนินการจัดการเรียนการสอน จำเป็นต้องสอดคล้องและตอบสนองนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล ตลอดจนแนวนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเน้นการสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเน้นการศึกษานอกระบบ โดยเฉพาะกับกลุ่มเกษตรกร ที่มีปริมาณลดลง

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของ สภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร สภาพการจัดเครือข่ายโดยหน่วยการวิเคราะห์ คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และองค์ประกอบของเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา มาจำแนกประเภท และจัดหมวดหมู่ของข้อมูล ตีความหมาย

1.2 การศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเกษตร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่เอกสาร วารสารและงานวิจัยประกอบ แนวคิดการจัดการเครือข่าย ของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) และ กาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2549) ข้อที่ควรพิจารณาในการสร้างและทำงานในรูปแบบเครือข่าย ของ นฤมล นราทร (2543) วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550) เสรี พงศ์พิศ (2548) และ ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์ (2546) และงานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่าย ของบุญยวีร์ ลูมาตคมลพันธ์ (2549) และสมหมาย กล้าณรงค์ (2548)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์องค์ประกอบเครือข่าย ประกอบด้วย 5 ประเด็น

- โครงสร้างเครือข่าย
- บทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย
- กิจกรรม/วิธีการจัดกิจกรรม

- การประสานงาน
- การบริหารจัดการเครือข่าย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาในขั้นตอนย่อยที่ 1 ของ ระยะที่ 1 ทำให้ได้สภาพการจัดการศึกษาของ เกษตรกร และสภาพการจัดการเครือข่ายที่มีอยู่และองค์ประกอบของเครือข่าย ผู้วิจัยได้นำไปเป็น ข้อมูล เพื่อใช้ในการสร้างแบบสอบถาม สำนวญความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการจัดทำ (ร่าง) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาเกษตรกรในขั้นตอนย่อยที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนย่อยที่ 2 การจัดทำ (ร่าง) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนา การศึกษาเกษตรกร

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ ได้ดำเนินการดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 สถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และบุคลากรครู ผู้ปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาการศึกษาเกษตรกร ในสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนประเภทวิชาเกษตรกรรม หรือประเภทวิชาประมง จำนวน 50 แห่ง รวม 100 คน

กลุ่มที่ 2 หน่วยงานภาครัฐ ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร และสถานศึกษาได้เข้าถึง รวมหน่วยงานภาครัฐ 63 แห่ง จำนวนประชากร 63 คนประกอบด้วย

- สำนักงานเกษตรจังหวัด ในจังหวัดที่มีสถานศึกษาประเภทเกษตรกรรม หรือประมงตั้งอยู่ และเกษตรจังหวัดที่สถานศึกษาเข้าถึง รวมจำนวน 51 แห่ง
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ที่ถูกเข้าถึง จำนวน 5 แห่ง
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด/อำเภอที่ถูกเข้าถึง จำนวน 4 แห่ง
- หน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถูกเข้าถึง จำนวน 3 แห่ง

5) การบริหารจัดการเครือข่าย ข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ

ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales) กำหนดตัวเลข 5 ระดับ แทนค่า ดังนี้

- 5 หมายความว่า มีเหมาะสมมากที่สุด
- 4 หมายความว่า มีความเหมาะสมมาก
- 3 หมายความว่า มีความเหมาะสมปานกลาง
- 2 หมายความว่า มีความเหมาะสมน้อย
- 1 หมายความว่า มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัด เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ทั้ง 5 ด้าน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนย่อยที่ 1 ของระยะที่ 1 มาร่างเป็นแบบสอบถามโดยยึดองค์ประกอบของเครือข่ายที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. นำแบบสอบถามที่ร่างขึ้นเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัย ตรวจสอบการใช้ภาษาในแต่ละข้อคำถาม เพื่อป้องกันการเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของผู้ตอบแบบสอบถามและนำไปปรับปรุงแก้ไข
3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องของภาษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย 5 คน ดังนี้

1) ดร.ภคพงศ์ ปวงสุข	รองศาสตราจารย์ ภาควิชาเทคโนโลยีผลิตสัตว์
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง
2) ดร.สุนทรา โตบัว	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาวัดผลการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

3) ดร.วสันต์ ทองไทย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาวัดผลการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

4) ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร

5) นายพนม อัตนาถ ข้าราชการบำนาญ ครูชำนาญการพิเศษ
เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมเกษตรกร
วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเพชรบุรี

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. หลังจากปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว เพื่อให้แบบสอบถามมีความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ ที่ (Try Out) กับอาจารย์โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 47 วิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย วิทยาลัยการอาชีพบ้านลาด รวม 20 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2. นำแบบสอบถามที่นำทดลองใช้แล้ว ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของ Cronbach ที่เรียกว่า “สัมประสิทธิ์อัลฟา” (α -Coefficient) โดยตั้งเกณฑ์ยอมรับที่ .70 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ เท่ากับ .92 และเป็นรายด้าน ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้ ด้านโครงสร้าง เท่ากับ .85 ด้านบทบาท เท่ากับ .78 ด้านกิจกรรมการพัฒนา เท่ากับ .87 ด้านการประสานงานเครือข่าย เท่ากับ .91 และ ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย เท่ากับ .79

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการทำหนังสือ ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม โดยขอหนังสือจาก ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ไปยังหน่วยงานที่เป็นประชากรเป้าหมายในการวิจัย

2. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ พร้อมแบบสอบถามและซองเปล่า ติดแสตมป์ ที่จำหน่ายถึงตัวผู้วิจัยส่งไปรษณีย์เพื่อความสะดวกในการส่งกลับ ในระหว่างวันที่ 25 - 28 กุมภาพันธ์ 2557

3. หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 2-3 สัปดาห์ (กำหนดส่งกลับภายใน 14 มีนาคม 2557) ได้รับแบบสอบถาม กลับมาไม่ถึงร้อยละ 70 (Earl Babbie, 2007: 262) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีติดตามโดยการโทรศัพท์ไปสอบถาม และส่งหนังสือติดตามการเก็บข้อมูล ในกลุ่มสถานศึกษาซึ่งถือเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใหญ่ เพื่อขอความร่วมมือให้ตอบแบบสอบถามกลับ

ผลการรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 180 ฉบับ ผู้วิจัยได้รับคืนจำนวน 138 ฉบับ ไม่สมบูรณ์จำนวน 3 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 1.66 แบบสอบถามที่สมบูรณ์และนำวิเคราะห์เพื่อการวิจัยในครั้งนี้จำนวน 135 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 75.00 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา

แหล่งผู้ให้ข้อมูล	ส่งแบบสอบถาม	ได้รับกลับและสมบูรณ์	
		จำนวน	ร้อยละ
สถานศึกษา	100	73	73.00
หน่วยงานภาครัฐ	63	59	93.65
สถานประกอบการ	8	3	37.50
รวมทั้งหมด	180	135	75.0

ที่มา: ข้อมูล ณ วันที่ 4 เมษายน 2557

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา Descriptive Statistics
- 2 วิเคราะห์ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร โดยใช้ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

สำหรับเกณฑ์การพิจารณายอมรับ จะยอมรับข้อคำถามที่กลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันในแต่ละประเด็น มากกว่าร้อยละ 70ตามข้อกำหนดของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะ และแต่ละประเด็น ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ของข้อมูล และตีความหมาย

จากผลการศึกษาในระยะที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อคำถามที่ผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นมีค่าความเหมาะสม ตั้งแต่มาก ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 70 มาประกอบยกเป็น (ร่าง) แนวทางการ

พัฒนาเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร (วรthyา ธรรมกิตติภพ, 2547) และจะนำไปตรวจสอบในระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องและความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรไปใช้

ผู้วิจัยได้นำแนวทางพัฒนาการเครือข่ายที่ร่างขึ้นมาในระยะที่ 1 ไปผ่านความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารระดับนโยบายผู้บริหารสถานศึกษาประเภทเกษตรกรรม และตัวแทนเกษตรกร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้บริหารระดับนโยบาย ซึ่งถือเป็นบุคคลสำคัญในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเกษตรกรและยินดีให้ความร่วมมือให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยได้เชิญทั้ง 3 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลในการทำวิจัยนี้
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนประเภทวิชาเกษตรกรรม และประเภทวิชาประมง จำนวน 5 คน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเกษตรกรอย่างน้อย 7-10 ปี และมีความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกโดยเลือกจากแต่ละสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรทั้ง 4 ภาคและยินดีให้ความร่วมมือให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย
3. เกษตรกร ที่ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับ ยกย่องจากหน่วยงานราชการ เช่น เกษตรกรดีเด่น เกษตรกรตัวอย่าง และยินดีให้ความร่วมมือให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยได้เชิญทั้ง 2 ท่าน เป็นผู้ให้ข้อมูลในการทำวิจัยนี้

ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงรายชื่อและคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลประกอบการวิจัยระยะที่ 2

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ชื่อ-สกุล	คุณสมบัติ
ผู้ให้ข้อมูลระดับ นโยบาย	1. นายวณิชย์ อ่วมศรี	- รองเลขาธิการคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา(ดูแลงานวิชาการ) - อดีตที่ปรึกษาด้านมาตรฐานอาชีวศึกษา เกษตรกรรมและประมง ระดับทรงคุณวุฒิ
	2. นายวีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ	- นายกสภาสถาบันอาชีวศึกษาเกษตร ภาคกลาง - เจ้าของบริษัทกลีนฟาร์ม ได้รับรางวัล เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติปี 2553 สาขาการ ใช้วิชาการเกษตรที่เหมาะสม(GAP) - อดีต เลขาธิการคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา
	3. นายสิทธิศักดิ์ รัตนพานิชย์	- ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานอาชีวศึกษา เกษตรกรรมและประมง - ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี เป็นเวลา 15 ปี
ผู้ให้ข้อมูลระดับ สถานศึกษา	1. นายวิศวะ คงแก้ว	- ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี นครศรีธรรมราช - ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ เป็นเวลา 13 ปี
	2. นายพรณรงค์ วรศิลป์	- ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ขอนแก่น สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา เกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ - ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ เป็นเวลา 13 ปี

ตารางที่ 3 (ต่อ)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ชื่อ-สกุล	คุณสมบัติ
ผู้ให้ข้อมูลระดับ เกษตรกร	3. นายคัมภีร์ สายะสนธิ	- ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี เพชรบุรี สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา เกษตร ภาคกลาง - ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการเป็นเวลา 10 ปี
	4. นายประจักษ์ ทาสี	- ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ตาก สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร ภาคเหนือ(ตอนบน) - ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการเป็นเวลา 5 ปี
	4. นายประเวศ วรางกูร	- ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและ เทคโนโลยีอุทัยธานี สังกัดสถาบันการ อาชีวศึกษาเกษตร ภาคเหนือ(ตอนล่าง) - ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ เป็นเวลา 8 ปี
	1. นายเสถียร มาเจริญรุ่งเรือง	- อาชีพปัจจุบัน เกษตรกร - เจ้าของบริษัทสามัคคีการเกษตร - ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ สาขาการทำไร่ ประจำปี พ.ศ. 2554 - อดีตนักศึกษา ชั้น ปวส. ในโครงการร่วมมือ กับสำนักงานเกษตรจังหวัด
	2. นายสุภรณ์ สังข์วรรณะ	- อาชีพปัจจุบัน เกษตรกร - เป็นเกษตรกรตัวอย่าง - หมอดินอาสาประจำจังหวัดสุพรรณบุรี - ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติปราชญ์ ชาวบ้านผู้มีคุณูปการด้านพัฒนาเกษตรกร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในระยะที่ 2 นี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เรื่อง ความคิดเห็นของร่างแนวทางพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของผู้ให้ข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด ประกอบด้วย ชื่อ-นามสกุล ประสบการณ์ด้านการบริหารนโยบาย การพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของร่างแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ข้อคำถามเป็นแบบเลือกรายการ (Check List) ควบคู่ไปกับคำถามปลายเปิด โดยมีประเด็นคำถามใน 5 ประเด็น ได้แก่ โครงสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร บทบาทของแต่ละหน่วยงาน กิจกรรมการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร การประสานงาน และการบริหารจัดการเครือข่าย

2. แบบประเมินความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรไปใช้ ประกอบด้วย 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด ประกอบด้วย ชื่อ-นามสกุล ประสบการณ์ด้านการบริหารนโยบาย การพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลต่อความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรไปใช้ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีข้อคำถามใน 5 ประเด็น รวม 9 ข้อ ได้แก่ โครงสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร บทบาทของแต่ละหน่วยงาน กิจกรรมการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร การประสานงาน และการบริหารจัดการเครือข่าย

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือและได้ตรวจสอบดังนี้

1. ทบทวนร่างแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำร่างแนวทางการพัฒนาเครือข่าย ที่ได้ มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อประเมินความสอดคล้องของแนวทางการพัฒนาเครือข่าย และสร้างแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ไปใช้
3. ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นให้กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความตรง (Face Validity) ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และกรอบคำถาม หลังจากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไข การใช้ภาษาก่อนไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ติดต่อหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ข้อมูลประกอบการวิจัย จากภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
2. ติดต่อผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้นทางโทรศัพท์ เพื่อบันทึกเวลาสัมภาษณ์
3. ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก(In-Depth Interview) เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของร่างแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ระหว่างวันที่ 9 – 25 มิถุนายน 2557
4. จัดประเด็นสำคัญ ประกอบการบันทึกเสียง ในขณะที่ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล
5. หลังจากรับสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ให้แบบสอบถามความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรไปใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนตามเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ดังนี้

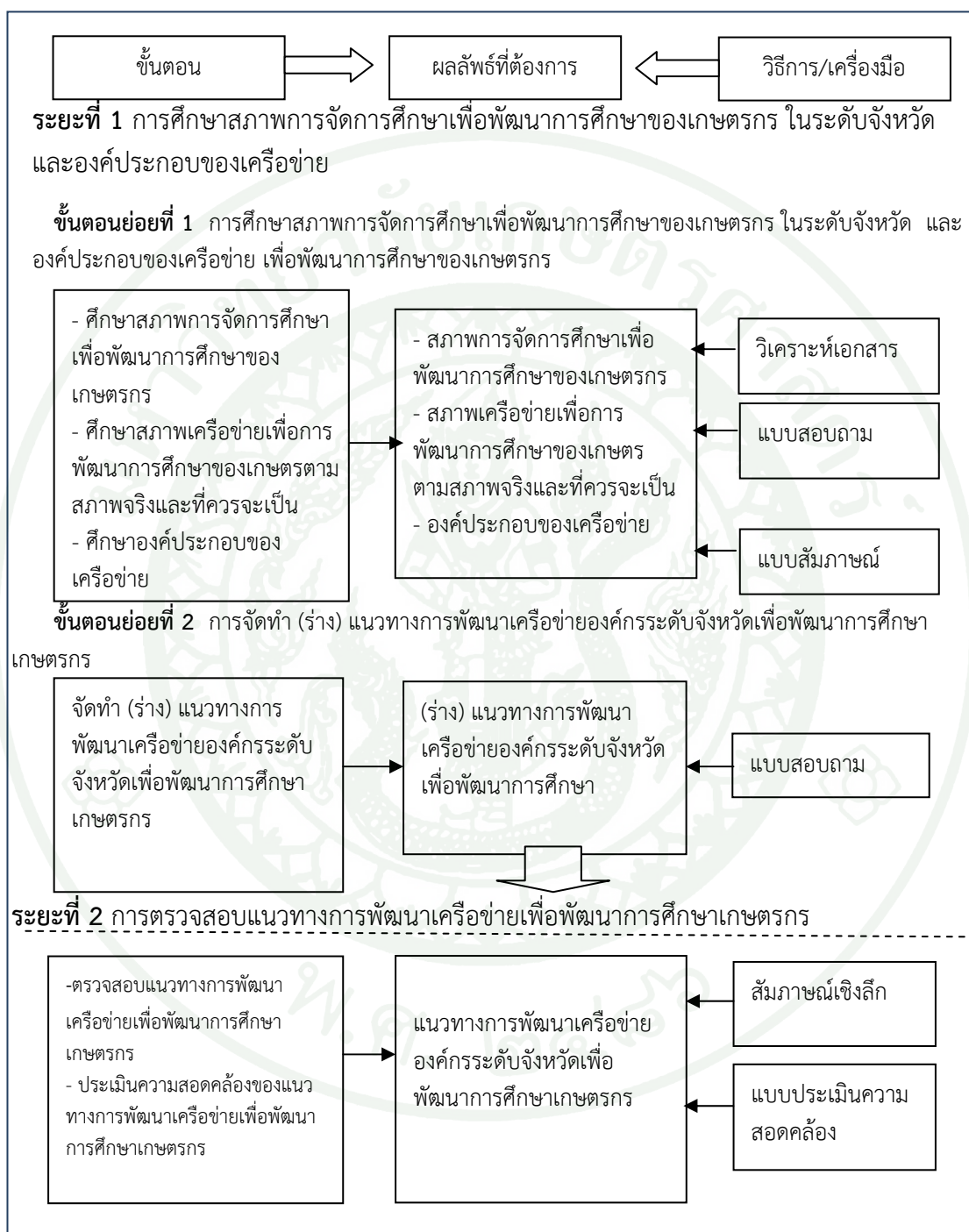
1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ
2. วิเคราะห์และสรุปแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ส่วนข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้ทำการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ไปใช้ โดยใช้ค่ามัธยฐาน (Median) และส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ (Interquartile Rang) ซึ่งคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ความเห็นชอบ เลือกข้อรายการที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.00 ขึ้นไป โดยมีการกำหนดระดับความสำคัญและการแปลความหมายดังนี้

- 4.00 - 5.00 หมายความว่า ข้อรายการมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด
- 3.00 - 3.99 หมายความว่า ข้อรายการมีความเป็นไปได้ในระดับมาก
- 2.00 - 2.99 หมายความว่า ข้อรายการมีความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง
- 1.00 - 1.99 หมายความว่า ข้อรายการมีความเป็นไปได้ในระดับน้อย

รายละเอียดวิธีวิจัยปรากฏดังภาพที่ 4 แผนการวิจัย ดังนี้

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ภาพที่ 4 แผนการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามระยะของการวิจัยทั้ง 3 ระยะ เกี่ยวกับ สภาพการจัดการศึกษาเพื่อเกษตรกร ศึกษาสภาพการจัดการเครือข่าย องค์ประกอบของเครือข่าย เพื่อจัดทำร่างแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร และนำไปตรวจสอบความสอดคล้อง และความเป็นไปได้ที่ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเกษตรกรสภาพการจัดเครือข่าย และองค์ประกอบเครือข่าย เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาร่างแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องและความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรไปใช้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรสภาพการจัดเครือข่ายและองค์ประกอบของเครือข่าย เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

1. สภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนประเภทวิชาเกษตรกรรม และประเภทวิชาประมง ในปีการศึกษา 2556 มีจำนวน 50 แห่ง โดยแบ่งเป็น วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จำนวน 43 แห่ง วิทยาลัยประมงจำนวน 4 แห่ง วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ 2 แห่ง และวิทยาลัยการอาชีวศึกษา จำนวน 1 แห่งใน 47 จังหวัด ซึ่งกระจายอยู่ในทุกภาคของประเทศผู้วิจัยได้ศึกษาภายใต้ประเด็นดังต่อไปนี้

1.1 หลักสูตร

ทุกสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2556 สำหรับ นักเรียนที่เข้าศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 และ

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราชการ 2546 และหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น ประเภทวิชาที่จัดการศึกษา ได้แก่ ประเภทวิชาเกษตรกรรม ประเภทวิชาประมง โดยมีสาขาวิชา และสาขางานแตกต่างกันไป ตามศักยภาพความพร้อมของสถานศึกษา และความต้องการของผู้เรียนในท้องถิ่น

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร มีสถานศึกษาร้อยละ 47.82 ที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรทั้ง 3 หลักสูตร คือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เกษตรกรรม หรือประมง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เกษตรกรรม หรือประมง และหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น มีสถานศึกษาร้อยละ 50.00 ที่จัดการศึกษาหลักสูตร ปวช. และ ปวส. สถานศึกษาร้อยละ 65.22 ที่จัดการศึกษาสำหรับเกษตรกร หลักสูตร ปวช. และหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น มีสถานศึกษาร้อยละ 54.34 ที่จัดการศึกษาสำหรับเกษตรกรหลักสูตร ปวส. และ หลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น มีสถานศึกษา ร้อยละ 19.65 ที่ไม่จัดการศึกษาสำหรับเกษตรกรในหลักสูตร ปวช. ร้อยละ 21.73 ที่ไม่ได้จัดการศึกษาในหลักสูตร ปวส. และมีสถานศึกษาเพียงร้อยละ 15.21 ที่ไม่ได้จัดหลักสูตรอบรมอาชีพระยะสั้น

ในการเพิ่มเติมสมรรถนะอาชีพให้สอดคล้องกับอาชีพของผู้เรียนสถานศึกษาร้อยละ 80.00 เลือกใช้วิธีการปรับเปลี่ยนหรือ หรือเพิ่มเติมเนื้อหารายวิชาบางส่วน รองลงมาร้อยละ 35.55 ขออนุมัติเปิดรายวิชาใหม่ในกลุ่มวิชาชีพเลือก มีสถานศึกษาเพียงร้อยละ 13.33 ได้ขออนุมัติเปิดสาขางานใหม่ที่ตรงตามความต้องการของเกษตรกร จากการสัมภาษณ์พบว่า การปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมเนื้อหาให้สอดคล้องกับผู้เรียน เป็นช่องทางที่ทำได้ง่ายที่สุด และได้ความรู้ตรงตามที่ต้องการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพโดยตรง ส่วนการขออนุมัติเปิดสาขางานใหม่ที่มีเพียงร้อยละ 13.33 นั้น เนื่องจาก การอนุมัติเปิดสาขางานใหม่ ผู้อำนวยการไม่มีอำนาจในการอนุมัติ สถานศึกษาต้องทำโครงการขออนุมัติเปิดสาขาใหม่ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และจัดทำเป็นประกาศกระทรวง ซึ่งมีขั้นตอนค่อนข้างมาก ทำให้สถานศึกษาส่วนใหญ่ ให้อำนาจการปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมเนื้อหา หรือ ขออนุมัติเปิดรายวิชาใหม่ ซึ่งผู้อำนวยการสถานศึกษามีอำนาจในการอนุมัติ

1.2 ผู้เรียน

จากการสำรวจพบว่า มีสถานศึกษาร้อยละ 86.66 จัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนที่เป็นประชาชนทั่วไป หลากหลายอาชีพ โดยไม่กำหนดว่าต้องเป็นเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 55.55 จัดให้แก่ข้าราชการ หรือลูกจ้างในหน่วยงานที่ต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษามีสถานศึกษาเพียงร้อยละ 33.33 ที่จัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้ประกอบการเกษตรกรรมเท่านั้น

แหล่งที่มาของผู้เรียนสถานศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.39) จัดการศึกษาให้แก่เกษตรกร หรือผู้ที่สนใจทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดที่ใกล้เคียงทั้งที่มีวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และในจังหวัดที่ไม่มีวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี เช่น จังหวัดอำนาจเจริญ ลำปาง น่าน แม่ฮ่องสอน

อุตรดิตถ์ พิษณุโลก ประจวบคีรีขันธ์ หนองคาย หนองบัวลำพู กาฬสินธุ์ เลย สุรินทร์ อ่างทอง และ ระยอง เป็นต้น มีสถานศึกษาเพียงร้อยละ 32.62 ที่จัดการศึกษาให้เกษตรกรภายในจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม พบว่า การที่สถานศึกษาจัดการศึกษาในต่างจังหวัดทั้ง ห้างออกไป หรือพื้นที่ติดกันนั้น เนื่องจาก สาขางาน หรือกลุ่มงานที่เปิดสอน มีความสอดคล้องกับ สภาพเศรษฐกิจ และตรงตามความต้องการของเกษตรกรในจังหวัดนั้น ๆ ทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการพัฒนาเกษตร ติดต่อกับสถานศึกษาให้จัดการเรียนการสอนแก่เกษตรกรในจังหวัด และอีกกรณี หนึ่ง คือ สถานศึกษาประสานกับหน่วยงานอื่นเพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ รับสมัครผู้เรียนที่เป็นเกษตรกร ในสาขางาน หรือกลุ่มงาน โดยมีรูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่กระทบต่อการประกอบอาชีพของผู้เรียน จึงทำให้มีผู้เรียนในต่างจังหวัด ทั้งนี้ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในต่างจังหวัด จะต้อง มีบุคลากร ยานพาหนะที่เพียงพอ และพร้อมต่อการใช้งาน จากข้อเสนอแนะ เรื่องยานพาหนะ เป็น ประเด็นที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับเกษตรกรในพื้นที่ห่างไกลสถานศึกษามากที่สุด ซึ่ง อาจทำให้สถานศึกษาร้อยละ 32.62 จัดการศึกษาเฉพาะในจังหวัดเท่านั้น

1.3 ครูผู้สอน

สถานศึกษาทุกแห่ง (ร้อยละ 100) ใช้ครูผู้สอนของวิทยาลัยเป็นหลักในการจัด การเรียนการสอนแก่เกษตรกร ร้อยละ 56.52 ได้เชิญบุคลากรจากหน่วยงานอื่น หรือแหล่งอื่นมา ร่วมสอนด้วย มีสถานศึกษาร้อยละ 43.47 เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน จากการสัมภาษณ์ทราบว่า บุคลากรที่เชิญมาสอนจากหน่วยงานอื่นนั้น จะเป็นการบรรยายเฉพาะ เรื่อง ไม่ใช้รับสอนทั้งรายวิชา ทำให้ได้ผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องนั้น ๆ เช่น การผลิต ผักปลอดภัย เพื่อเข้าสู่มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice) ผู้ที่จะ บรรยายให้ความรู้ได้ดีกว่าครูผู้สอน ควรเป็นเจ้าพนักงานจาก หน่วยงาน สังกัดกรมวิชาการเกษตร หรือการคัดแยกสับปะรดผลสดส่งออกต่างประเทศ ผู้ที่จะให้ความรู้และแบ่งปันประสบการณ์ได้ดี ต้อง เป็นผู้ประกอบการด้านการปลูกสับปะรดเพื่อการส่งออก เป็นต้น ในส่วนครูภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ยัง มีการใช้ร่วมกับครูผู้สอนอยู่บ้าง เนื่องจากความรู้ทางด้านการเกษตรบางเรื่อง ผิงอยู่ในตัวเกษตรกรที่ ประกอบอาชีพมานานจนประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเขาเหล่านั้นได้เรียนรู้ จากปัญหาที่ประสบ จนมีองค์ความรู้ที่อยู่ในตัว แต่ไม่สามารถนำมาจัดพิมพ์เป็นเอกสารได้ หรือ เรียกว่า “เอาคนเก่ง มาสอน” ซึ่งได้ผลดีเนื่องจากเกษตรกร จะเข้าใจในภาษาของเกษตรกร ผู้เรียนมี ความสนใจและอยากประสบความสำเร็จดังเช่นครูภูมิปัญญา

1.4 วิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับเกษตรกร

สถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อเอื้อต่อการเรียนของผู้เรียนซึ่ง เป็นทั้งเกษตรกร ลูกจ้างในหน่วยงานของ ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพประจำ จึงต้องมีการจัดการเรียนการ สอนในสถานศึกษา หรือนอกสถานบ้าง เพิ่มเติมด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อเอกสาร ตำรา หรือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งนำมาจัดเรียงลำดับได้ดังนี้ ส่วนใหญ่อ้อยละ 82.8จัดในชั้นเรียนของวิทยาลัย

รองลงมาร้อยละ 77.77 การจัดการเรียนการสอนโดยการพบกลุ่มนอกสถานที่ บางแห่งสัปดาห์ละครั้ง หรือ 2 ครั้ง ร้อยละ 62.22 จัดทัศนศึกษาในกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ การศึกษาจากแปลงสาธิต ร้อยละ 55.55 จัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share and Learn) มีสถานศึกษาร้อยละ 53.33 จัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project-Based Learning) วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ใช้สถานศึกษาใช้น้อยที่สุด (ร้อยละ 28.88) คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม พบว่าในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่วิทยาลัยนั้น ไม่ใช่จัดให้มาเรียนทุกวัน หากแต่เป็นการจัดในวิทยาลัย อาจเป็นสัปดาห์ละวัน อาจจะเป็นวันทำการวันใดวันหนึ่ง หรือวันเสาร์ หรือวันอาทิตย์ ทั้งนี้เพื่อไม่กระทบต่อการประกอบอาชีพประจำของผู้เรียน

1.5 วิธีการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผล ยึดระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) และ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2547 พ.ศ. 2547 สถานศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68.88) มุ่งเน้นการนำความรู้ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง รองลงมา ร้อยละ 62.22 คือ การวัดผลและการประเมินผลจากชิ้นงาน หรือโครงการ ควบคู่กับการทดสอบ โดยครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินหลัก และน้อยที่สุด คือ การวัดผลและประเมินผลที่แบ่งเป็นภาคเรียนละ 2 ครั้ง ครึ่งภาคเรียน และ ปลายภาคเรียน

1.6 รูปแบบการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนประเภทวิชาเกษตรกรรม หรือ ประเภทวิชาประมง ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.11) ไม่ได้จัดการเรียนการสอนโดยลำพัง แต่มีความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ มีสถานศึกษาเพียงร้อยละ 28.88 ที่จัดการศึกษาโดยลำพัง หน่วยงานอื่น ๆ ที่สถานศึกษาร่วมมือด้วยนั้น มีทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ทั้งอยู่ในจังหวัดเดียวกัน และจังหวัดพื้นที่ใกล้เคียง โดยหน่วยงานอื่น ๆ ที่ให้ความร่วมมือนั้น หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ เป็นหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานที่สถานศึกษามีร่วมมือในการจัดการศึกษามากที่สุด คือ สำนักงานเกษตรจังหวัดหรืออำเภอ รองลงมาได้แก่ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด เพื่อเกษตรกรรม สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด หน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ธนาครเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สถานศึกษาส่วนใหญ่จะร่วมมือกับสถานประกอบการภาคเอกชนที่ในพื้นที่จังหวัดเดียวกันหรือใกล้เคียง มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ พัฒนาการศึกษาศึกษาของเกษตรกรให้มีความรู้ ความสามารถในการผลิตพืชผลทางการเกษตร โดยระบุกลุ่มเป้าหมายชัดเจน ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเพชรบุรี ร่วมมือกับบริษัท บริษัท ทิปปโก้ และ บริษัท เค เอฟ ซี จำกัด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ บริษัทไซโก้ จังหวัดระยอง

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาโดยร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ นั้น ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 57.77) ร่วมมือกันในการทำงาน แต่ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือไม่ครบทุกหน่วยงาน จัดทำเป็นบางหน่วยงานเท่านั้น มีสถานศึกษาเพียงร้อยละ 5.11 ที่ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือครบทุกหน่วยงาน และมีสถานศึกษาร้อยละ 5.11 ที่ร่วมมือกันในการทำงานแต่ไม่ได้ทำบันทึกข้อตกลง

กรณีที่สถานศึกษาร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ประเด็นที่ร่วมมือกันมากที่สุด (ร้อยละ 60.00) คือ การใช้บุคลากรร่วมกัน รองลงมาร้อยละ 57.77 ได้แก่ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนร่วมกัน ประชาสัมพันธ์ และร้อยละ 55.55 ร่วมกันจัดหาผู้เรียน การสนับสนุนทรัพยากรอื่นๆ เช่น เงิน ยานพาหนะ สถานที่ วัสดุการศึกษา ร้อยละ 51.11 มีการร่วมมือพัฒนาหลักสูตรเนื้อหาวิชา ประเด็นที่ร่วมมือกันน้อยที่สุดร้อยละ 15.55 คือร่วมศึกษาวิจัยและพัฒนา การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย ตัวบ่งชี้ความสำเร็จร่วมกัน

2. สภาพการจัดเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ผลการศึกษา เกี่ยวกับสภาพการจัดเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

2.1 ที่มาของการเกิดเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.88) ร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดการศึกษาด้วยเหตุผล ต้องการเพิ่มปริมาณผู้เรียนของสถานศึกษา รองลงมาร้อยละ 55.55 เกิดจากนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และ ต้องการสร้างความโดดเด่น สร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา และร้อยละ 51.11 เกิดเนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีวัตถุประสงค์ หรือภารกิจที่สอดคล้องกัน ที่แต่ละหน่วยงานร่วมมือกันในการจัดการศึกษา คือ ต้องการแบ่งปันทรัพยากรด้านบุคลากร เนื่องจากบุคลากรในสถานศึกษาไม่เพียงพอ

2.2 โครงสร้างของเครือข่ายสถานศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.44) ที่ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดการศึกษา ไม่ได้กำหนดจำนวนสมาชิกไว้ล่วงหน้า แต่ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นตามภารกิจหรือความต้องการที่ตรงกัน มีเพียงร้อยละ 15.55 ที่ได้กำหนดจำนวนสมาชิกที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่าย

2.3 การคาดหวังหน่วยงานที่จะเข้ามาเป็นเครือข่าย สถานศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.11) ไม่คาดหวังหน่วยงานที่จะเข้ามาเป็นเครือข่าย แต่ให้เป็นไปตามภารกิจหรือ เป็นไปตามธรรมชาติ มีสถานศึกษาเพียงร้อยละ 28.89 ที่มีการคาดหวังหน่วยงานที่จะเข้ามาเป็นเครือข่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษาได้วิเคราะห์ศักยภาพ ความพร้อม ความขาดแคลนหรือไม่พร้อม ของตนเองในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน ได้เล็งเห็นความพร้อมของหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจที่สอดคล้องกัน และมีศักยภาพที่จะแบ่งปันทรัพยากรต่างๆ ได้ เช่น งบประมาณ บุคลากร ความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มผู้เรียน

2.4 การกำหนดบทบาทหน้าที่ สถานศึกษาที่ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดการศึกษา ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 62.22) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานไว้ชัดเจน มีเพียง ร้อยละ 37.77 ที่ไม่ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ให้ชัดเจน จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม พบว่า สถานศึกษาที่ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ สามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่น ไม่มีความขัดแย้ง หรือทับซ้อนในหน้าที่ ส่วนสถานศึกษาที่ไม่ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานอื่นนั้น อาจมีปัญหาในการทำงานซ้ำซ้อน และผู้รับการพัฒนาซึ่งเป็นเกษตรกร มีความสับสน และมีการเปรียบเทียบการทำงาน ระหว่างหน่วยงานที่เข้ามาพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

2.5 วิธีการประสานงานในเครือข่าย ในการประสานงานระหว่างหน่วยงานในเครือข่าย วิธีที่ใช้มากที่สุด (ร้อยละ 84.44) คือ การใช้โทรศัพท์ติดต่อสื่อสาร ควบคู่กับการส่งหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร สถานศึกษาร้อยละ 82.22 มีการกำหนดผู้ประสานงานของแต่ละหน่วยงานไว้ชัดเจน ร้อยละ 24.44 จัดให้มีการประชุมร่วมกันเป็นระยะ ๆ และร้อยละ 4.44 มีการจัดกิจกรรมสัมพันธ์เสริมขึ้นมาเพื่อเพิ่มความคุ้นเคยของบุคลากรของแต่ละหน่วยงานจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม พบว่า ที่เลือกใช้โทรศัพท์ติดต่อสื่อสาร เพราะเป็นวิธีการสื่อสารแบบสองทาง (Two Way Communication) ทำให้ได้ตอบกันได้ทันที แต่เพื่อเป็นการมีร่องรอยในการติดต่อสื่อสาร จำเป็นต้องทำหนังสือไว้อีกช่องทางหนึ่ง

2.6 การบริหารจัดการเครือข่าย สถานศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.00) ได้ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดการศึกษา ได้มีการบริหารจัดการเครือข่าย โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน กำหนดทีมงาน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นรองลงมา ได้มีการระบุแหล่งทรัพยากรที่ต้องใช้ในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร เช่น เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ส่วนประเด็นที่มีการจัดการน้อยที่สุด คือ การสรรหาหน่วยงาน สนับสนุนอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อความเข้มแข็งของเครือข่าย มีเพียงร้อยละ 31.11

2.7 ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

- **ปัญหาของสถานศึกษา** ปัญหาของสถานศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.77) เป็นปัญหาด้านภาระงานของสถานศึกษามีปริมาณมาก เมื่อเทียบกับจำนวนบุคลากรที่มีอยู่ รองลงมา ร้อยละ 55.55 เป็นปัญหาด้านการสานต่องาน เมื่อมีการเปลี่ยนผู้บริหาร หรือบุคลากรที่รับผิดชอบ และร้อยละ 53.33 ปัญหาขาดแคลนทรัพยากร เช่น ยานพาหนะ วัสดุฝึกที่ทันสมัย เนื่องจากบางสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนในพื้นที่ของกลุ่มผู้เรียน นอกสถานศึกษา ซึ่งต้องใช้ยานพาหนะในการเดินทางไปสอน ในบางครั้งผู้สอนต้องใช้รถยนต์ส่วนตัว

- **ปัญหาของผู้เรียน** ปัญหาของผู้เรียนส่วนใหญ่ เป็นปัญหาด้านเวลาในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียน คิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมาเป็นปัญหาด้านความรู้พื้นฐานด้านการเกษตรของผู้เรียนมีความแตกต่างกัน คิดเป็นร้อยละ 64.44 และ พื้นที่การเกษตรของผู้เรียน กระจายในหลายจังหวัดคิดเป็น ร้อยละ 33.33

- **ปัญหาของหน่วยงานอื่น ๆ** ปัญหาใหญ่ของหน่วยงานอื่นที่มาร่วมมือในการจัดการศึกษา ร้อยละ 77.77 คือ มีการเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติ เมื่อนโยบายของหน่วยงานนั้น ๆ เปลี่ยนไป รองลงมาคือ ขาดการประสานต่อ เมื่อมีการเปลี่ยนผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบ

3. องค์ประกอบของเครือข่าย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่าย และนำประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ มาจัดทำเป็นรายการ เพื่อสรุปเป็นองค์ประกอบของเครือข่าย ต่อไป ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบของเครือข่าย

ที่	ชื่อ-สกุล	ประเด็นหรือองค์ประกอบที่ต้องให้ความสำคัญในการสร้างเครือข่าย							
		การก่อตัวของเครือข่าย	การกำหนดจำนวนสมาชิก	การกำหนดบทบาทหน้าที่	การประสานงาน	จัดระบบสารสนเทศ	การบริหารจัดการ	การจัดกิจกรรมร่วมกัน	การแสวงหาสมาชิกเพิ่ม
1	เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543)	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
2	กาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2549)	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
3	นฤมล นราทร (2543)	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
4	บุญยวีร์ ลูมาดกมลพันธ์ (2549)	✓		✓	✓	✓	✓	✓	
5	ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ฤทธิระพันธ์ (2546)	✓		✓	✓		✓		
6	วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550)	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ที่	ชื่อ-สกุล	ประเด็นหรือองค์ประกอบที่ต้องให้ความสำคัญในการสร้าง เครือข่าย							
		การก่อตัวของเครือข่าย	การกำหนดจำนวนสมาชิก	การกำหนดบทบาทหน้าที่	การประสานงาน	จัดระบบสารสนเทศ	การบริหารจัดการ	การจัดกิจกรรมร่วมกัน	การแสวงหาสมาชิกเพิ่ม
7	สมหมาย กล้าณรงค์ (2548)	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
8	เสรี พงศ์พิศ (2548)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

จากการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า องค์ประกอบหรือประเด็นสำคัญในการสร้างและพัฒนาเครือข่าย สามารถสรุปรวมเป็น 5 ประเด็น หลัก ๆ ดังนี้

3.1 โครงสร้างเครือข่ายหมายถึง การกำหนดจำนวนหน่วยสมาชิกที่เข้ามาเป็นเครือข่าย หน่วยงานที่เข้ามาเป็นเครือข่าย หน่วยงานที่เป็นแม่ข่ายหรือเป็นองค์กรผู้ริเริ่ม และกำหนดความสัมพันธ์ของหน่วยสมาชิก ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งและความยั่งยืนของเครือข่าย

3.2 บทบาทหน้าที่หมายถึง การกำหนดหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่าย เพื่อดำเนินงานต่าง ๆ ในเครือข่าย โดยมุ่งไปที่เป้าหมาย คือ การพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร โดยมีการผึกกำลังจากส่วนต่าง ๆ ที่มีความชำนาญในแต่ละเรื่อง และในขณะเดียวกันไม่ให้มีบทบาทหน้าที่ ที่ทับซ้อนกัน

3.3 กิจกรรมการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรหมายถึง กิจกรรมที่แต่ละหน่วยงานจัดขึ้นมาตามบทบาทหน้าที่ เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร เช่น จัดการเรียนการสอน จัดฝึกอบรม จัดค่ายอาชีพ จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ประจำตำบล จัดเสวนา แลกเปลี่ยนความรู้ จัดการแข่งขันทักษะด้านอาชีพ เพื่อเป็นการกระตุ้น ส่งเสริม ยกกระดับอาชีพให้แก่เกษตรกร

3.4 การประสานงาน หมายถึง การกำหนดวิธีการประสานงาน ติดต่อสื่อสาร ของหน่วยงานที่เป็นสมาชิก ที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานร่วมกัน และเกิดปัญหาหรือความขัดแย้งน้อยที่สุด เลือกรูปแบบการติดต่อประสานงานให้เหมาะสมกับช่วงเวลา ตลอดจนการจัดกิจกรรมสัมพันธ์อื่น ๆ ที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์ในเครือข่ายกระชับแน่นแฟ้นขึ้น

3.5 การบริหารจัดการเครือข่าย หมายถึง การกำหนดวิธีการทำงาน การจัดหา และแบ่งปันทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานของเครือข่าย ทั้งในด้านทรัพยากรบุคคล เงิน และวัสดุสิ่งของที่เป็นอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนถึงหน่วยงานสนับสนุนจากภายนอก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของเครือข่าย และรวมไปสู่ความเข้มแข็งของเครือข่าย

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาร่างแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ด้านโครงสร้างเครือข่าย

ผลการศึกษาพบว่าหลักการทั่วไป ด้านโครงสร้างเครือข่าย ข้อรายการที่มีค่าความสอดคล้องมากที่สุด (ร้อยละ 91.85) คือ ข้อ 2 เครือข่ายควรมีโครงสร้างที่ชัดเจน รองลงมา ค่าความสอดคล้องร้อยละ 90.37 ได้แก่ ข้อ 1 หน่วยงานที่จะเข้าร่วมเครือข่ายควรมาด้วยความสมัครใจ และข้อ 4 เครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ควรเป็นเครือข่ายประเภทอาศัยพื้นที่ (จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด) เพื่อประสานงานที่สะดวก การจัดการง่าย และมีบริบททางสภาพภูมิศาสตร์และเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน ค่าความสอดคล้องร้อยละ 88.89 และข้อ 5 เครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ควรเป็นเครือข่ายประเภทอาศัยประเด็นกิจกรรม หรือภารกิจที่ตรงกัน ถึงแม้จะอยู่คนละจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด ค่าความสอดคล้องร้อยละ 80.00 ส่วนข้อรายการที่ไม่รับการยอมรับ (ค่าความสอดคล้องร้อยละ 66.00) คือ ข้อ 3 จำนวนสมาชิกที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายควรอยู่ระหว่าง 2 – 5 หน่วยงาน ทั้งนี้จากข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีความเห็นว่าจำนวนเครือข่ายไม่ควรจำกัดจำนวนหน่วยงาน แต่ต้องเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรโดยตรง

โครงสร้างเครือข่าย ทั้ง 8 รูปแบบ มีเพียงรูปแบบเดียวที่ได้รับการยอมรับ คือ ข้อรายการที่ 6 โครงสร้างเครือข่ายควรประกอบด้วย 5 หน่วยงาน ได้แก่ สถานศึกษา สำนักงานเกษตรจังหวัด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานประกอบการ โดยให้สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย มีค่าความสอดคล้อง ร้อยละ 72.59 รองลงมาเป็นโครงสร้างลักษณะเดียวกัน แต่ให้สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นแม่ข่าย มีค่าความสอดคล้องร้อยละ 69.63 แต่ไม่ได้รับการยอมรับทั้งนี้จากข้อเสนอแนะ มีความเห็นว่า ควรเพิ่มหน่วยงานอื่น ๆ ที่สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เข้ามาร่วมด้วย เช่น สำนักงานปศุสัตว์ สำนักงานปฏูปที่ดินเพื่อเกษตรกร หรือแม้แต่พัฒนาสังคม ในประเด็นนี้ มีความเห็นที่หลากหลาย รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงความถี่และค่าร้อยละความสอดคล้องด้านโครงสร้างเครือข่าย

(N=135)

ข้อรายการ	ระดับที่ยอมรับ		ความสอดคล้อง	การตัดสินใจ
	5	4		
ด้านโครงสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร				
1. สมาชิกที่จะเข้าร่วมเครือข่ายควรมาด้วยความสมัครใจ	93 (68.88)	29 (21.48)	122 (90.37)	ยอมรับ
2. เครือข่ายควรมีโครงสร้างที่ชัดเจน	91 (67.41)	33 (24.44)	124 (91.85)	ยอมรับ
3.จำนวนสมาชิกที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายควรอยู่ระหว่าง 2-5 หน่วยงาน	31 (22.96)	58 (42.96)	89 (65.93)	ไม่ยอมรับ
4. เครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรควรเป็นเครือข่ายประเภทอาศัยพื้นที่ (จังหวัดหรือ กลุ่มจังหวัด) เพื่อการประสานงานที่สะดวก การจัดการง่าย และมีบริบททางสภาพภูมิอากาศ และเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน	67 (49.63)	53 (39.26)	120 (88.89)	ยอมรับ
5. เครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรควรเป็นเครือข่ายประเภทอาศัยประเด็นกิจกรรม หรือภารกิจที่ตรงกัน ถึงแม้จะอยู่คนละจังหวัด หรือกลุ่มจังหวัด	53 (39.26)	55 (40.74)	108 (80.00)	ยอมรับ
6. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 5 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ❶สถานศึกษา ❷สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ❸ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และ ❹หน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ❺สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย</u>	50 (37.04)	48 (35.56)	98 (72.59)	ยอมรับ
7. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 5 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ❶สถานศึกษา ❷สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ❸ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และ ❹หน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ❺สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นแม่ข่าย</u>	46 (34.07)	48 (35.56)	94 (69.63)	ไม่ยอมรับ

ตารางที่ 5(ต่อ)

ข้อรายการ	ระดับที่ยอมรับ		ความสอดคล้อง	การตัดสินใจ
	5	4		
8. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ①สถานศึกษา ②สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ③ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และ ④สถานประกอบการเอกชน โดยให้สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย	24 (17.78)	33 (24.44)	57 (42.22)	ไม่ยอมรับ
9. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ①สถานศึกษา ②สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ③ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และ ④สถานประกอบการเอกชน โดยให้สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นแม่ข่าย	23 (17.04)	35 (25.93)	58 (42.96)	ไม่ยอมรับ
10. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ①สถานศึกษา ②สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ③องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ④สถานประกอบการเอกชน โดยให้สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย	22 (16.30)	34 (25.19)	56 (41.48)	ไม่ยอมรับ
11. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ①สถานศึกษา ②สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ③องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ④สถานประกอบการเอกชน โดยให้สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นแม่ข่าย	31 (22.96)	31 (22.96)	52 (45.93)	ไม่ยอมรับ
12. โครงสร้างเครือข่ายควรมีเพียง 3 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ①สถานศึกษา ③สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ และ ③สถานประกอบการเอกชน โดยให้สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย	23 (17.04)	20 (14.81)	43 (31.85)	ไม่ยอมรับ
13. โครงสร้างเครือข่าย ควรมีเพียง 3 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ①สถานศึกษา ②สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ และ ③สถานประกอบการเอกชน โดยให้สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นแม่ข่าย	20 (14.81)	23 (17.04)	43 (31.85)	ไม่ยอมรับ

ดังนั้นจากข้อมูล สรุปได้ว่ารูปแบบโครงสร้างเครือข่าย อาจไม่ต้องจำกัดจำนวนหน่วยงานที่เข้าร่วม แต่หน่วยงานที่เข้าร่วมนั้นต้องมีความสมัครใจ มีภารกิจ บทบาทหน้าที่ที่สอดคล้องกัน มีความสะดวกในการประสานงาน และในช่วงเริ่มต้นสร้างเครือข่ายอาจยึดโครงสร้าง 5 หน่วยงานหลัก ประกอบด้วย ที่ค่าความสอดคล้องเกินร้อยละ 50 นั้นหมายความว่าอาจเพิ่มหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีความสมัครในเข้าร่วมเป็นเครือข่ายได้อีก อาจจะมีอยู่ในจังหวัดเดียวกัน หรือกลุ่มจังหวัดก็ได้

บทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย

ผู้วิจัยได้แบ่งบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายออกเป็น 3 กลุ่ม คือ บทบาทสถานศึกษา บทบาทหน่วยงานภาครัฐ และบทบาทของสถานประกอบการ ปรากฏผลดังนี้

บทบาทสถานศึกษา มี 7 ข้อรายการ ทุกข้อรายการมีค่าความสอดคล้องมากกว่าร้อยละ 70 ซึ่งหมายความว่า ยอมรับทุกข้อรายการข้อรายการที่มีค่าความสอดคล้องมากที่สุด คือ ข้อ 2 สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับอาชีพของเกษตรกร ค่าความสอดคล้องร้อยละ 94.07 รองลงมาคือ ข้อ 1 สำรวจความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรที่จะศึกษาหรือฝึกอบรมอาชีพ และ ข้อ 5 จัดหาผู้สอนที่มีความชำนาญในแต่ละอาชีพ มีค่าความสอดคล้อง ร้อยละ 91.85 และ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นต่อการเรียนรู้ของเกษตรกร มีค่าความสอดคล้องเท่ากับร้อยละ 90.37

บทบาทของหน่วยงานภาครัฐ มี 7 ข้อรายการ ทุกข้อรายการมีค่าความสอดคล้องมากกว่าร้อยละ 70 ซึ่งหมายความว่า ยอมรับทุกข้อรายการข้อรายการที่มีค่าความสอดคล้องมากที่สุด คือ ข้อ 10 สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ร่วมจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนและสมรรถนะรายวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ค่าความสอดคล้องเท่ากับร้อยละ 93.33 รองลงมา คือ ข้อ 8 บูรณาการนโยบายหรือภาระงานที่สอดคล้องกันกับสถานศึกษามีค่าความสอดคล้องเท่ากับร้อยละ 91.85 และ ข้อ 11 จัดหาวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญร่วมจัดการเรียนการสอนหรือถ่ายทอดความรู้ ค่าความสอดคล้องเท่ากับร้อยละ 89.63

บทบาทสถานประกอบการ มี 6 ข้อรายการ ทุกข้อรายการมีค่าความสอดคล้องมากกว่าร้อยละ 70 ซึ่งหมายความว่า ยอมรับทุกข้อรายการข้อรายการที่มีค่าความสอดคล้องมากที่สุด คือ ข้อ 19 จัดหาผู้เชี่ยวชาญ ร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกร ค่าความสอดคล้อง ร้อยละ 91.85 รองลงมา มี 2 ข้อรายการที่มีค่าเท่ากันคือ ข้อ 15 อนุญาตให้ใช้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ของเกษตรกร และ ข้อ 16 ร่วมจัดทำหลักสูตรและสมรรถนะรายวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีค่าความสอดคล้อง เท่ากับร้อยละ 89.63 และ ข้อรายการที่มีค่าความสอดคล้องอยู่ลำดับที่ 3 คือ ข้อ 18 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย สำหรับการจัดการเรียนการสอน มีค่าความสอดคล้อง ร้อยละ 88.89 ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงความถี่และค่าร้อยละความสอดคล้องด้านบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย

(N=135)

ข้อรายการ	ระดับที่ยอมรับ		ความสอดคล้อง	การตัดสินใจ
	5	4		
บทบาทสถานศึกษา				
1. สำรวจความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร ที่จะศึกษาต่อหรือฝึกอบรมอาชีพ	92 (68.15)	32 (23.70)	124 (91.855)	ยอมรับ
2. จัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับอาชีพของเกษตรกร	97 (71.85)	30 (22.22)	127 (94.07)	ยอมรับ
3. ดำเนินการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพของเกษตรกร	81 (60.00)	39 (28.89)	120 (88.89)	ยอมรับ
4. จัดเตรียมสถานที่เรียน ให้เหมาะสมต่อการเรียนการสอน	83 (61.48)	39 (28.89)	122 (90.37)	ยอมรับ
5. จัดหาผู้สอนที่มีความชำนาญในแต่ละอาชีพ	96 (71.11)	28 (20.74)	124 (91.85)	ยอมรับ
6. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นต่อการเรียนรู้ของเกษตรกร	86 (63.70)	36 (26.67)	122 (90.37)	ยอมรับ
7. วางรูปแบบประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา	54 (40.00)	46 (34.07)	100 (74.07)	ยอมรับ
บทบาทของหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่ร่วมเป็นเครือข่าย				
8. บูรณาการนโยบายหรือภาระงานที่สอดคล้องกันกับสถานศึกษา	73 (54.07)	51 (37.78)	124 (91.85)	ยอมรับ
9. ประสานกับสถานศึกษาเพื่อจัดหากลุ่มผู้เรียน	68 (50.37)	52 (38.52)	120 (88.89)	ยอมรับ
10. ร่วมจัดทำหลักสูตร และสมรรถนะรายวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	79 (58.52)	47 (34.81)	126 (93.33)	ยอมรับ
11. จัดหาวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญ ร่วมจัดการเรียนการสอนหรือถ่ายทอดองค์ความรู้	82 (60.74)	39 (28.89)	121 (89.63)	ยอมรับ
12. สนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน	79 (58.52)	27 (20.00)	106 (78.52)	ยอมรับ
13. สนับสนุน จัดหาสถานที่เรียน กรณีจัดการเรียนการสอนนอกสถานศึกษา	75 (55.56)	43 (31.85)	118 (87.41)	ยอมรับ

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อรายการ	ระดับที่ยอมรับ		ความสอดคล้อง	การตัดสินใจ
	5	4		
14. ร่วมกับสถานศึกษาสอบวัดความรู้และ ความสามารถในการประกอบอาชีพของผู้เรียน และร่วมประเมินมาตรฐานวิชาชีพ	65 (48.15)	51 (37.78)	116 (85.93)	ยอมรับ
สถานประกอบการภาคเอกชน				
15. อนุญาตให้ใช้สถานประกอบการเป็นแหล่ง เรียนรู้ของเกษตรกร	89 (65.93)	32 (23.70)	121 (89.63)	ยอมรับ
16. ร่วมจัดทำหลักสูตร และสมรรถนะรายวิชาที่ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	89 (65.93)	32 (23.70)	121 (89.63)	ยอมรับ
17. สนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนการ สอน	77 (57.04)	37 (27.41)	114 (84.44)	ยอมรับ
18. สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย สำหรับการจัดการเรียนการสอน	90 (66.67)	30 (22.22)	120 (88.89)	ยอมรับ
19. จัดหาผู้เชี่ยวชาญ ร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ เกษตรกร	82 (60.74)	42 (31.11)	124 (91.85)	ยอมรับ
20. ร่วมกับสถานศึกษาสอบวัดความรู้และ ความสามารถในการประกอบอาชีพของผู้เรียน และร่วมประเมินมาตรฐานวิชาชีพ	72 (53.33)	46 (34.07)	118 (87.41)	ยอมรับ

จากข้อมูลด้านบทบาทหน้าที่ของแต่ละกลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันคือ เมื่อนำข้อรายการที่มีค่าความสอดคล้องร้อยละ 80 ขึ้นไป มาจัดวางบทบาทหน้าที่ ได้ดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงบทบาทหน้าที่ของแต่ละกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ สถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และสถานประกอบการ

สถานศึกษา	หน่วยงานภาครัฐ	สถานประกอบการ
หลักสูตร		
-ยึดหลักสูตรของสำนักงาน คณะกรรมการการ อาชีวศึกษา เพิ่มเติมตาม ความต้องการผู้ใช้(94.07)	-ร่วมจัดทำหลักสูตรสมรรถนะ รายวิชา เพื่อให้สอดคล้องกับ อาชีพของผู้เรียน ความ ต้องการของตลาดแรงงาน (93.3)	-ร่วมจัดทำหลักสูตรสมรรถนะ รายวิชา เพื่อให้สอดคล้อง กับอาชีพของผู้เรียน ความ ต้องการของตลาดแรงงาน (89.63)

ตารางที่ 7(ต่อ)

สถานศึกษา	หน่วยงานภาครัฐ	สถานประกอบการ
ด้านผู้สอน		
- จัดหาครูผู้มีความชำนาญในแต่ละอาชีพที่เปิดสอน (91.85)	- จัดหาวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญ ร่วมจัดการเรียนการสอนหรือถ่ายทอดความรู้ (89.6)	- จัดหาวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญ ร่วมจัดการเรียนการสอนหรือถ่ายทอดความรู้ (91.85)
การจัดการเรียนการสอน		
- จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (90.37)	- สนับสนุน จัดหาที่เรียน กรณีจัดการเรียนการสอนนอกสถานศึกษา (87.4)	- อนุญาตให้ใช้สถานประกอบการ เป็นแหล่งเรียนรู้ (89.63)
- จัดเตรียมสถานที่เรียนให้เหมาะสมต่อการเรียนการสอน (90.37)		- สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย สำหรับการจัดการเรียนการสอน (88.89)
		- สนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร (84.44)
การประเมินผล		
- วางแนวทางการประเมินผล ควบคุมการประเมินผลให้เป็นไปตามระเบียบ ผู้เรียน (74.07)	- ร่วมกับสถานศึกษา ทดสอบ ความรู้ความสามารถ และประเมินมาตรฐานวิชาชีพของผู้เรียน(85.93)	- ร่วมกับสถานศึกษา ทดสอบ ความรู้ความสามารถ และประเมินมาตรฐานวิชาชีพของผู้เรียน(87.41)

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 3 กลุ่ม ซึ่งข้อความไม่เหมือนกัน แตกต่างกันไปตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์แยกดังนี้

กิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรที่สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ จัดการศึกษาตามหลักสูตรปวช. และ ปวส. เกษตรศาสตร์ หรือประมง เพื่อให้ได้วุฒิที่สูงขึ้น และจัดฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น

การจัดการศึกษา พบว่า วิธีการจัดกิจกรรมที่มีค่าความสอดคล้องมากที่สุด คือ ข้อ 7 จัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานด้านการเกษตรในพื้นที่จริง หรือพื้นที่ส่วนกลางของกลุ่มผู้เรียน หรือของผู้เรียนเอง ค่าความสอดคล้องร้อยละ 100 รองลงมาคือ ข้อ 8 การประเมินผลการเรียนรู้ ผู้ประเมินควรเข้าไปประเมินในพื้นที่ที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ค่าความสอดคล้องร้อยละ 97.26 รองลงมาคือ ข้อ 6 จัดชุดการเรียนรู้ในสอดคล้องกับการประกอบอาชีพของผู้เรียนค่าความสอดคล้องร้อยละ 95.89 ส่วนช่วงเวลาของการเรียนพบว่า ข้อ 5 จัดการเรียนการสอนโดยการพบกลุ่ม แล้วแต่ความสะดวก ประกอบกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ค่าความสอดคล้องร้อยละ 80.82 รองลงมา ข้อ 4 จัดการเรียนการสอนเต็มเวลา สัปดาห์ละ 1 วัน อาจจะเป็นในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษาก็ได้ ค่าความสอดคล้องร้อยละ 78.08 หรือ ข้อ 2 จัดการเรียนการสอนในวันเสาร์และ/หรือวันอาทิตย์ ในสถานศึกษา ค่าความสอดคล้องร้อยละ 72.60 ส่วนข้อรายการที่ไม่รับการยอมรับ คือ ข้อ 3 จัดการเรียนการสอนในวันทำการ วันใดวันหนึ่ง ช่วงเวลาเย็นในสถานศึกษา ค่าความสอดคล้องร้อยละ 42.47 การประเมินผลการเรียน มี 2 ข้อรายการที่มีค่าความสอดคล้องเท่ากันคือ ควรเป็นการวัดผลและประเมินตามสภาพจริง เน้นความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ และ ผู้ประเมินควรเข้าไปประเมินในพื้นที่ที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 97.26

การจัดฝึกอบรมอาชีพและกิจกรรมเสริมอื่น ๆ จากการวิเคราะห์พบว่า ยอมรับทุกข้อรายการ ข้อรายการที่มีค่าความสอดคล้องมากที่สุดคือ จัดหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตร มีค่าเท่ากับร้อยละ 100 รองลงมา คือ จัดทัศนศึกษาดูงานในฟาร์มที่ประสบความสำเร็จ หรือสถานประกอบการค่าความสอดคล้องเท่ากับร้อยละ 97.26 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ค่าความสอดคล้องเท่ากับร้อยละ 91.78 จัดเทียบโอนประสบการณ์ จากผลการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพื่อให้มีวุฒิทางการศึกษา มีค่าความสอดคล้องร้อยละ 89.04 ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงความถี่และค่าร้อยละความสอดคล้องด้านการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ตามความคิดเห็นของสถานศึกษา

ข้อรายการ	ระดับที่ยอมรับ		ความสอดคล้อง	การตัดสินใจ
	5	4		
1.เปิดสอนหลักสูตร ปวช. หรือ ปวส. ประเภทวิชาเกษตรกรรม/ประเภทวิชาประมง	56 (76.71)	15 (20.55)	71 (97.26)	ยอมรับ
2. จัดการเรียนการสอนในวันเสาร์และ/หรือวันอาทิตย์ ในสถานศึกษา	37 (50.68)	16 (21.92)	53 (72.60)	ยอมรับ
3.จัดการเรียนการสอนในวันทำการ วันใดวันหนึ่ง ช่วงเวลาเย็นในสถานศึกษา	15 (20.55)	16 (21.92)	31 (42.47)	ไม่ยอมรับ
4.จัดการเรียนการสอนเต็มเวลา 1 วัน ใน แต่ละสัปดาห์ ในหรือนอกสถานศึกษา	30 (41.10)	27 (36.99)	57 (78.08)	ยอมรับ

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อรายการ	ระดับที่ยอมรับ		ความสอดคล้อง	การตัดสินใจ
	5	4		
5.จัดการเรียนการสอนโดยการพบกลุ่มแล้วแต่ ความสะดวก ประกอบกับการศึกษาค้นคว้าด้วย ตนเอง	38 (52.05)	21 (28.77)	59 (80.82)	ยอมรับ
6. จัดชุดวิชาการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการ ประกอบอาชีพของผู้เรียน	52 (71.23)	18 (24.66)	70 (95.89)	ยอมรับ
7. จัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริงโดยให้ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานด้านการเกษตรในพื้นที่ จริง อาจเป็นพื้นที่ส่วนกลางของกลุ่มผู้เรียน หรือของผู้เรียนเอง	58 (79.45)	15 (20.55)	73 (100.00)	ยอมรับ
8. การประเมินผลการเรียนรู้ ผู้ประเมินควรเข้าไป ประเมินในพื้นที่ที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง	54 (73.97)	17 (23.29)	71 (97.6)	ยอมรับ
9. การประเมิน ควรมีส่วนร่วมของสมาชิกใน เครือข่ายที่มาร่วมสอน เช่น ตัวแทนจากสถาน ประกอบการ ตัวแทนจากหน่วยงานอื่นของ ภาครัฐที่มีความเชี่ยวชาญ	49 (67.12)	20 (27.40)	69 (94.52)	ยอมรับ
10. การวัดผลและประเมินผลควรประเมินตาม สภาพจริง เน้นความสามารถในการนำความรู้ ไปใช้ในการประกอบอาชีพ	57 (78.08)	14 (19.18)	71 (97.26)	ยอมรับ
การจัดฝึกอบรมอาชีพและกิจกรรมเสริมอื่น ๆ				
11. จัดหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นให้ สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร	58 (79.45)	15 (20.5)	73 100	ยอมรับ
12. เปิดหลักสูตรเทียบโอนประสบการณ์ เพื่อให้ เกษตรกรที่นำวุฒิปัตรีที่ผ่านการอบรมอาชีพ ระยะสั้นโดย มาขอเทียบโอนรายวิชา	46 (63.01)	19 (26.03)	65 (89.04)	ยอมรับ
13. จัดทัศนศึกษาดูงานในฟาร์มที่ประสบ ความสำเร็จ หรือสถานประกอบการ	54 (73.97)	17 (23.29)	71 (97.26)	ยอมรับ
14. จัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้เรียน เพื่อ สร้างองค์ความรู้ใหม่	53 (72.60)	14 (19.18)	67 (91.78)	ยอมรับ
15. จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์เผยแพร่องค์ความรู้	49 (67.12)	18 (24.66)	67 (91.78)	ยอมรับ

จึงสรุปได้ว่า กิจกรรมพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ที่สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ คือ จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ปวช. หรือ ปวส. ประเภทวิชาเกษตรกรรม หรือประเภทวิชา ประมง โดย การเรียนการสอนแบบพบกลุ่มตามความสะดวกประกอบกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือจัดการเรียนการสอนในวันทำการ หรือวันเสาร์ อาทิตย์ ภายในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา การเรียนการสอนให้เน้นการปฏิบัติจริง โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานด้านการเกษตรในพื้นที่จริง หรือ อาจเป็นพื้นที่ส่วนกลางของกลุ่มผู้เรียน หรือผู้เรียนเอง เอกสารที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ผู้สอน หรือสถานศึกษาควรจัดทำรวบรวมขึ้นเอง ลักษณะเป็นชุดวิชา เพื่อให้สอดคล้องกับการนำไปใช้ในการ ประกอบอาชีพของผู้เรียน การประเมินผล ผู้สอนควรเข้าไปประเมินในพื้นที่ที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ เน้นการ วัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง เน้นความสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ

กิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ

กิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรที่หน่วยงานภาครัฐอื่น สามารถดำเนินการได้ ทั้งหมด 5 ข้อข้อรายการที่มีค่าความสอดคล้องมากที่สุด คือ ข้อ 5 จัดเวทีเสวนาวาการด้านการ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค่าความสอดคล้องร้อยละ 91.85 รองลงมามี 2 ข้อรายการที่มีค่าความ สอดคล้องเท่ากัน คือ ข้อ 2 จัดค่ายอาชีพให้แก่เกษตรกร และ ข้อ 3 จัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ทางการเกษตรเพื่อเห็นแหล่งเรียนรู้ ค่าความสอดคล้องเท่ากัน 89.83 ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงความถี่และค่าร้อยละความสอดคล้องด้านการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาของ เกษตรกรตามความคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐ

ข้อรายการ	ระดับที่ยอมรับ		ความสอดคล้อง	การตัดสินใจ
	5	4		
1. จัดอบรมอาชีพแก่เกษตรกร ร่วมกับสมาชิกใน เครือข่าย	21 (35.59)	29 (49.15)	50 (84.75)	ยอมรับ
2. จัดค่ายอาชีพให้แก่เกษตรกร	21 (35.59)	32 (54.24)	53 (89.83)	ยอมรับ
3. จัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้	23 (38.98)	30 (50.85)	53 (89.83)	ยอมรับ
4. จัดเวทีแข่งขันผลิตผลทางการเกษตร ผลงาน นวัตกรรมทางการเกษตร	30 (50.85)	20 (33.90)	50 (84.75)	ยอมรับ
5. จัดเวทีเสวนาวิชาการด้านการประกอบอาชีพ เกษตรกรรม	30 (50.85)	18 (30.51)	67 (81.36)	ยอมรับ

กิจกรรมของสถานประกอบการ

กิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรที่สถานประกอบการ สามารถดำเนินการได้ทั้งหมด 4 ข้อรายการ พบว่าทุกข้อรายการ มีค่าความสอดคล้องเท่ากับร้อยละ 100 เนื่องจากมีผู้ตอบแบบสอบถามกลับเพียง 3 แห่ง ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงความถี่และค่าร้อยละความสอดคล้องด้านการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ตามความคิดเห็นของสถานประกอบการ

(N=3)

ข้อรายการ	ระดับที่ยอมรับ		ความสอดคล้อง	การตัดสินใจ
	5	4		
1. ร่วมวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษา	1 (33.33)	2 (66.67)	3 (100.00)	ยอมรับ
2. จัดการเรียนการสอนในสถานประกอบการที่ตรงตามอาชีพ	1 (33.33)	2 (66.67)	3 (100.00)	ยอมรับ
3. จัดถ่ายทอดความรู้ทางเทคโนโลยีทางการเกษตรที่ทันสมัย	1 (33.33)	2 (66.67)	3 (100.00)	ยอมรับ
4. จัดอบรมอาชีพเกษตรกรระยะสั้นให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรและสถานประกอบการ	1 (33.33)	2 (66.67)	3 (100.00)	ยอมรับ

การประสานงานของเครือข่าย

ด้านการประสานงาน มีข้อคำถามทั้งหมด 8 ข้อรายการ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย 3 กลุ่มจำนวน 135 คน ทุกข้อรายการมีค่าความสอดคล้องมากกว่า ร้อยละ 70 หมายถึงยอมรับทุกข้อรายการ ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ควรให้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการติดต่อ เพื่อเพิ่มความสะดวกและรวดเร็ว และสามารถเลือกช่องทางที่เข้าถึงข้อมูลได้พร้อม ๆ กัน เช่น Line กลุ่ม Facebook อย่างไรก็ตามในการประสานงานควรจัดทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรร่วมด้วย ข้อรายการมีค่าความสอดคล้อง 90.3 ข้อรายการที่มีค่าความสอดคล้องมากที่สุด คือ ข้อ 4 ในการประสานงานควรเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two Way Communication) มีค่าเท่ากับร้อยละ 97.78 รองลงมา ได้แก่ ข้อ 3 ในการประสานงานควรกำหนดช่องทางการติดต่อให้ชัดเจน มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 94.07 ข้อ 2 แต่ละหน่วยงานที่เป็นสมาชิกควรกำหนดบุคคลในการติดต่อประสานกับเครือข่าย ค่าความสอดคล้องร้อยละ 93.33 ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงความถี่และค่าร้อยละความสอดคล้องด้านการประสานของเครือข่าย

(N=135)

ข้อรายการ	ระดับที่ยอมรับ		ความสอดคล้อง	การตัดสินใจ
	5	4		
1. ควรให้หน่วยงานที่เป็นแม่ข่าย เป็นตัวกลางในการประสานงานของสมาชิกในเครือข่าย	85 (62.96)	40 (29.63)	125 (92.59)	ยอมรับ
2. แต่ละหน่วยสมาชิกควรกำหนดบุคคลในการติดต่อประสานงานกับเครือข่าย(Personal Contact)	90 (66.67)	36 (26.67)	126 (93.33)	ยอมรับ
3. ในการประสานควรกำหนดช่องทางในการติดต่อให้ชัดเจน	93 (68.89)	34 (25.19)	127 (94.07)	ยอมรับ
4. ในการประสานงานควรเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two Way Communication)	93 (68.89)	39 (28.89)	132 (97.78)	ยอมรับ
5. ในการประสานงานควรจัดทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร	77 (57.04)	45 (33.33)	122 (90.37)	ยอมรับ
6. หน่วยสมาชิกในเครือข่ายควรกำหนดการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เดือนละ 1 ครั้ง	52 (38.52)	51 (37.78)	103 (76.30)	ยอมรับ
7. แต่ละหน่วยสมาชิกควรสร้างสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการควบคู่ไปด้วยเพื่อความแน่นแฟ้น ของเครือข่าย	64 (47.41)	47 (35.81)	111 (82.22)	ยอมรับ
8. ควรจัดกิจกรรมสัมพันธ์ภายในเครือข่ายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยสมาชิก	75 (55.56)	43 (31.85)	118 (87.41)	ยอมรับ

จึงสรุปได้ว่า ประสานงานภายในเครือข่าย ควรมีทั้งรูปแบบที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เพื่อความแน่นแฟ้นและมั่นคงของเครือข่าย การประสานของเครือข่าย จำเป็นต้องมีตัวกลางในการประสานซึ่งควรจะเป็นแม่ข่าย หน่วยงานที่สมาชิกเครือข่าย ต้องกำหนดบุคคลที่จะประสานงานระหว่างหน่วยสมาชิกอื่น ๆ ในการติดต่อประสานงานควรกำหนดช่องทางให้ชัดเจน เน้นการสื่อสารแบบสองทาง ควบคู่ไปกับการจัดทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร หากจำเป็น อาจมีการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ภายในเครือข่ายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และควรสร้างความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการควบคู่ไปด้วยเพื่อความยั่งยืนของเครือข่าย

การบริหารจัดการเครือข่าย

ด้านการประสานงาน มีข้อคำถามทั้งหมด 6 ข้อรายการ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย 3 กลุ่ม จำนวน 135 คน ยอมรับข้อรายการ ข้อรายการที่มีค่าความสอดคล้องมากที่สุดได้แก่ ข้อ 2 เครือข่ายควรจัดทำแผนผังบริหารงานของเครือข่ายให้ชัดเจน ค่าความสอดคล้องเท่ากับร้อยละ 95.56 และ

ข้อ 3 กำหนดวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายให้ชัดเจน และเข้าใจตรงกัน ค่าความสอดคล้องเท่ากับ ร้อยละ 94.81 รองลงมาคือ ข้อ 6 แต่ละหน่วยงานที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายควรจัดทำคำสั่งกำหนดตัวบุคคล พร้อมบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนในการทำงาน เพื่อรองรับการทำงานในรูปแบบเครือข่าย ข้อ 7 ควรจัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย และเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่นๆ ในจังหวัด และ กลุ่มจังหวัด ได้รับทราบค่าความสอดคล้องเท่ากับ ร้อยละ 92.59 และข้อ 5 แต่ละหน่วยงาน ต้องดำเนินงานภายใต้เป้าหมายเดียวกัน ตามที่ระบุไว้ในบันทึกข้อตกลง ค่าความสอดคล้องเท่ากับร้อยละ 91.11 ข้อรายการที่มีค่าความสอดคล้องน้อยที่สุด แต่อยู่ในเกณฑ์การยอมรับ คือ ข้อ 1 เครือข่ายควรจัดทำแผนงานร่วมกันอย่างน้อย 3 ปี มีค่าความสอดคล้องร้อยละ 85.19 ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงความถี่และค่าร้อยละความสอดคล้องด้านการบริหารจัดการเครือข่าย

(N=135)

ข้อรายการ	ระดับที่ยอมรับ		ความสอดคล้อง	การตัดสินใจ
	5	4		
1. เครือข่ายควรจัดทำแผนงานร่วมกันอย่างน้อย 3 ปี	58 (42.96)	57 (42.22)	115 (85.19)	ยอมรับ
2. เครือข่ายควรจัดทำแผนผังบริหารงานของเครือข่ายให้ชัดเจน	83 (61.48)	46 (34.07)	129 (95.56)	ยอมรับ
3. กำหนดวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายให้ชัดเจน และเข้าใจตรงกัน	93 (68.89)	35 (25.93)	128 (94.81)	ยอมรับ
4. แต่ละหน่วยสมาชิกที่เข้าร่วมกันเป็นเครือข่ายควรจัดทำบันทึกข้อตกลง(MOU)เพื่อเป็นหลักฐาน	85 (62.96)	36 (26.67)	121 (89.63)	ยอมรับ
5. แต่ละหน่วยสมาชิกต้องดำเนินงานภายใต้เป้าหมายเดียวกัน ตามที่ระบุไว้ในบันทึกข้อตกลง	79 (58.52)	44 (32.59)	123 (91.11)	ยอมรับ
6. แต่ละหน่วยงาน จัดทำคำสั่ง กำหนดตัวบุคคล พร้อมบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนในการทำงานเพื่อรองรับการทำงานในรูปแบบเครือข่าย	90 (66.67)	35 (25.93)	125 (92.59)	ยอมรับ
7. ควรจัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย และเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่น ๆ ในจังหวัด และ กลุ่มจังหวัด ได้รับทราบ	94 (69.63)	31 (22.96)	125 (92.59)	ยอมรับ
8. เครือข่ายควรแสวงหาแหล่งทุนสนับสนุนในการดำเนินงาน หรือความช่วยเหลือจากองค์กรอื่น	79 (58.52)	39 (28.89)	118 (87.41)	ยอมรับ

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการเครือข่าย ทุกหน่วยงานที่เข้าร่วมต้องวางแผนงานร่วมกันจัดทำแผนผังบริหารงานของเครือข่ายให้ชัดเจนและกำหนดวิธีการทำงานร่วมกันในเครือข่าย เพื่อให้เข้าใจ

ตรงกัน และชัดเจน การดำเนินงานรูปของเครือข่าย อาจมีปัญหาอุปสรรคบ้างในช่วงเริ่มต้น แต่ผลจากการรวมพลัง เป้าหมายของเครือข่าย คงต้องบรรลุผลเป็นอย่างดี ดังนั้นจึงควรสรุปผลการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย และเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่น ๆ ภายนอกได้รับทราบ ทั้งนี้เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ และเป็นการแสวงหาแหล่งทุนสนับสนุน และความช่วยเหลือจากองค์กรอื่น

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เลือกประเด็นที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ร้อยละ 70 มาจัดทำร่างแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ได้ดังนี้

ด้านโครงสร้างเครือข่าย

1. ในการเริ่มต้นสร้างเครือข่ายควรมีโครงสร้างที่ชัดเจนและหน่วยงานที่จะเข้าร่วมเครือข่าย ควรมาด้วยความสมัครใจ
2. เครือข่ายองค์กรระดับจังหวัด ควรประกอบด้วยสถานศึกษา สำนักงานเกษตรจังหวัด หน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และ สถานประกอบการ โดยมีสถานศึกษาเป็นแม่ข่ายหรือหน่วยงานที่ริเริ่ม ประสานงานสร้างเครือข่าย
3. เครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ควรเป็นเครือข่ายประเภทอาศัยพื้นที่ (จังหวัด หรือ กลุ่มจังหวัด) เพื่อการประสานงานที่สะดวก การจัดการง่าย และมีบริบททางสภาพภูมิอากาศ และเศรษฐกิจใกล้เคียงกันเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร หรืออาจเป็นเครือข่ายประเภทอาศัยประเด็นกิจกรรมหรือภารกิจที่ตรงกัน ถึงแม้จะอยู่คนละจังหวัด หรือกลุ่มจังหวัด

ด้านบทบาทหน้าที่

บทบาทหน้าที่ของทั้ง 3 กลุ่ม ควรสอดคล้องกันหรือสามารถสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 13 แสดงความสัมพันธ์บทบาทของแต่ละกลุ่ม

บทบาทสถานศึกษา	บทบาทหน่วยงานภาครัฐ	บทบาทสถานประกอบการ
1.สำรวจความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร ที่จะศึกษาต่อ หรือฝึกอบรมอาชีพ	1. ร่วมกับสถานศึกษา เพื่อช่วยจัดหากลุ่มผู้เรียน	1.ร่วมจัดทำหลักสูตรและสมรรถนะรายวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
2.จัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับอาชีพของเกษตรกร	2. ร่วมจัดทำหลักสูตรและสมรรถนะรายวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	
3.ดำเนินการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพของเกษตรกร	3. จัดหาวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญ ร่วมจัดการเรียนการสอน หรือถ่ายทอดองค์ความรู้	2. จัดหาวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญ ร่วมจัดการเรียนการสอน หรือถ่ายทอดองค์ความรู้
4.จัดเตรียมสถานที่เรียน ให้เหมาะสมต่อการเรียนการสอน	4. ร่วมกับสถานศึกษาทดสอบความรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพของผู้เรียน และมาตรฐานวิชาชีพ	3.สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย หรืองบประมาณสำหรับการจัดการเรียนการสอน
5. จัดหาผู้สอนที่มีความชำนาญในแต่ละอาชีพ		4. ร่วมกับสถานศึกษาทดสอบความรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพของผู้เรียน และมาตรฐานวิชาชีพ
6.จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นต่อการเรียนรู้ของเกษตรกร	5. สนับสนุน หรือจัดหาที่เรียนกรณีที่เกิดการเรียนการสอนนอกสถานศึกษา	
7. กำหนดวิธีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา		

กิจกรรมการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

กิจกรรมการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ของแต่ละหน่วยงานต้องเป็นไปตามภารกิจหลักและความถนัดของตนเอง และต้องประสานงานมีการส่งต่อ หรือจัดทำเอกสารหลักฐานให้แก่เกษตรกร เพื่อนำไปเทียบโอนความรู้หรือประสบการณ์ ตามที่สถานศึกษาจัดขึ้น ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงกิจกรรมของแต่ละหน่วยงานที่พัฒนาหรือสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

กิจกรรมสถานศึกษา	กิจกรรมหน่วยงานภาครัฐ	กิจกรรมสถานประกอบการ
1. จัดการศึกษาในรูปแบบ การศึกษานอกระบบ โดย จัดการเรียนการสอนเต็มเวลา 1 วันใน แต่ละสัปดาห์ อาจ เป็นวันทำการ วันเสาร์และ/ หรือวันอาทิตย์ ใน/นอก สถานศึกษาหรือจัดให้พบกลุ่ม ประกอบกับการศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเองใน	1. จัดอบรมอาชีพแก่ เกษตรกร ร่วมกับสมาชิก ในเครือข่าย	1. จัดการเรียนการสอนใน สถานประกอบการที่ตรง ตามอาชีพ
2. จัดชุดวิชาการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับการประกอบ อาชีพของผู้เรียน	2. จัดค่ายอาชีพให้แก่ เกษตรกร	2. จัดถ่ายทอดความรู้ทาง เทคโนโลยีทางการเกษตร ที่ทันสมัย หรือที่ เหมาะสมกับการพัฒนา อาชีพ
3. จัดการเรียนการสอนเน้นการ ปฏิบัติจริงโดยให้ผู้เรียนลงมือ ปฏิบัติงานด้านการเกษตรใน พื้นที่จริง อาจเป็นพื้นที่ ส่วนกลางหรือของผู้เรียนเอง	3. จัดตั้งศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีทางการเกษตร เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ใน ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล	3. จัดอบรมอาชีพเกษตรกร ระยะสั้นให้สอดคล้องกับ ความต้องการของ เกษตรกรและสถาน ประกอบการ
4. จัดหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพ ระยะสั้นให้สอดคล้องกับ ความต้องการของเกษตรกร	4. จัดเวทีแข่งขันผลิตผล ทางการเกษตร ผลงาน นวัตกรรมทางการเกษตร	
5. เปิดหลักสูตรเทียบโอน ประสบการณ์ จากผลการ ประกอบอาชีพเพื่อให้มีวุฒิ ทางการศึกษา	5. จัดเวทีเสวนาวิชาการด้าน การประกอบอาชีพ เกษตรกรกรม	
7. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น จัดทัศนศึกษาดูงานในฟาร์มที่ ประสบความสำเร็จหรือสถาน ประกอบการ		
8. การประเมินผลการเรียนรู้ เน้น ความสามารถในการนำความรู้ ไปใช้ในการประกอบอาชีพ		

การประสานงานของเครือข่าย

1. ควรให้หน่วยงานที่เป็นแม่ข่าย เป็นตัวกลางในการประสานงานของสมาชิกในเครือข่าย
2. แต่ละหน่วยสมาชิกควรกำหนดบุคคลในการติดต่อประสานงานกับเครือข่าย(Personal Contact)
3. กำหนดช่องทางในการติดต่อประสานงานให้ชัดเจน
4. ควรเป็นการสื่อสารแบบสองทาง และให้นำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการประสานงาน และยังคงมีหลักฐานการประสานงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร
5. สมาชิกในเครือข่ายควรมีการกำหนดประจำอย่างต่อเนื่องเดือนละ 1 ครั้ง
6. แต่ละหน่วยสมาชิกควรสร้างสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการควบคู่ไปด้วยเพื่อความแน่นแฟ้นของเครือข่าย
7. ควรจัดกิจกรรมสัมพันธ์ภายในเครือข่ายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยสมาชิก

การบริหารจัดการเครือข่าย

1. เครือข่ายควรจัดทำแผนงานร่วมกันอย่างน้อย 3 ปี
2. เครือข่ายควรจัดทำแผนผังบริหารงานของเครือข่ายให้ชัดเจน
3. กำหนดวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายให้ชัดเจน และเข้าใจตรงกัน
4. แต่ละหน่วยสมาชิกที่เข้าร่วมกันเป็นเครือข่าย ควรจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อเป็นหลักฐาน
5. แต่ละหน่วยสมาชิกต้องดำเนินงานภายใต้เป้าหมายเดียวกัน ตามที่ระบุไว้ในบันทึกข้อตกลง
6. แต่ละหน่วยงาน จัดทำคำสั่ง กำหนดตัวบุคคล พร้อมบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนในการทำงานเพื่อรองรับการทำงานในรูปแบบเครือข่าย

7. ควรจัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย และเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่น ๆ ในจังหวัด และ กลุ่มจังหวัด ได้รับทราบ

8. เครือข่ายควรแสวงหา สมาชิกเพิ่ม แหล่งทุนสนับสนุนในการดำเนินงาน หรือความช่วยเหลือจากองค์กรอื่น

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องและความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรไปใช้

ผู้วิจัยนำร่าง แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ขององค์กรระดับจังหวัด ที่พัฒนาขึ้น ไปสัมภาษณ์ และสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม จำนวน 10 คน เกี่ยวกับ ความสอดคล้องของแนวทางที่พัฒนาขึ้น และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรที่ผู้วิจัยได้ร่างขึ้นมาและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

1. ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อแนวทางการพัฒนาเครือข่ายผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 คน (ร้อยละ 100) มีความเห็นว่าแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร มีสอดคล้องกันในทุกรายการ โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

- ด้านโครงสร้าง ควรจัดกลุ่มให้เป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ โดยให้มีสถานศึกษา สถานประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐ ในส่วนของหน่วยงานภาครัฐ ไม่จำเป็นต้องระบุหน่วยงาน ขึ้นปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพเศรษฐกิจ และความต้องการของเกษตรกรในจังหวัดหรือพื้นที่นั้น ๆ
- ด้านบทบาท ควรระบุเพิ่มเติมบทบาทของสถานประกอบ และหน่วยงานภาครัฐให้มีบทบาทในการร่วมจัดหา และคัดเลือกผู้เรียน โดยสถานประกอบการสามารถคัดเลือกกลุ่มผู้เรียนที่ต้องการพัฒนา หน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีกระจายอยู่ในระดับอำเภอ สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้เรียนได้ง่าย
- กิจกรรมการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ให้ทุกภาคส่วนร่วมกันอย่างจริง ๆ ตามที่ระบุไว้ และเสนอให้เพิ่มเติมการเชื่อมต่อระหว่างกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐในส่วนการฝึกอบรม ควรมีหลักฐานเช่นวุฒิบัตร ที่ระบุรายละเอียด และประสานงานกับสถานศึกษา เพื่อดำเนินการในส่วนการเพิ่มวุฒิโดยระบบเทียบโอนประสบการณ์
- ด้านการประสานงาน มีข้อเสนอแนะว่า กิจกรรมสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ไม่เป็นทางการ ควรให้ความสำคัญ ไม่น้อยไปกว่า วิธีการประสานงานที่เป็นทางการ เพราะกิจกรรมสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการจะทำให้ การประสานงานราบรื่น ๆ และ มีความรู้สึกผูกพันเหมือนองค์กรเดียวกัน เช่น กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ ร่วมประเพณีสงกรานต์ ปีใหม่ เป็นต้น

- การบริหารจัดการเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในทุกรายการ โดยเฉพาะให้มีการสรุปผล และเผยแพร่ให้หน่วยงานภายนอกทราบ แต่ มีข้อเสนอแนะให้เพิ่มเติม การรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ เพื่อรับทราบปัญหา และหาแนวทางแก้ไขได้ ก่อนที่จะสรุปผลเมื่อสิ้นสุดโครงการหรือจบประมาณ

2. ความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรไปใช้

จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบประเมินความเป็นไปได้ในการนำแนวทางเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรไปใช้ใน 9 ประเด็น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร มีความเป็นไปได้ ในระดับมากที่สุด (ค่ามัธยฐาน 4.00 - 5.00) ในทุกประเด็นดังตารางที่ 9

ตารางที่ 15 ความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรไปใช้ใน 9 ประเด็น

ข้อรายการ	ค่ามัธยฐาน	ส่วนเบี่ยงเบน ควอไทล์	การแปล ความหมาย
1. โครงสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย สถานศึกษา สำนักงานเกษตรจังหวัด ธนาการเพื่อ การเกษตรและสหกรณ์ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น และสถานประกอบการ โดยให้ สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
2. บทบาทสถานศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด
3. บทบาทหน่วยงานภาครัฐ	5.00	0.25	มากที่สุด
4. บทบาทสถานประกอบการ	5.00	0.25	มากที่สุด
5. กิจกรรมสถานศึกษาในการการพัฒนา การศึกษาเกษตรกร	5.00	0.00	มากที่สุด
6. กิจกรรมหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนา การศึกษาเกษตรกร	5.00	0.00	มากที่สุด
7. กิจกรรมสถานประกอบการในการการพัฒนา การศึกษาเกษตรกร	5.00	1.00	มากที่สุด
8. การประสานงานของเครือข่าย	4.50	1.00	มากที่สุด
9. การบริหารจัดการเครือข่าย	5.00	0.25	มากที่สุด

ดังนั้น จากตาราง จึงสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ที่ร่างขึ้นมา มีความเป็นไปได้มากที่สุด ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญ ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรใช้เป็นแนวทาง เมื่อนำไปใช้จริง ควรปรับเปลี่ยนรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ หน่วยงานที่จะเข้าร่วม นอกจากจะพิจารณาบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแล้ว สิ่งที่ยังระบ่งที่สุด คือ ความเต็มใจหรือสมัครใจเข้าร่วม ดังนั้นหน่วยงานที่เป็นแม่ข่ายหรือองค์กรผู้ริเริ่ม ซึ่งในแนวทางนี้ คือสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำให้หน่วยงานอื่น ๆ ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร เข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการดำเนินงานในรูปแบบของเครือข่าย สร้างความตระหนักให้แต่ละหน่วยงาน ดังคำกล่าวที่ว่า เสถียร มาเจริญรุ่งเรืองได้กล่าวว่า “เมื่อมีใจ เมื่อเข้าใจ อะไรก็สำเร็จได้”

ข้อวิจารณ์

จากการวิจัย “แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัด เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร” สามารถอภิปรายดังนี้

การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรในระดับจังหวัด สภาพการจัดเครือข่าย และองค์ประกอบของเครือข่าย เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร พบว่า การพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ผ่านรูปแบบเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัด เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่จะทำให้ผู้ที่ออกจากระบบโรงเรียนแล้ว ได้มีโอกาสกลับเข้ามาศึกษาเพิ่มเติม วิธีการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมสำหรับเกษตรกร คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share and Learn) เนื่องจาก แต่ละคนที่มาเรียน ล้วนแต่เป็นผู้มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือเกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตรกรรม การได้เรียนรู้จากผู้ปฏิบัติจริง ย่อมเป็นการดีกว่า ดังคำกล่าวของ สุกรรณ์ สังข์วรรณะที่กล่าวไว้ว่า “เกษตรกรพูดกับเกษตรกร ย่อมเข้าใจกันดีกว่า” และเป็นเปิดมุมมองในการประกอบอาชีพ ซึ่งวิธีการนี้ สอดคล้องกับกระบวนการถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรของ โรงเรียนเกษตรกร ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ในการถ่ายทอดความรู้ของกรมส่งเสริมการเกษตร สู่ผู้เรียนที่เป็นเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับแนวการสอนของ Pennsylvania Association for Sustainable Agriculture (2014: Online) ซึ่งเน้นการใช้เกษตรกรสอนเกษตรกร (farmer – to – farmerteaching model) ในส่วนของผู้สอน นอกจากจะเป็นผู้สอนที่เป็นครูในวิทยาลัยฯ การเชิญผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่นในเครือข่าย มาสอน มาบรรยายเพิ่มเติมเฉพาะเรื่อง ทำให้ผู้เรียนที่ได้รับความรู้ และเข้าใจกันมากขึ้น ดังคำกล่าวของ พนม บุญยืน (2551) “การสอน ต้องเอาคนเก่งมาสอน ไม่ต้องเป็นครูก็ได้”รูปแบบวิธีการถ่ายทอดความรู้สามารถทำได้หลากหลายการประเมินผล ควรเน้นการมีส่วนร่วม และเน้นการนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เรียนจริง ทำได้จริง

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร หรือระบบ กลไก ที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาเครือข่าย มีประเด็นพิจารณา 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านโครงสร้างเครือข่าย 2) ด้านบทบาทหน้าที่ 3) ด้านกิจกรรมการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร 4) ด้านการประสานงาน และ 5) ด้านการบริหารจัดการ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า “เครือข่าย” จัดเป็นสังคมย่อย สังคมหนึ่ง ซึ่งแต่ละสังคม จำเป็นต้องมีการกำหนดโครงสร้าง และหน้าที่ อย่างชัดเจน เพื่อให้สังคมนั้นดำรงอยู่ได้ (บ้านจอมยุทธ, 2014: Online) เป็นไปตามทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ (Structural and Functional Theory) ดังนั้นการสร้างหรือพัฒนาเครือข่าย จึงต้องพิจารณาด้านโครงสร้างเครือข่าย และด้านบทบาทหน้าที่ และไม่สามารถแยก โครงสร้างและหน้าที่ออกจากกันได้ ในทำนองเดียวกันด้านการประสานงานเครือข่าย และด้านการบริหารจัดการเครือข่าย เป็นประเด็นที่สำคัญในการทำงาน โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญในการทำงานทุก ๆ ด้าน โดยไม่จำเป็นว่าต้องเป็นการทำงานแบบเครือข่ายหรือไม่ และยังเป็นการทำงานแบบเครือข่าย ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายและอาจมีอุปสรรคหลายประการ (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2550)

โครงสร้างเครือข่ายที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ โครงสร้างเครือข่ายที่ประกอบด้วย 1) สถานศึกษา 2) หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรและ 5) สถานประกอบการ โดยมีสถานศึกษา เป็นแม่ข่ายหรือเป็นองค์กรผู้ริเริ่ม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีหน้าที่หลักคือจัดการศึกษาฝึกอบรม และส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552) ซึ่งหน่วยงานอื่นที่เข้ามาประกอบเป็นโครงสร้างไม่สามารถออกวุฒิทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนได้ ประกอบกับหน่วยงานที่เข้ามาร่วมตามรูปแบบนี้มีบทบาทหน้าที่ ที่จะสนับสนุนกันได้อย่างดี เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ มีเป้าหมายที่จะพัฒนาลูกค้า เช่นกัน และมีเงินทุนสนับสนุน เช่นเดียวกับ หน่วยงานที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกระจายอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ต่างมีเป้าหมายที่จะพัฒนาประชาชนในพื้นที่ของตนเอง

เครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร สามารถเป็นได้ทั้งประเภทอาศัยพื้นที่ และประเภทอาศัยประเด็นกิจกรรม ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ในความเป็นจริง แต่ละจังหวัด ไม่ว่าจะอยู่พื้นที่ติดกัน หรือห่างกันออกไป อาจมีสภาพพื้นที่ ภูมิศาสตร์ และอาชีพของเกษตรกรที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้นในทางปฏิบัติ ไม่สามารถแยกประเภทเครือข่ายได้อย่างชัดเจน สถานศึกษาบางแห่งอาจสอนในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ที่มีเป้าหมาย หรือประเด็นการพัฒนาที่สอดคล้องกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ที่กล่าวว่า การแบ่งประเภทของเครือข่าย เพื่อจุดประสงค์ในการทำความเข้าใจกับเครือข่ายที่เกิดขึ้น เพราะการดำเนินงานของเครือข่ายอาจทับซ้อนกันอยู่ในหลายเกณฑ์ เช่น บางเครือข่ายอาจเกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการศึกษาของท้องถิ่นตามพื้นที่ภูมิศาสตร์ ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่เครือข่ายการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร สามารถดำเนินการได้ทั้งประเภทอาศัยพื้นที่ และประเภทอาศัยประเด็นกิจกรรม

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ทรัพยากรมนุษย์ ถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ภาคส่วน คนที่มีคุณภาพ ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานที่มีคุณภาพ ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ดังนั้นการพัฒนาเกษตรกร จึงเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาประเทศ ซึ่งในปัจจุบันแรงงานภาคการเกษตรมีน้อยลงไป เช่นเดียวกับประเทศออสเตรเลีย (National Farmer's Federation, 2014 : Online) ทรัพยากรที่ขาดแคลนด้านการเกษตรคือ คน และมีความเชื่อว่า การเกษตรออสเตรเลียนั้นมีอนาคตที่เข้มแข็งและยั่งยืนได้ ถ้าลงทุนในทรัพยากรที่สำคัญที่สุดนั่นคือ คน สำหรับประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8(พ.ศ.2540 - 2544) มาจนถึงแผนที่ใช้ในปัจจุบัน ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีความสามารถในการผลิตสินค้าในระดับต่ำ การจัดการระบบที่ดินเพื่อการเพาะปลูกยังไม่เหมาะสม และมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอยู่ในวงจำกัด ทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการที่เกษตรกรขาดความรู้ทางวิชาการ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม ได้รับการศึกษาในระดับต่ำ จากการสำรวจของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548) พบว่าคนไทยมีจำนวนการศึกษาน้อย ในปี 2548 เท่ากับ 8.5 ปี และยังมีประชาชนที่ยังอยู่ใต้เส้นความยากจน อยู่จำนวน 7.34 ล้านคน คิดเป็น ร้อยละ 11.3 ของประชากรทั้งหมด ดังนั้น จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรมีโอกาสศึกษา หาความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ จากการศึกษาของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2549) พบว่า การศึกษาเป็นตัวแปรที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของรายได้มากกว่าตัวแปรอื่น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ เกษม วัฒนชัย (2545) ได้กล่าวว่า การศึกษาที่มีคุณภาพ จะช่วยลดความยากจน เช่นเดียวกับแนวความคิดของสมาคมเพื่อการเกษตรยั่งยืนแห่งเพนซิลวาเนีย (Pennsylvania Association for Sustainable Agriculture, 2014: Online) มีความคิดว่า ผลผลิตของเกษตรกรที่เพิ่มขึ้นเพียงไม่กี่ปี ไม่ได้เป็นวิธีการแก้ปัญหาในกรณีการทำเกษตรได้อย่างยั่งยืนในอีกร้อยปีข้างหน้า แต่การแก้ปัญหาของเขา คือ เน้นการศึกษาของเกษตรกร

ดังนั้น การพัฒนาเกษตรกรให้เกิดความรู้ ทักษะ ในการประกอบอาชีพ อย่างครบวงจร โดยให้มีการศึกษา จึงควรผลักดัน ให้เกษตรกรได้รับการศึกษาที่เพิ่มขึ้น โดยแต่ละหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมมือกัน และหาแนวทางให้เกิดเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ เพื่อร่วมกันอย่างยั่งยืนที่จะพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร โดยกำหนดโครงสร้างของเครือข่ายที่ชัดเจน กำหนดบทบาทหน้าที่ การจัดกิจกรรมในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร กำหนดวิธีการประสานในเครือข่าย และการบริหารจัดการเครือข่าย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ให้

ความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ตอบสนองการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน อันจะส่งผลให้เกิดสิ่งตามมาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ได้ดังต่อไปนี้ ระยะสั้น เกษตรกรจะได้รับการเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพ ผลผลิตต่อไร่จะสูงขึ้น ต้นทุนจะต่ำลง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มผู้เรียน จนเกิดองค์ความรู้ใหม่ ผลผลิตมีคุณภาพสูงขึ้นอย่างชัดเจน ระยะยาว สังคมเกษตรจะเริ่มเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และความเป็นปึกแผ่นของกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมด้านต่าง ๆ เช่น มีอำนาจต่อรองสูงขึ้น และสามารถนำพาประเทศไปสู่ความเป็นเลิศการวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร สภาพการจัดเครือข่าย และองค์ประกอบของเครือข่าย เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร
- 2) เพื่อร่างแนวทางพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรและ
- 3) สร้างแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

สภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร และสภาพการจัดการเครือข่าย เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรในปัจจุบัน

1. สภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ผลการวิจัย พบว่า ในปีการศึกษา 2556 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนประเภทวิชาเกษตรกรรม และประเภทวิชาประมง ในประเทศไทย มีจำนวน 50 แห่ง โดยแบ่งเป็น วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จำนวน 43 แห่ง วิทยาลัยประมง จำนวน 4 แห่ง วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ 2 แห่ง และวิทยาลัยการอาชีวศึกษา จำนวน 1 แห่ง ใน 47 จังหวัด ซึ่งกระจายอยู่ในทุกภาคของประเทศ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 5 สภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

2. สภาพการจัดเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรผลการวิจัย พบดังนี้

สภาพการจัดเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาสำหรับเกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ และยังไม่เข้มแข็ง การเกิดของเครือข่ายในการจัดการศึกษาสำหรับร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อต้องการเพิ่มปริมาณผู้เรียนของสถานศึกษา หรือเกิดจากนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีบางเครือข่ายที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นเพราะว่าสถานศึกษาได้วิเคราะห์ศักยภาพ ความพร้อม ความขาดแคลน หรือไม่พร้อม ของตนเอง ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน ได้เล็งเห็นความพร้อมของหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจที่สอดคล้องกัน และมีศักยภาพที่จะแบ่งปันทรัพยากรต่างๆ ได้ เช่น งบประมาณ บุคลากร ความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มผู้เรียน

ประเภทของเครือข่ายที่พบเป็นทั้งประเภทอาศัยพื้นที่ กล่าวคือรวมกลุ่มหน่วยงานภายในจังหวัด หรือกลุ่มจังหวัดและประเภทอาศัยประเด็น หมายถึง รวมตัวกันเป็นเครือข่ายระหว่างหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ หรือภารกิจที่สอดคล้อง ถึงแม้จะอยู่กันคนละจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด มารวมตัวกันเพื่อทำงาน และช่วยแก้ปัญหา เพราะหน่วยงานเดียวไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ อีกทั้งเพิ่มศักยภาพในการทำงาน เช่น สถานศึกษาต้องการเพิ่มปริมาณผู้เรียน สำนักงานเกษตรจังหวัดหรือสำนักงานเกษตรอำเภอ หรือ ตำบล สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายกว่า สามารถช่วยประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรได้รับรู้ได้ง่ายกว่า

วิธีการประสานงานในเครือข่าย ในการประสานงานระหว่างหน่วยงานในเครือข่าย ส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์ติดต่อสื่อสาร ควบคู่กับการส่งหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร มีการกำหนดผู้ประสานงานของแต่ละหน่วยงานไว้ชัดเจน มีการประชุม ร่วมกันเป็นระยะ ๆ และมีกิจกรรมสัมพันธ์เสริมขึ้นมาเพื่อเพิ่มความคุ้นเคยของ บุคลากรของแต่ละหน่วยงาน

การบริหารจัดการเครือข่าย สถานศึกษาที่ได้ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดการศึกษา ได้มีการบริหารจัดการเครือข่าย โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน กำหนดทีมงาน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีการระบุแหล่งทรัพยากรที่ต้องใช้ในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร เช่น เงิน วัสดุ อุปกรณ์ แต่ยังไม่ได้มีการวางแผนเพื่อแสวงหาหน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อความเข้มแข็งของเครือข่าย

(ร่าง) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรของ องค์การระดับจังหวัด

ผลการวิจัยจากการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดทำ(ร่าง) แนวทางการพัฒนาเครือข่าย เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร สรุปเป็นร่างแนวทางได้ดังนี้

1. การพัฒนาเครือข่ายองค์การระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ควรมี องค์ประกอบที่ต้องพิจารณาให้มีความสำคัญ 5 ด้านดังนี้

1.1 ด้านโครงสร้างเครือข่าย

1.2 ด้านบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน

1.3 ด้านกิจกรรมพัฒนาเกษตรกร

1.4 ด้านการประสานงานเครือข่าย

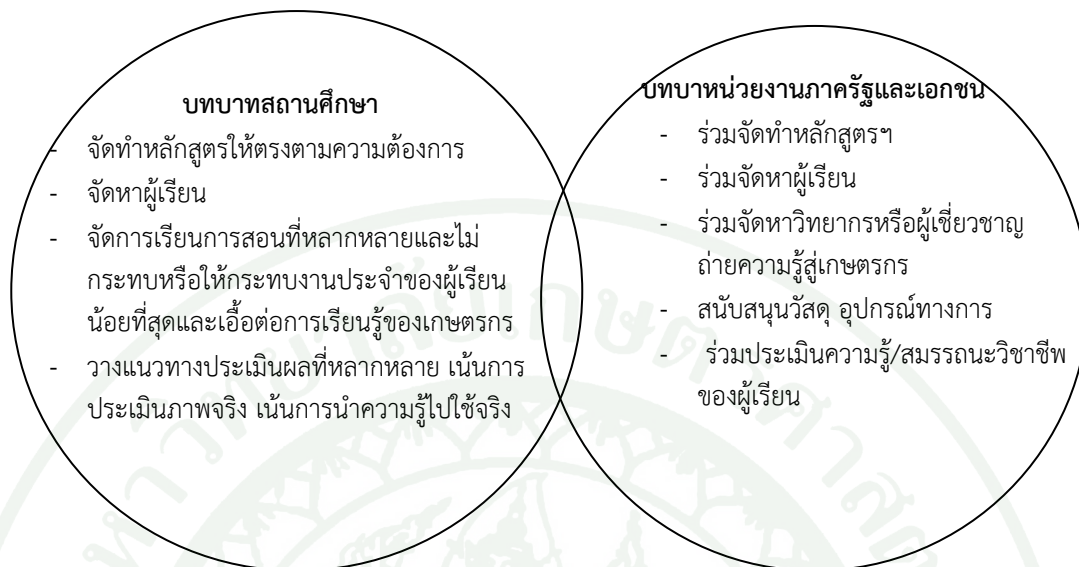
1.5 ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย

2. ด้านโครงสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย 5 หน่วยงาน ได้แก่ 1) สถานศึกษา 2) สำนักงาน เกษตรจังหวัด 3) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ 4) หน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 5) สถานประกอบการโดยมีสถานศึกษาเป็นแม่ข่ายหรือองค์กรผู้ริเริ่มการริเริ่มสร้างเครือข่าย ไม่ ควรกำหนดจำนวนสมาชิก แต่ละหน่วยงานที่เข้าร่วมต้องมีความเต็มใจเข้าร่วม เข้าในบทบาทของ ตนเองชัดเจน

3. สถานศึกษาที่เป็นแม่ข่ายหรือองค์กรที่ริเริ่ม ควรติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่ วิเคราะห์ภารกิจแล้วว่าตรงกันและเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกร เชิญชวนเข้าร่วมเป็นนเครือข่าย เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

4. สถานศึกษาที่เป็นแม่ข่ายเชิญประชุมหน่วยงานที่เต็มใจเข้าร่วมเป็นเครือข่าย เพื่อสร้าง ความเข้าใจให้ตรงกัน ในวัตถุประสงค์ของเครือข่าย และกำหนดตัวบุคคลเพื่อการประสาน กำหนด วิธีการทำงานร่วมกัน กำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน กำหนดกิจกรรมในการพัฒนา การศึกษาของเกษตรกร หรือสนับสนุนการจัดการศึกษาของเกษตรกร วิธีการประสานงาน ตลอดจนการ บริหารจัดการ

5. บทบาทของแต่ละหน่วยงาน ควรสอดคล้องและสนับสนุนการทำงานซึ่งกันและกัน ดัง ภาพที่ 6

ภาพที่ 6 แสดงความสัมพันธ์และสอดคล้องบทบาทหน้าที่ของแต่ละกลุ่ม

6. กิจกรรมการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรแต่ละหน่วยงานที่เข้าร่วม ควรจัดกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่หลักของตนเองที่สามารถพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร หรือสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเกษตรกร เช่น หน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชนที่จัดกิจกรรมในการพัฒนาเกษตรกร ควรจัดทำ วุฒิบัตรหรือเกียรติบัตร เพื่อหลักฐานให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม สถานศึกษามีหน้าที่จัดระบบเทียบโอนความรู้ หรือประสบการณ์ ให้เกษตรกรนำวุฒิบัตรหรือเกียรติบัตร เหล่านั้น เทียบเข้ากับระบบการศึกษา เพื่อให้ได้วุฒิทางการศึกษา ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 แสดงการเชื่อมโยงกิจกรรมของแต่ละหน่วยงานในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

7. การประสานงานของเครือข่ายควรให้หน่วยงานที่เป็นแม่ข่าย เป็นตัวกลางในการประสานงานของสมาชิกในเครือข่ายและควรดำเนินการดังนี้

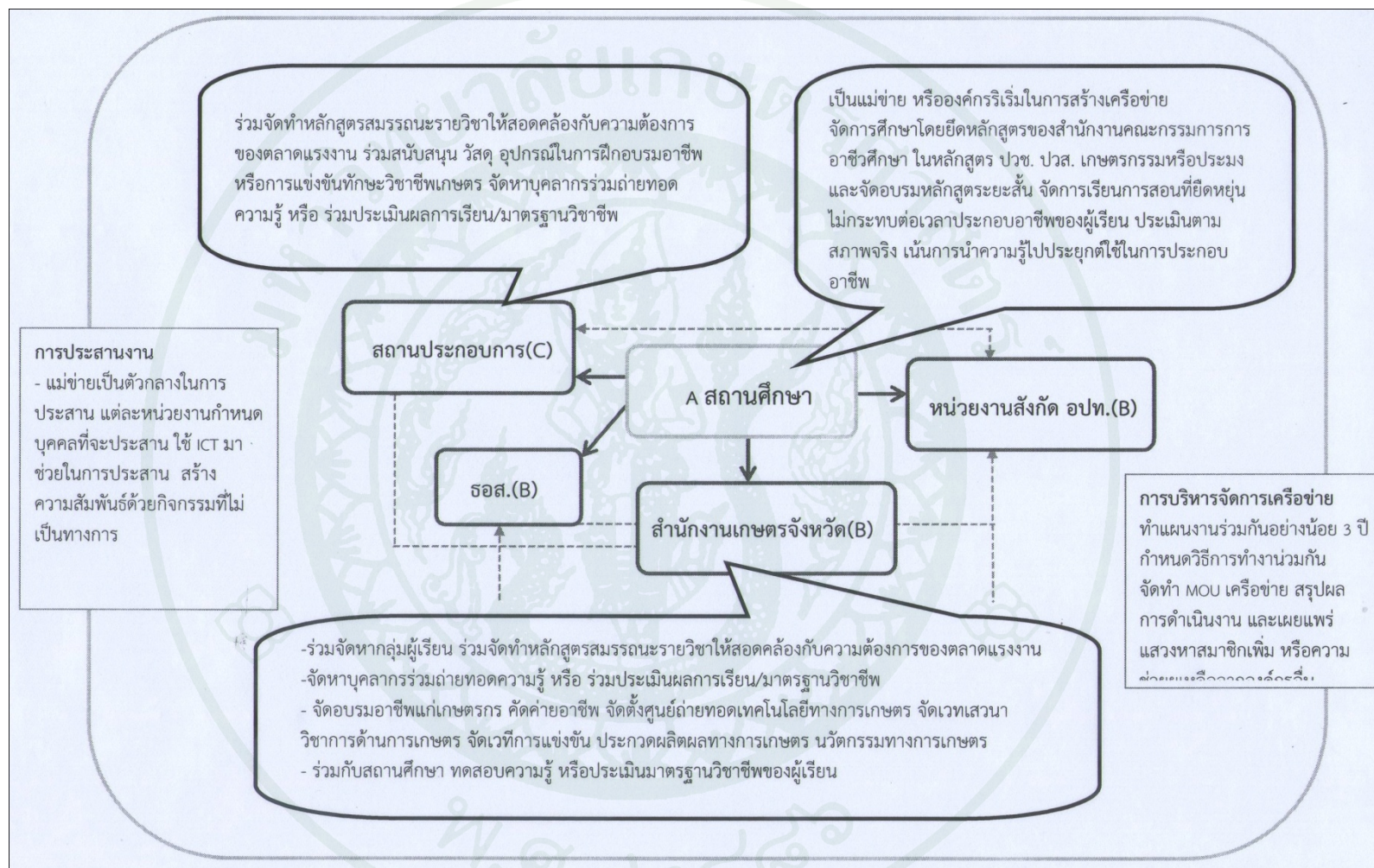
- แต่ละหน่วยสมาชิกควรกำหนดบุคคลในการติดต่อประสานงานกับเครือข่าย (Personal Contact)

- เครือข่ายต้องกำหนดช่องทางในการติดต่อประสานงานให้ชัดเจน
 - การสื่อสารให้เลือกใช้การสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) และให้นำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการประสานงาน
 - ให้จัดทำเอกสาร หลักฐานในการประสานงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร
 - ควรมีการกำหนดประจำอย่างต่อเนื่องเดือนละ 1 ครั้ง
 - ควรสร้างสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการควบคู่ไปด้วยเพื่อความแน่นแฟ้นของเครือข่าย
8. การบริหารในการบริหารจัดการเครือข่าย ให้สมาชิกในเครือข่ายประชุมกันและจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการเครือข่ายให้ชัดเจน
9. คณะกรรมการบริหารเครือข่าย จัดทำแผนงานเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรร่วมกันอย่างน้อย 3 ปี
10. จัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อเป็นเครื่องมือกำหนดวิธีการทำงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน และเป็นพันธสัญญาในการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย
11. คณะกรรมการบริหารเครือข่ายกำหนดวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายให้ชัดเจน
12. ให้ทุกหน่วยงานทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในบันทึกข้อตกลง
13. ให้จัดคณะกรรมการติดตามประเมินผลดำเนินงานของเครือข่ายอย่างชัด
14. คณะกรรมการติดตามและประเมินผลเครือข่าย ต้องติดตามประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่ายและจัดทำสรุปสรุปผลการดำเนินงานประจำปี เพื่อเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่น ๆ ในจังหวัด และ กลุ่มจังหวัด ได้รับทราบ
15. เครือข่ายควรแสวงหาสมาชิกเพิ่มเติม แหล่งทุนสนับสนุน หรือความช่วยเหลือจากองค์กรอื่น เพื่อความเข้มแข็งของเครือข่าย

ข้อเสนอแนะจากการจัดทำร่าง แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรพบว่า

1. ในการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ไม่ควรกำหนดจำนวนหน่วยงานที่จะเข้าร่วม แต่ควรเริ่มจากหน่วยงานที่มีภาระหน้าที่สอดคล้องกัน และสมัครใจที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่าย
2. หน่วยงานที่ร่วมมือกันและเป็นเครือข่าย ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดการขัดแย้ง และความซ้ำซ้อนในการทำงาน โดยให้คำนึงถึงผลประโยชน์ของเกษตรกรเป็นหลัก
3. กิจกรรมที่พัฒนาการศึกษาของเกษตรกร เครือข่ายควรเลือกกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุน เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนเป็นกิจกรรมที่เกษตรกรเข้าร่วมได้โดยไม่กระทบต่องานประจำ
4. บุคคลที่ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานของแต่ละหน่วยงาน ควรมีบุคคลสำรอง ไม่ควรกำหนดคนเดียว
5. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ให้ติดตามเป็นระยะ และสรุปรายงานปัญหาให้คณะกรรมการบริหารทราบเป็นระยะ ไม่ควรติดตามหรือสรุปเมื่อสิ้นปี หรือสิ้นสุดโครงการ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้งที่

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมา สรุปเป็นภาพได้ดังภาพที่ สถานศึกษา ที่เป็นแม่ข่ายต้องประสานกับทุกหน่วยงานที่ร่วมเป็นเครือข่าย แทนด้วยเส้นลูกทาบ และแต่ละหน่วยงานสามารถประสานกันได้เองโดยไม่ต้องผ่านแม่ข่ายก็ได้ ผู้วิจัยแสดงโดยใช้เส้นปะ

ภาพที่ 8 (ร่าง) เครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การตรวจสอบแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

จากการนำร่าง แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ขององค์กรระดับจังหวัด ไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้เห็นเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาเครือข่ายฯ ที่พัฒนาขึ้น ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคน (ร้อยละ 100) เห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ที่จัดทำขึ้น แต่ควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่น ๆ เข้าร่วม และบางจังหวัดสามารถเปลี่ยนหน่วยงานได้ตามสภาพเศรษฐกิจและความต้องการของเกษตรกร

ความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดไปใช้ ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุดทุกข้อรายการ แต่อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลให้ตระหนักใน 4 ประเด็นก่อนการนำไปใช้ ดังนี้

1. ในการนำไปใช้ ต้องปรับให้เหมาะสมกับบริบท หรือสภาพเศรษฐกิจและความต้องการของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่
2. เต็มใจเข้าร่วมเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เครือข่ายยั่งยืน
3. ตระหนักถึงกิจกรรมเพื่อการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร โดยส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาแบบครบวงจร และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
4. พัฒนาความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ขยายการประสานงานระหว่างหน่วยงานในเครือข่าย นอกเครือข่าย ทั้งทางการและไม่เป็นทางการ

จึงสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ควรพิจารณาทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ โครงสร้างเครือข่าย (Structure) บทบาทหน้าที่ (Function and Role) กิจกรรมการพัฒนา (Activity) การประสานงานเครือข่าย (Coordination) และการบริหารจัดการ (Management) และเมื่อนำไปใช้ ต้องคำนึงถึง 4 ประเด็น ประกอบด้วย ปรับให้เหมาะสมกับบริบท ความเต็มใจเข้าร่วม การตระหนักถึงกิจกรรม และการพัฒนาความสัมพันธ์เพื่อง่ายต่อการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ต้องมีองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างเครือข่าย ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านกิจกรรม ด้านการประสานงาน และด้านการบริหารจัดการเครือข่าย โดยเครือข่ายสามารถจัดได้ทั้งประเภทอาศัยพื้นที่ (จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด) และ ประเภทอาศัยประเด็นกิจกรรม โดยคำนึงถึงเกษตรกรเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้วิจัย จึงนำเสนอการนำผลการวิจัยไปใช้ดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งสามหน่วยงานหลัก ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และ สถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาเกษตรกร ควรจัดทำข้อตกลงตามบทบาทหน้าที่เพื่อการสนับสนุนการจัดการศึกษาดังกล่าวเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการส่งเสริม สนับสนุนที่ถูกต้องและเหมาะสมในการร่วมพัฒนาการศึกษาที่ไม่ซับซ้อนและรวดเร็ว สามารถกำหนดเป็นนโยบายร่วมด้านการพัฒนาการศึกษาด้านอาชีวศึกษาเกษตรได้
2. การนำแนวทางการจัดการศึกษานี้ไปปรับใช้ ควรมีการกำหนดผู้รับผิดชอบและมีการชี้แจงทำความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายก่อนนำไปขยายผลเพื่อการดำเนินการต่อไป
3. ควรนำผลการวิจัยไปจัดทำเป็นคู่มือ การพัฒนาเครือข่าย ฯ เพื่อง่ายต่อการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัย ครั้งนี้ แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ได้รับการยอมรับจากผู้ให้ข้อมูลว่ามีความเป็นไปได้ในการนำแนวทางดังกล่าวไปใช้ ดังนั้น ควรนำแนวทางที่พัฒนาฯ ไปใช้จริง และมีการติดตามประเมินผลการนำแนวทางฯ ไปใช้
2. จากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบเครือข่ายทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์กัน และมีรายละเอียดของกิจกรรมที่ชัดเจน เพื่อให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและยั่งยืนในอนาคตควรมีการศึกษาปัจจัยที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2550. การสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคการผลิตทางการเกษตร. (Online). <http://www.doae.go.th>, 5 มกราคม 2551.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543. การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ส. เอเซียเพรส จำกัด.

_____. 2548. วิสัยทัศน์การอาชีวศึกษา. (Online). <http://www.kriengsak.com>, 12 ธันวาคม 2550.

เกษม วัฒนชัย. 2545. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.

กัญญา กำศิริพินาน. 2545. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางอาชีวศึกษาระหว่างสถานประกอบการและองค์กรทางการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การุณ สกุลประดิษฐ์. 2541. ความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการประสานกับการมีส่วนร่วมของการเป็นเครือข่ายการศึกษานอกระบบโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

คัมภีร์ สายะสนธิ. 2544. ความต้องการและรูปแบบการศึกษาเกษตรและเหมาะสมกับเกษตรกร: กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

จิราพร มงคลประเสริฐและคณะ. 2545. การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการดูแลสุขภาพตนเองของชุมชนวัดคำเรือ อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ณัฐลิดา ระหา. 2542. การศึกษากระบวนการพัฒนาเครือข่ายเพื่อเด็กเพื่อชุมชนจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทัศนีย์ ลักษณะวิชช, เสมอ มีสมบุรณ์ และคณะ. 2548. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์แนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม /องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

นฤมล นิราทร. 2543. การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ.

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นุชนาฏ จันทวิเศษ. 2543. การศึกษา “เครือข่าย” ในการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม

กรณีศึกษา : ชุมชนคุชูด ทะเลสาบสงขลา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยมหิดล.

บรรเจิด พงศ์กิตติ, บัญชา สมบูรณ์สุข และคณะ. 2548. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ แนว

ทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม / องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดสงขลา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

บ้านจอมยุทธ. 2556. **ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่.** (Online). <http://www.baanjomyut.com>, 29 พฤศจิกายน 2556.

บุญยวีร์ ลูมาตกมลพันธ์. 2549. แนวทางการสร้างเครือข่ายด้านสวัสดิการสังคมในระดับจังหวัด:

ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประเวศ วะสี. 2549. **เศรษฐกิจพอเพียงภาคปฏิบัติ การพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งจังหวัด.**

(Online). <http://prawase.com/article>, 6 กันยายน 2550.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์. 2546. **สื่อสารกับสังคมเครือข่าย.**

กรุงเทพมหานคร: เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร 3 “การสร้างเครือข่ายที่มีพลัง” สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.

พนม บุญเย็น. 2551. ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพปราสาท จังหวัดสุรินทร์. สัมภาษณ์.

11 สิงหาคม 2551.

พระมหาสุหิตย์ อาภากรโ. 2548. **เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ.** พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.

พลเพชร สีเหลืองอ่อน. 2549. รูปแบบการบริหารจัดการกองทุนเกษตรกรรมยั่งยืนของเครือข่าย

เกษตรกรรมทางเลือก จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง, วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยรังสิต.

- ไผท วงศ์อนุตรโรจน์. 2543. กระบวนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายทางสังคม: กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รณชาติ บุตรแสนคม, ฝนดา คงสุข และวีรพันธ์ วิบูลย์พันธ์. 2548. เครือข่ายและกระบวนการทำข่าวของสำนักข่าวเด็กและเยาวชน “ขบวนการตาสับประรด”. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ลินดา สิริภูบาล และสุธัญญา เฟ่งพินิจ. 2546. การศึกษารูปแบบภาคีเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุจังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก: ศูนย์อนามัยที่ 9 พิษณุโลก.
- วรัทยา ธรรมกิตติภพ. 2547. แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางสมรรถภาพวิชาชีพสาขางานการบัญชี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สาขาอาชีวศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี. 2551. โครงการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท (อศ.กช.). กาญจนบุรี: (อัดสำเนา).
- วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลพบุรี. 2551. โครงการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท (อศ.กช.). ลพบุรี: (อัดสำเนา).
- วินัย รอดจ่าย. 2547. สรุปย่องานวิจัยการพัฒนารูปแบบเครือข่ายส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- วินัย อางคงหาญ, วิจิตต์ศรี สงวนวงศ์ และคณะ. 2548. การพัฒนาเครือข่ายสหกรณ์ กลุ่ม / องค์การประชาชนจังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. 2550. เครือข่าย : นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

วีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ. 2546. การจัดการอาชีวศึกษาเกษตรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ศุภรวัฒน์ น้อยหอม. 2546. **เครือข่ายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, สถาบันราชภัฏเชียงราย.

เสรี พงศ์พิศ. 2548. **เครือข่าย.** กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2540. **องค์กรชุมชน:กลไกเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท แพลน พรินต์ติ้ง จำกัด.

สถาพร สมศักดิ์, สมใจ เพชรดิน และ สมคิด แหวนคำ. 2545. **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การศึกษารูปแบบการจัดการและพัฒนาเครือข่ายป้าชุมชน จังหวัดน่าน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สมหมาย กล้าณรงค์. 2548. **การพัฒนาเครือข่ายชุมชนสร้างสุขภาพบ้านทุ่งโป่ง อำเภอบาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการส่งเสริมสุขภาพ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2550. **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัมพันธ์ เตชะอิก, ปรีชา อุตระกุล และ ปรีชา ชื่นศรีสวัสดิ์. 2537. **ศักยภาพและเครือข่ายผู้นำชาวบ้าน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. 2551. **ความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กับกระทรวงศึกษาธิการการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2544. **แนวทางการจัดการศึกษา.** (Online): <http://www.obec.go.th>, 25 ตุลาคม 2551.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (ปรับปรุง พ.ศ. 2545).** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2550. นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (Online). <http://www.vec.go.th>, 12 สิงหาคม 2550.
- _____. 2550ก. วิสัยทัศน์การอาชีวศึกษา. (Online). <http://www.vec.go.th>, 12 สิงหาคม 2550.
- _____. 2551ข. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จับมือกระทรวงศึกษาธิการพลิกโฉมเกษตรกรพันธุ์ใหม่. (Online). <http://www.vec.go.th>, 13 มีนาคม 2551.
- _____. 2551ข. พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- _____. 2552. ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552. กรุงเทพมหานคร: อัดสำเนา.
- _____. 2556. สถานศึกษาในสังกัด. กรุงเทพมหานคร: อัดสำเนา. (Online). <http://www.vec.go.th>, 20 มีนาคม 2556.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554). (Online). <http://www.nesdb.go.th>, 19 พฤศจิกายน 2550.
- _____. 2555. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559). (Online). <http://www.nesdb.go.th>, 16 มกราคม 2556.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2549. การศึกษาภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตร. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2551. การให้บริการการศึกษา. (Online). <http://www.nfe.go.th>, 28 พฤษภาคม 2551.
- สุภาณี แก้วพินิจ. 2549. การศึกษาและพัฒนารูปแบบเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุศูนย์อนามัยที่ 9 พิษณุโลก. พิษณุโลก: ศูนย์อนามัยที่ 9 พิษณุโลก.

เอกกมล อ่อนศรี. 2544. **ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายองค์กรชุมชน.**
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการบริหาร) สาขาวิิทยาการวิจัย,
โครงการบัณฑิตศึกษาเทคโนโลยีการบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อร่ามรัศมี ด้วงชนะ. 2547. **เครือข่ายชุมชน: ศึกษากรณีจังหวัดสุราษฎร์ธานี.** กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

อานนท์ ผกากรอง, วชิรินทร์ สายสาระ และคณะ. 2548. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ แนวทางการ
พัฒนาเครือข่ายกลุ่ม / องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย.

Agriculture Land-Based Training Association. 2014. **Farmer Education Program.**
(Online). <http://www.albafarmers.org/programs.html>, 2 May, 2014.

Babbie, E. 2007. **The Practice of Social Research.**^{11th}. Crawfordville: RR
Donnelley.

Hirschman, C. 1978. **The Theory of Exchange.** (Online):
<http://www.washington.edu>, 20 October, 2013.

Julie M.H., J. W. Ellen and C. B. Steven. 2005. “Multiple networks of public school
administrators: An analysis of network content and structure.” **International
Journal of Leadership in Education** (Online).
<http://www.ebscohost.com/ehost/>, September 6, 2007.

Nitin, N and Robert, E. 1992. **Networks and Organization: Structure, Form, and
Action.** Boston: Harvard Business School Press.

National Farmer’s Federation. 2014. **Education and Training**(Online).
<http://www.nff.org.au/policy/education-training.html>

Pennsylvania Association of Sustainable Agriculture. 2012. **“What is PASA’s Farm-
Based Education Programming?** (Online) .
<http://pasafarming.org/events/farm-based-education>.

Starkey, P. 1997. **Networking for Development**. International Forum for Rural Transport and Development, London.

Wehmeier, S. 2000. **Oxford Advanced Learner's Dictionary**. 6th ed. USA: Oxford University Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม
เกี่ยวกับ

สภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมและสภาพการจัดการเครือข่ายเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

เพื่อการวิจัย
เรื่อง

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรรม

ผู้วิจัย: นางคันสนีย์ สายะสนธิ

นิสิตปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา อาชีวศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประธานกรรมการ : รองศาสตราจารย์ ดร.วรัทยา ธรรมกิตติภพ

กรรมการวิชาเอก : รองศาสตราจารย์ ดร.วิกร ตันจุฑาโฒ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนประเภทวิชาเกษตรกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อนำมาเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ภายใต้ประเด็น “สภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเกษตรกรและสภาพการจัดการเครือข่ายเพื่อพัฒนาเกษตรกร”

แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน

ตอนที่ 1 สภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการเครือข่ายเพื่อพัฒนาเกษตรกร

การตอบแบบสอบถามขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ท่านตอบมาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยจะใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อสถานศึกษาแต่ประการใด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความร่วมมือของท่าน มา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 สภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเกษตรกร

1. ชื่อสถานศึกษา.....
2. สถานศึกษาของท่านมีการจัดการศึกษา/ฝึกอบรมวิชาชีพสำหรับเกษตรกรหรือไม่
☐ มี ☐ ไม่มี
3. วิธีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเกษตรกร
 - 3.1 หลักสูตรการเรียนการสอน เปิดสอนหลักสูตรใดบ้าง
 - ☐ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เกษตรศาสตร์
 - ☐ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
 - สาขาวิชา.....
 - สาขาวิชา.....
 - ☐ หลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น
 - 3.2 สถานศึกษาของท่าน ได้เพิ่มเติมสมรรถนะอาชีพ ให้สอดคล้องกับอาชีพของผู้เรียนอย่างไรบ้าง
 - ☐ ปรับเปลี่ยน/เพิ่มเติมเนื้อหารายวิชาบางส่วน
 - ☐ เปิดรายวิชาใหม่ในกลุ่มวิชาชีพเลือก
 - ☐ ขออนุมัติเปิดสาขางานใหม่

3.3 ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มใดบ้าง

- ☐ เกษตรกรเท่านั้น ☐ ผู้สนใจทั่วไปหลากหลายอาชีพ
- ☐ ข้าราชการ/ลูกจ้างที่ต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษา

3.4 แหล่งที่มาของผู้เรียน มาจากที่ใดบ้าง

- ☐ ภายในจังหวัดเท่านั้น
- ☐ ทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด

(ต่างจังหวัดโปรดระบุ) 1.....

2.....

3.....

4.....

3.5 ผู้สอน เป็นบุคลากรจากที่ใดบ้าง

- ☐ ครูของวิทยาลัย ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ☐ บุคลากรจากหน่วยงาน/แหล่งอื่น ๆ

3.6 วิธีการจัดการเรียนการสอนใช้วิธีใดบ้าง

- ☐ จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่วิทยาลัย (Class room)
- ☐ จัดการเรียนโดยการพบกลุ่มนอกสถานที่ (Group meeting)
- ☐ จัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share and Learn)
- ☐ จัดการเรียนโดยการศึกษาด้วยตนเองจากเอกสาร / สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Self-learning)
- ☐ ทักษะศึกษาในกลุ่มเกษตรกร บ้านที่ประสบความสำเร็จในอาชีพนั้น ๆ (Field trip)
- ☐ ศึกษาจากแปลงสาธิต (Demonstration farm)
- ☐ จัดการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning)
- ☐ จัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project-based learning)
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3.7 การวัดผลและประเมินผล

- ☐ วัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยมุ่งเน้นสมรรถนะรายวิชา
- ☐ วัดและประเมินผล 2 ครั้ง โดยแบ่งเป็นครึ่งภาคเรียน และปลายภาคเรียน
- ☐ ประเมินจากชิ้นงาน โครงการ และการสอบ โดยครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินหลัก
- ☐ ประเมินจากชิ้นงาน โครงการ โดยให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการประเมิน
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. รูปแบบการดำเนินการเพื่อพัฒนาเกษตรกร

- ☐ จัดโดยสถานศึกษาตามลำพัง
- ☐ จัดโดยร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ
- ☐ หน่วยงานภาครัฐ (โปรดระบุ)

1.....

2.....

3.....

☐ สถานประกอบการ/หน่วยงานภาคเอกชน (โปรดระบุ)

1.....

2.....

3.....

5. ในกรณีที่มีความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นสถานศึกษาได้ร่วมมือในเรื่องใดบ้าง

☐ กำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้เรียน ขนาดกลุ่ม และคุณสมบัติผู้เรียน

☐ ประชาสัมพันธ์ และจัดหาผู้เรียน

☐ พัฒนาหลักสูตร หรือเนื้อหาวิชา

☐ ใช้บุคลากรร่วมกัน

☐ สนับสนุนทรัพยากรอื่น ๆ เช่น เงิน ยานพาหนะ สถานที่ วัสดุการศึกษา

☐ วางแผนและกำหนดเป้าหมาย ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ

☐ วัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน

☐ ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนางาน

6. สถานศึกษาได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เพื่อกำหนดบทบาทของแต่ละฝ่ายหรือไม่

☐ ร่วมมือในการทำงานแต่ไม่ได้ทำบันทึกข้อตกลง

☐ ทำบันทึกตกลงความร่วมมือกับบางหน่วยงาน

☐ ทำบันทึกตกลงความร่วมมือกับทุกหน่วยงาน

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการเครือข่าย เพื่อพัฒนาเกษตรกร

1. ที่มาของการเกิดเครือข่าย /ความร่วมมือในการจัดการศึกษา คืออะไร(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ต้องการเพิ่มปริมาณผู้เรียนของสถานศึกษา

☐ ต้องการสร้างความโดดเด่น หรือสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา

☐ บุคลากรในสถานศึกษาไม่เพียงพอ หรือ ต้องการบุคลากรเฉพาะเรื่อง

☐ มีการประสานงานจากหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อให้พัฒนาเกษตรกร

☐ มีวัตถุประสงค์/ภารกิจที่สอดคล้องกันกับหน่วยงานนั้น ๆ

☐ มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับหน่วยงานนั้น ๆ

☐ เกิดจากนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. โครงสร้างของเครือข่าย

2.1 มีการกำหนดจำนวนสมาชิกที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายหรือไม่

☐ กำหนดไว้ล่วงหน้า (โปรดระบุจำนวน.....หน่วยงาน)

☐ ไม่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า

2.2 ได้คาดหวังหน่วยงานที่เข้ามาเป็นเครือข่ายหรือไม่

☐ คาดหมายชื่อ หรือ ประเภทของหน่วยงาน (โปรดระบุ)

1.....

2.....

☐ ไม่ได้คาดหวัง เป็นไปตามภารกิจ

2.3 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานชัดเจนหรือไม่

☐ กำหนดชัดเจน

☐ ไม่กำหนดชัดเจน

2.4 ในหน่วยงานที่ร่วมมือหรือเป็นเครือข่าย มีวิธีการประสานงานอย่างไรบ้าง เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการทำงานสูงสุด(ตอบได้มากกว่า 1 รายการ)

☐ กำหนดผู้ประสานงานของแต่ละหน่วยงานไว้ชัดเจน

☐ ใช้โทรศัพท์ในการติดต่อสื่อสาร

☐ ส่งหนังสือเป็นรายลักษณ์อักษร

☐ กำหนดการประชุมร่วมกันเป็นระยะ ๆ

☐ ส่งข้อความ (SMS) ถึงทุกหน่วยงานในกลุ่มสมาชิก

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2.5 มีการบริหารจัดการเครือข่ายอย่างไรบ้าง

☐ กำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน

☐ วิธีการทำงานแต่ละขั้นตอน

☐ กำหนดทีมงานบุคลากร ที่เกี่ยวข้อง

☐ ระบุแหล่งทรัพยากรที่ต้องใช้การพัฒนาเกษตรกร เช่น เงิน วัสดุ อุปกรณ์

☐ สรรหา หน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อความเข้มแข็งของเครือข่าย

☐ อ่างอิงนโยบายเพื่อการบริหารจัดการเครือข่าย

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3. ปัญหา อุปสรรค ในการจัดการเครือข่าย เพื่อพัฒนาเกษตรกร

ปัญหาของสถานศึกษา

☐ บุคลากรของสถานศึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญไม่เพียงพอต่อการพัฒนาเกษตรกร

☐ ภาระงานภายในสถานศึกษามีมาก

☐ ขาดแคลนทรัพยากร เช่น ยานพาหนะ แปลงสาธิตเพื่อการวิจัยและการเรียนรู้

☐ สื่อที่เหมาะสมกับแต่ละอาชีพของเกษตรกรไม่เพียงพอ

☐ ขาดการสานต่อเมื่อมีการเปลี่ยนผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบ

☐ อื่น (โปรดระบุ).....

ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน

☐ ผู้เรียนมีความแตกต่างเรื่องความรู้พื้นฐานด้านการเกษตร

☐ พื้นที่ แหล่งทำกิน ของผู้เรียน กระจายในหลายจังหวัด

☐ เวลาในการประกอบอาชีพ เป็นอุปสรรคต่อการเรียน

☐ อื่น (โปรดระบุ).....

ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานอื่น

☐ ขาดการสานต่อเมื่อมีการเปลี่ยนผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบ

☐ มีการเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติ เมื่อนโยบายของหน่วยงานนั้น ๆ เปลี่ยนไป

☐ อื่น (โปรดระบุ).....

แบบสอบถาม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนประเภทวิชาเกษตรกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัด เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร” หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา ภายใต้ประเด็น “ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการสร้างเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร”

แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ในการตอบแบบสอบถามขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ท่านตอบมาถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยจะใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อสถานศึกษาแต่ประการใด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความร่วมมือของท่าน มา ณ โอกาสนี้

นางคันสนีย์ สายะสนธิ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ชื่อหน่วยงาน.....
2. ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อรายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1) โครงสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาเกษตรกร					
จำนวนของหน่วยงานที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ซึ่งแต่ละหน่วยงานต้องมีบทบาทหน้าที่หลักหรือส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกร ด้วยวิธีการจัดการศึกษา หรือการฝึกอบรม รวมไปถึงหน่วยงานที่มีส่วนสนับสนุนทรัพยากรเพื่อพัฒนาเกษตรกร และมีความเต็มใจที่จะเข้าเป็นเครือข่าย					
1.สมาชิกที่จะเข้าร่วมเครือข่ายควรมาด้วยความสมัครใจ					
2.เครือข่ายควรมีโครงสร้างที่ชัดเจน					
3.จำนวนสมาชิกที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายควรอยู่ระหว่าง 2-5 หน่วยงาน					
4.เครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ควรเป็นเครือข่ายประเภทอาศัยพื้นที่ (จังหวัด หรือ กลุ่มจังหวัด) เพื่อการประสานงานที่สะดวก การจัดการง่าย และมีบริบททางสภาพภูมิอากาศ และเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน					
5.เครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ควรเป็นเครือข่ายประเภทอาศัยประเด็นกิจกรรม หรือภารกิจที่ตรงกัน ถึงแม้จะอยู่คนละจังหวัด หรือกลุ่มจังหวัด					
6. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 5 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ① สถานศึกษา ② สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ③ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และ ④ หน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ⑤ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย					
7. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 5 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ① สถานศึกษา ② สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ③ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และ ④ หน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ					

ข้อรายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
๕ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นแม่ข่าย					
8. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ๑ สถานศึกษา ๒ สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ๓ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และ ๔ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย</u>					
9.โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ๑ สถานศึกษา ๒ สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ๓ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และ ๔ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นแม่ข่าย</u>					
10.โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ๑ สถานศึกษา ๒ สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ๔ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย</u>					
11. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ๑ สถานศึกษา ๒ สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ๔ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นแม่ข่าย</u>					
12. โครงสร้างเครือข่ายควรมีเพียง 3 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ๑ สถานศึกษา ๒ สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ และ ๓ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย</u>					
13. โครงสร้างเครือข่าย ควรมีเพียง 3 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ๑ สถานศึกษา ๒ สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ และ ๓ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นแม่ข่าย</u>					
2) บทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย ภาระหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่พึงปฏิบัติ ทั้งในการทำงานโดยลำพัง หรือ การดำเนินงานโดยร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เช่นสถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษา จัดหลักสูตร ประเพณีวิชาเกษตรกรรม หรือประเพณีวิชาประมง ในขณะเดียวกันหน่วยงานอื่น ๆของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกร จัดฝึกอบรม ให้ความรู้แก่เกษตรกร และสถานประกอบการ ร่วมจัดทำหลักสูตร เป็นแหล่งศึกษาดูงาน และทุกหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายให้ความร่วมมือกันเพื่อพัฒนาเกษตรกร ร่วมวางแผนการทำงานแบ่งปันทรัพยากร คน เงิน วัสดุอุปกรณ์					
บทบาทสถานศึกษา					
1.สำรวจความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร ที่จะศึกษาต่อหรือฝึกอบรมอาชีพ					

ข้อรายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
2. จัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับอาชีพของเกษตรกร					
3. ดำเนินการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพของเกษตรกร					
4. จัดเตรียมสถานที่เรียน ให้เหมาะสมต่อการเรียนการสอน					
5. จัดหาผู้สอนที่มีความชำนาญในแต่ละอาชีพ					
6. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดหยุ่นต่อการเรียนรู้ของเกษตรกร					
7. วางรูปแบบประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา					
<u>บทบาทของหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่ร่วมเป็นเครือข่าย</u>					
8. บูรณาการนโยบายหรือภาระงานที่สอดคล้องกันกับสถานศึกษา					
9. ประสานกับสถานศึกษาเพื่อจัดหากลุ่มผู้เรียน					
10. ร่วมจัดทำหลักสูตร และสมรรถนะรายวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					
11. จัดหาวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญ ร่วมจัดการเรียนการสอนหรือถ่ายทอดองค์ความรู้					
12. สนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน					
13. สนับสนุน จัดหาสถานที่เรียน กรณีจัดการเรียนการสอนนอกสถานศึกษา					
14. ร่วมกับสถานศึกษาสอบวัดความรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพของผู้เรียน และร่วมประเมินมาตรฐานวิชาชีพ					
<u>สถานประกอบการภาคเอกชน</u>					
15. อนุญาตให้ใช้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ของเกษตรกร					
16. ร่วมจัดทำหลักสูตร และสมรรถนะรายวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					
17. สนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน					
18. สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย สำหรับการจัดการเรียนการสอน					
19. จัดหาผู้เชี่ยวชาญ ร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกร					
20. ร่วมกับสถานศึกษาสอบวัดความรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพของผู้เรียน และร่วมประเมินมาตรฐานวิชาชีพ					

ข้อรายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเกษตรกร การพัฒนาเกษตรกรโดยการจัดการศึกษาในระดับ ปวช. หรือ ปวส. เพื่อเพิ่มวุฒิทางการศึกษา หรือการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น ให้มีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทั้งด้านการผลิต การบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตร หรือจัดการศึกษาแบบเทียบโอนประสบการณ์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีงานทำมีประสบการณ์ได้มีวุฒิทางการศึกษา จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เกษตรกรได้สามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพ					
การจัดการศึกษานอกระบบแก่เกษตรกร					
1.เปิดสอนหลักสูตร ปวช. หรือ ปวส. ประเภทวิชาเกษตรกรรม /ประเภทวิชาประมง					
2. จัดการเรียนการสอนในวันเสาร์และ/หรือวันอาทิตย์ ในสถานศึกษา					
3.จัดการเรียนการสอนในวันทำการ วันใดวันหนึ่ง ช่วงเวลาเย็นในสถานศึกษา					
4.จัดการเรียนการสอนเต็มเวลา 1 วัน ใน แต่ละสัปดาห์ ในหรือนอกสถานศึกษา					
5.จัดการเรียนการสอนโดยการพบกลุ่มแล้วแต่ความสะดวก ประกอบกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง					
6. จัดชุดวิชาการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการประกอบอาชีพของผู้เรียน					
7. จัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริงโดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานด้านการเกษตรในพื้นที่จริง อาจเป็นพื้นที่ส่วนกลางของกลุ่มผู้เรียน หรือของผู้เรียนเอง					
8. การประเมินผลการเรียนรู้ ผู้ประเมินควรเข้าไปประเมินในพื้นที่ที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง					
9.การประเมิน ควรมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่ายที่มาร่วมสอน เช่น ตัวแทนจากสถานประกอบการ ตัวแทนจากหน่วยงานอื่นของภาครัฐที่มีความเชี่ยวชาญ					
10. การวัดผลและประเมินผลควรประเมินตามสภาพจริง เน้นความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ					
การจัดฝึกอบรมอาชีพและกิจกรรมเสริมอื่น ๆ					
8. จัดหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร					
9. เปิดหลักสูตรเทียบโอนประสบการณ์ เพื่อให้เกษตรกรที่นำวุฒิบัตรที่ผ่านการอบรมอาชีพระยะสั้นโดย มาขอเทียบโอนรายวิชา					
10. ใช้วิธีการเทียบโอนประสบการณ์ จากผลการประกอบอาชีพเพื่อให้มีวุฒิทางการศึกษา					
11.จัดทัศนศึกษาดูงานในฟาร์มที่ประสบความสำเร็จ หรือสถานประกอบการ					
12. จัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้เรียน เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่					

ข้อรายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
13. จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์เผยแพร่องค์ความรู้					
4) การประสานของเครือข่าย การกำหนดหน่วยงานกลางหรือแม่ข่ายในการประสานงาน กำหนดวิธีการประสานงานภายในเครือข่าย กำหนดตัวบุคคลที่จะประสานงานของแต่ละหน่วยสมาชิก เลือกรูปแบบหรือช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงแต่ละกิจกรรม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานร่วมกัน					
1. ควรให้หน่วยงานที่เป็นแม่ข่าย เป็นตัวกลางในการประสานงานของสมาชิกในเครือข่าย					
2. แต่ละหน่วยสมาชิกควรกำหนดบุคคลในการติดต่อประสานงานกับเครือข่าย (Personal Contact)					
3. ในการประสานควรกำหนดช่องทางในการติดต่อให้ชัดเจน					
4. ในการประสานงานควรเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two way Communication)					
5. ในการประสานงานควรจัดทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร					
6. หน่วยสมาชิกในเครือข่ายควรกำหนดการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เดือนละ 1 ครั้ง					
7. หน่วยสมาชิกในเครือข่ายควรกำหนดการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่องทุกๆ 3 เดือน					
8. การประชุมร่วมกันของหน่วยสมาชิกในเครือข่าย ควรเป็นไปตามภารกิจ ไม่จำเป็นต้องกำหนด					
9. แต่ละหน่วยสมาชิกควรสร้างสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการควบคู่ไปด้วยเพื่อความแน่นแฟ้นของเครือข่าย					
10. ควรจัดกิจกรรมสัมพันธ์ภายในเครือข่ายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยสมาชิก					
5) การบริหารจัดการเครือข่าย การวางแผนการทำงาน เป้าหมายของการทำงาน กำหนดวิธีการทำงานร่วมกันของเครือข่าย การบริหารทรัพยากรที่ใช้ในการทำงานร่วมกัน ทั้งด้านทรัพยากรบุคคล เงิน สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนจนถึงการแสวงหาหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ ที่จะเข้ามาสนับสนุนการทำงานในแต่ละกิจกรรม					
1. เครือข่ายควรจัดทำแผนงานร่วมกันอย่างน้อย 3 ปี					
2. เครือข่ายควรจัดทำแผนผังบริหารงานของเครือข่ายให้ชัดเจน					
3. กำหนดวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายให้ชัดเจน และเข้าใจตรงกัน					
5. แต่ละหน่วยสมาชิกที่เข้าร่วมกันเป็นเครือข่าย ควรจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อเป็นหลักฐาน					

ข้อรายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
6. แต่ละหน่วยสมาชิกต้องดำเนินงานภายใต้เป้าหมายเดียวกัน ตามที่ระบุไว้ในบันทึกข้อตกลง					
7. แต่ละหน่วยงาน จัดทำคำสั่ง กำหนดตัวบุคคล พร้อมบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนในการทำงานเพื่อรองรับการทำงานในรูปแบบเครือข่าย					
8. ควรจัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย และเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่น ๆ ในจังหวัด และ กลุ่มจังหวัด ได้รับทราบ					
8.เครือข่ายควรแสวงหาแหล่งทุนสนับสนุนในการดำเนินงาน หรือความช่วยเหลือจากองค์กรอื่น					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

โปรดให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและการพัฒนา

ด้านโครงสร้างเครือข่าย

.....

.....

.....

.....

ด้านบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย

.....

.....

.....

.....

ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเกษตรกร

.....

.....

.....

.....

ด้านการประสานงานเครือข่าย

.....

.....

.....

.....

ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถาม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนประเภทวิชาเกษตรกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัด เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร” หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา ภายใต้ประเด็น “ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการสร้างเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร”

แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ในการตอบแบบสอบถามขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ท่านตอบมาถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่งสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยจะใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนของท่านแต่ประการใด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความร่วมมือของท่าน มา ณ โอกาสนี้

นางคันสนีย์ สายะสนธิ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ชื่อสถานประกอบการ.....
2. ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของ เกษตรกร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อรายการ	ระดับความ คิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1) โครงสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาเกษตรกร					
จำนวนของหน่วยงานที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ซึ่งแต่ละหน่วยงานต้องมีบทบาทหน้าที่หลักหรือส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกร ด้วยวิธีการจัดการศึกษา หรือการฝึกอบรม รวมไปถึงหน่วยงานที่มีส่วนสนับสนุนทรัพยากรเพื่อพัฒนาเกษตรกร และมีความเต็มใจที่จะเข้าเป็นเครือข่าย					
1.สมาชิกที่จะเข้าร่วมเครือข่ายควรมาด้วยความสมัครใจ					
2.เครือข่ายควรมีโครงสร้างที่ชัดเจน					
3.จำนวนสมาชิกที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายควรอยู่ระหว่าง 2-5 หน่วยงาน					
4.เครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ควรเป็นเครือข่ายประเภทอาศัยพื้นที่ (จังหวัด หรือ กลุ่มจังหวัด) เพื่อการประสานงานที่สะดวก การจัดการง่าย และมีบริบททางสภาพภูมิอากาศ และเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน					
5.เครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ควรเป็นเครือข่ายประเภทอาศัยประเด็นกิจกรรม หรือภารกิจที่ตรงกัน ถึงแม้จะอยู่คนละจังหวัด หรือกลุ่มจังหวัด					
6. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 5 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ① สถานศึกษา ② สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ③ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และ ④ หน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ⑤ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย					
7. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 5 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ① สถานศึกษา ② สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ③ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และ ④ หน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ⑤ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นแม่ข่าย					

ข้อรายการ	ระดับความ คิดเห็น				
	5	4	3	2	1
8. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ① สถานศึกษา ② สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ③ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ธกส.) และ ④ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย</u>					
9. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ① สถานศึกษา ② สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ③ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ธกส.) และ ④ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สำนักงานเกษตร จังหวัดเป็นแม่ข่าย</u>					
10. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ① สถานศึกษา ② สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ③ องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น และ ④ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย</u>					
11. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ① สถานศึกษา ② สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ③ องค์รปกครองส่วน ท้องถิ่น และ ④ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นแม่ ข่าย</u>					
12. โครงสร้างเครือข่ายควรมีเพียง 3 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ① สถานศึกษา ③ สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ และ ③ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย</u>					
13. โครงสร้างเครือข่าย ควรมีเพียง 3 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ① สถานศึกษา ② สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ และ ③ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นแม่ข่าย</u>					
2) บทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย ภาระหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่พึงปฏิบัติ ทั้งในการทำงานโดยลำพัง หรือ การทำงานโดยร่วมมือ กับหน่วยงานอื่น เช่นสถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษา จัดหลักสูตร ประเภทวิชาเกษตรกรรมหรือ ประเภทวิชาประมง ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานอื่น ๆ ของภาครัฐ มีหน้าที่จัดฝึกอบรม ให้ความรู้แก่ เกษตรกร และสถานประกอบการ ร่วมจัดทำหลักสูตร เป็นแหล่งศึกษาดูงาน และทุกหน่วยงานที่ เป็นเครือข่าย ให้ความร่วมมือกันเพื่อพัฒนาเกษตรกร ร่วมวางแผนการทำงานแบ่งปันทรัพยากร คน เงิน วัสดุอุปกรณ์					
บทบาทสถานศึกษา					
1.สำรวจความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร ที่จะศึกษาต่อหรือฝึกอบรมอาชีพ					
2.จัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับอาชีพของเกษตรกร					
3.ดำเนินการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพของ					

ข้อรายการ	ระดับความ คิดเห็น				
	5	4	3	2	1
เกษตรกร					
4. จัดเตรียมสถานที่เรียน ให้เหมาะสมต่อการเรียนการสอน					
5. จัดหาผู้สอนที่มีความชำนาญในแต่ละอาชีพ					
6. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดหยุ่นต่อการเรียนรู้ของเกษตรกร					
7. วางรูปแบบประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผล และประเมินผลของสถานศึกษา					
บทบาทของหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่ร่วมเป็นเครือข่าย					
8. บูรณาการนโยบายหรือภาระงานที่สอดคล้องกันกับสถานศึกษา					
9. ประสานกับสถานศึกษาเพื่อจัดหากลุ่มผู้เรียน					
10. ร่วมจัดทำหลักสูตร และสมรรถนะรายวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน					
11. จัดหาวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญ ร่วมจัดการเรียนการสอนหรือถ่ายทอดองค์ ความรู้					
12. สนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน					
13. สนับสนุน จัดหาสถานที่เรียน กรณีจัดการเรียนการสอนนอกสถานศึกษา					
14. ร่วมกับสถานศึกษาสอบวัดความรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพของ ผู้เรียน และร่วมประเมินมาตรฐานวิชาชีพ					
สถานประกอบการภาคเอกชน					
15. อนุญาตให้ใช้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ของเกษตรกร					
16. ร่วมจัดทำหลักสูตร และสมรรถนะรายวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน					
17. สนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน					
18. สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย สำหรับการจัดการเรียนการสอน					
19. จัดหาผู้เชี่ยวชาญ ร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกร					
20. ร่วมกับสถานศึกษาสอบวัดความรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพของ ผู้เรียน และร่วมประเมินมาตรฐานวิชาชีพ					
3) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเกษตรกร การพัฒนาเกษตรกรโดยการจัดการศึกษาในระดับ ปวช. หรือ ปวส. เพื่อเพิ่มวุฒิทางการศึกษา หรือ การฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น ให้มีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกรรวมทั้งด้าน การผลิต การบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตร หรือจัดการศึกษาแบบเทียบโอนประสบการณ์ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีงานทำมีประสบการณ์ได้มีวุฒิทางการศึกษาจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เกษตรกรได้สามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพ					

ข้อรายการ	ระดับความ คิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. จัดอบรมอาชีพแก่เกษตรกร ร่วมกับสมาชิกในเครือข่าย					
2. จัดหาวิทยากรร่วมถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียน					
3. รวบรวมองค์ความรู้ด้านการเกษตร และจัดพิมพ์เอกสาร หรือสื่อต่าง ๆ เผยแพร่สู่เกษตรกร					
4. สนับสนุน จัดหา สื่อความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร					
5. สนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน					
5. สนับสนุนงบประมาณ สถานที่ในการศึกษาดูงานของเกษตรกร					
6. ร่วมจัดเวทีเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน					
7. ร่วมเสวนากับผู้เรียน เพื่อรับฟังปัญหา และให้ข้อเสนอแนะ					
8. ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกับสถานศึกษา					
4) การประสานของเครือข่าย การกำหนดหน่วยงานกลางหรือแม่ข่ายในการประสานงาน กำหนดวิธีการ ประสานงานภายในเครือข่าย กำหนดตัวบุคคลที่จะประสานงานของแต่ละหน่วย สมาชิก เลือกรูปแบบหรือช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงแต่ละ กิจกรรม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานร่วมกัน					
1. ควรให้หน่วยงานที่เป็นแม่ข่าย เป็นตัวกลางในการประสานงานของสมาชิกใน เครือข่าย					
2. แต่ละหน่วยสมาชิกควรกำหนดบุคคลในการติดต่อประสานงานกับเครือข่าย (Personal Contact)					
3. ในการประสานควรกำหนดช่องทางในการติดต่อให้ชัดเจน					
4. ในการประสานงานควรเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two way Communication)					
5. ในการประสานงานควรจัดทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร					
6. หน่วยสมาชิกในเครือข่ายควรกำหนดการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เดือนละ 1 ครั้ง					
7. หน่วยสมาชิกในเครือข่ายควรกำหนดการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่องทุก ๆ 3 เดือน					
8. การประชุมร่วมกันของหน่วยสมาชิกในเครือข่าย ควรเป็นไปตามภารกิจ ไม่ จำเป็นต้องกำหนด					
9. แต่ละหน่วยสมาชิกควรสร้างสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการควบคู่ไปด้วยเพื่อความ แน่นแฟ้น ของเครือข่าย					
10. ควรจัดกิจกรรมสัมพันธ์ภายในเครือข่ายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง หน่วยสมาชิก					

ข้อรายการ	ระดับความ คิดเห็น				
	5	4	3	2	1
5) การบริหารจัดการเครือข่าย การวางแผนการทำงาน เป้าหมายของการทำงาน กำหนดวิธีการทำงานร่วมกันของเครือข่าย การบริหารทรัพยากรที่ใช้ในการทำงานร่วมกัน ทั้งด้านทรัพยากรบุคคล เงิน สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนถึงการแสวงหาหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ ที่จะเข้ามาสนับสนุน การทำงานในแต่ละกิจกรรม					
1. เครือข่ายควรจัดทำแผนงานร่วมกันอย่างน้อย 3 ปี					
2. เครือข่ายควรจัดทำแผนผังบริหารงานของเครือข่ายให้ชัดเจน					
3. กำหนดวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายให้ชัดเจน และเข้าใจตรงกัน					
5. แต่ละหน่วยสมาชิกที่เข้าร่วมกันเป็นเครือข่าย ควรจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อเป็นหลักฐาน					
6. แต่ละหน่วยสมาชิกต้องดำเนินงานภายใต้เป้าหมายเดียวกัน ตามที่ระบุไว้ในบันทึกข้อตกลง					
7. แต่ละหน่วยงาน จัดทำคำสั่ง กำหนดตัวบุคคล พร้อมบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนในการทำงานเพื่อรองรับการทำงานในรูปแบบเครือข่าย					
8. ควรจัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย และเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่น ๆ ในจังหวัด และ กลุ่มจังหวัด ได้รับทราบ					
8. เครือข่ายควรแสวงหาแหล่งทุนสนับสนุนในการดำเนินงาน หรือความช่วยเหลือจากองค์กรอื่น					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

โปรดให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและการพัฒนา

ด้านโครงสร้างเครือข่าย

.....

.....

.....

.....

ด้านบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย

.....

.....

.....

.....

ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเกษตรกร

.....

.....

.....

.....

ด้านการประสานงานเครือข่าย

.....

.....

.....

.....

ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถาม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนประเภทวิชาเกษตรกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัด เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร” หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา ภายใต้ประเด็น “ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการสร้างเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร”

แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ในการตอบแบบสอบถามขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ท่านตอบมาถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่งสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยจะใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความร่วมมือของท่าน มา ณ โอกาสนี้

นางคันสนีย์ สายะสนธิ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ชื่อสถานประกอบการ.....
2. ตำแหน่ง.....
3. ขนาดสถานประกอบการ
 - ☐ ขนาดใหญ่ (มีลูกจ้างตั้งแต่ 1000 คนขึ้นไป)
 - ☐ ขนาดกลาง (มีลูกจ้างตั้งแต่ 300 – 999 คน)
 - ☐ ขนาดเล็ก (มีลูกจ้างตั้งแต่ 99 – 299 คน)
4. ประเภทธุรกิจ (ตอบได้มากกว่า 1 รายการ)
 - ☐ ผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืช
 - ☐ ผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสัตว์
 - ☐ เลี้ยงสัตว์ เพื่อการจำหน่าย
 - ☐ ผลิตและจำหน่ายพันธุ์สัตว์
 - ☐ รับซื้อพืชผลทางการเกษตร
 - ☐ จำหน่ายเครื่องกลการเกษตร
 - ☐ จำหน่ายเคมีภัณฑ์และอุปกรณ์การเกษตร
 - ☐ ผลิตและจำหน่ายพันธุ์สัตว์น้ำ
 - ☐ ผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำ
 - ☐ ผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์
 - ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

**ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของ
เกษตรกร**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อรายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1) โครงสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาเกษตรกร					
จำนวนของหน่วยงานที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ซึ่งแต่ละหน่วยงานต้องมีบทบาทหน้าที่หลักหรือส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกร ด้วยวิธีการจัดการศึกษา หรือการฝึกอบรม รวมไปถึงหน่วยงานที่มีส่วนสนับสนุนทรัพยากรเพื่อพัฒนาเกษตรกร และมีความเต็มใจที่จะเข้าเป็นเครือข่าย					
1.สมาชิกที่จะเข้าร่วมเครือข่ายควรมาด้วยความสมัครใจ					
2.เครือข่ายควรมีโครงสร้างที่ชัดเจน					
3.จำนวนสมาชิกที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายควรอยู่ระหว่าง 2-5 หน่วยงาน					
4.เครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ควรเป็นเครือข่ายประเภทอาศัยพื้นที่ (จังหวัด หรือ กลุ่มจังหวัด) เพื่อการประสานงานที่สะดวก การจัดการง่าย และมีบริบททางสภาพภูมิอากาศ และเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน					
5.เครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร ควรเป็นเครือข่ายประเภทอาศัยประเด็นกิจกรรม หรือภารกิจที่ตรงกัน ถึงแม้จะอยู่คนละจังหวัด หรือกลุ่มจังหวัด					
6. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 5 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ❶ สถานศึกษา ❷ สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ❸ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และ ❹ หน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ❺ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย</u>					
7. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 5 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ❶ สถานศึกษา ❷ สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ❸ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และ ❹ หน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ❺ สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นแม่ข่าย</u>					
8. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ❶ สถานศึกษา ❷ สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ❸ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และ ❹ <u>สถานประกอบการเอกชน โดยให้ สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย</u>					

ข้อรายการ	ระดับความ คิดเห็น				
	5	4	3	2	1
9.โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ①สถานศึกษา ②สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ③ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ธกส.) และ ④สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สำนักงานเกษตร จังหวัดเป็นแม่ข่าย</u>					
10.โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ①สถานศึกษา ②สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ③องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ④สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย</u>					
11. โครงสร้างเครือข่าย ควรประกอบด้วย 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ①สถานศึกษา ② สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ③องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ④สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นแม่ข่าย</u>					
12. โครงสร้างเครือข่ายควรมีเพียง 3 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ①สถานศึกษา ②สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ และ ③สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สถานศึกษาเป็นแม่ข่าย</u>					
13. โครงสร้างเครือข่าย ควรมีเพียง 3 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ①สถานศึกษา ②สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ และ ③สถานประกอบการเอกชน โดยให้ <u>สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นแม่ข่าย</u>					
2) บทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย ภาระหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่พึงปฏิบัติ ทั้งในการทำงานโดยลำพัง หรือ การดำเนินงาน โดยร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เช่นสถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษา จัดหลักสูตร ประเพณีวิชา เกษตรกรรมหรือประเพณีวิชาประมง ในขณะเดียวกันหน่วยงานอื่น ๆของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาเกษตรกร จัดฝึกอบรม ให้ความรู้แก่เกษตรกร และสถานประกอบการ ร่วมจัดทำ หลักสูตร เป็นแหล่งศึกษาดูงาน และทุกหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายให้ความร่วมมือกันเพื่อพัฒนา เกษตรกร ร่วมวางแผนการทำงานแบ่งบันทรัพยากร คน เงิน วัสดุอุปกรณ์					
บทบาทสถานศึกษา					
1.สำรวจความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร ที่จะศึกษาต่อหรือฝึกอบรมอาชีพ					
2.จัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับอาชีพของเกษตรกร					
3.ดำเนินการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพของ เกษตรกร					
4.จัดเตรียมสถานที่เรียน ให้เหมาะสมต่อการเรียนการสอน					
5. จัดหาผู้สอนที่มีความชำนาญในแต่ละอาชีพ					
6.จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดหยุ่นต่อการเรียนรู้ของเกษตรกร					
7. วารรูปแบบประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผล และประเมินผลของสถานศึกษา					

ข้อรายการ	ระดับความ คิดเห็น				
	5	4	3	2	1
บทบาทของหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่ร่วมเป็นเครือข่าย					
8. บูรณาการนโยบายหรือภาระงานที่สอดคล้องกันกับสถานศึกษา					
9. ประสานกับสถานศึกษาเพื่อจัดหากลุ่มผู้เรียน					
10. ร่วมจัดทำหลักสูตร และสมรรถนะรายวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					
11. จัดหาวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญ ร่วมจัดการเรียนการสอนหรือถ่ายทอดองค์ความรู้					
12. สนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน					
13. สนับสนุน จัดหาสถานที่เรียน กรณีจัดการเรียนการสอนนอกสถานศึกษา					
14. ร่วมกับสถานศึกษาสอบวัดความรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพของผู้เรียน และร่วมประเมินมาตรฐานวิชาชีพ					
สถานประกอบการภาคเอกชน					
15. อนุญาตให้ใช้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ของเกษตรกร					
16. ร่วมจัดทำหลักสูตร และสมรรถนะรายวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					
17. สนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน					
18. สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย สำหรับการจัดการเรียนการสอน					
19. จัดหาผู้เชี่ยวชาญ ร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกร					
20. ร่วมกับสถานศึกษาสอบวัดความรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพของผู้เรียน และร่วมประเมินมาตรฐานวิชาชีพ					
3) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเกษตรกร การพัฒนาเกษตรกรโดยการจัดการศึกษาในระดับ ปวช. หรือ ปวส. เพื่อเพิ่มวุฒิทางการศึกษา หรือการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น ให้มีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกรรวมทั้งด้านการผลิต การบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตร หรือจัดการศึกษาแบบเทียบโอนประสบการณ์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีงานทำมีประสบการณ์ได้มีวุฒิทางการศึกษาจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เกษตรกรได้สามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพ					
1. ร่วมวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษา					
2. สนับสนุนการฝึกอบรมอาชีพแก่เกษตรกร ร่วมกับสมาชิกในเครือข่าย					
2. จัดหาวิทยากรร่วมถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกร					
3. รวบรวมองค์ความรู้ด้านการเกษตร และจัดพิมพ์เอกสาร หรือสื่อต่าง ๆ เผยแพร่สู่เกษตรกร					

ข้อรายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
4. สนับสนุน จัดหา สื่อความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร					
5. สนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน					
5. สนับสนุนงบประมาณ สถานที่ในการศึกษาดูงานของเกษตรกร					
6. ร่วมจัดเวทีเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร					
7. ร่วมเสวนากับเกษตรกร เพื่อรับฟังปัญหา และให้ข้อเสนอแนะ					
8. ประเมินผลการเรียนรู้ของเกษตรกรร่วมกับสถานศึกษา					
4) การประสานของเครือข่าย การกำหนดหน่วยงานกลางหรือแม่ข่ายในการประสานงาน กำหนดวิธีการประสานงานภายในเครือข่าย กำหนดตัวบุคคลที่จะประสานงานของแต่ละหน่วยสมาชิก เลือกรูปแบบหรือช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงแต่ละกิจกรรม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานร่วมกัน					
1. ควรให้หน่วยงานที่เป็นแม่ข่าย เป็นตัวกลางในการประสานงานของสมาชิกในเครือข่าย					
2. แต่ละหน่วยสมาชิกควรกำหนดบุคคลในการติดต่อประสานงานกับเครือข่าย (Personal Contact)					
3. ในการประสานควรกำหนดช่องทางในการติดต่อให้ชัดเจน					
4. ในการประสานงานควรเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two way Communication)					
5. ในการประสานงานควรจัดทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร					
6. หน่วยสมาชิกในเครือข่ายควรกำหนดการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เดือนละ 1 ครั้ง					
7. หน่วยสมาชิกในเครือข่ายควรกำหนดการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่องทุก ๆ 3 เดือน					
8. การประชุมร่วมกันของหน่วยสมาชิกในเครือข่าย ควรเป็นไปตามภารกิจ ไม่จำเป็นต้องกำหนด					
9. แต่ละหน่วยสมาชิกควรสร้างสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการควบคู่ไปด้วยเพื่อความแน่นแฟ้น ของเครือข่าย					
10. ควรจัดกิจกรรมสัมพันธ์ภายในเครือข่ายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยสมาชิก					
5) การบริหารจัดการเครือข่าย การวางแผนการทำงาน เป้าหมายของการทำงาน กำหนดวิธีการทำงานร่วมกันของเครือข่าย การบริหารทรัพยากรที่ใช้ในการทำงานร่วมกัน ทั้งด้านทรัพยากรบุคคล เงิน สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนจนถึงการแสวงหาหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ ที่จะเข้ามา					

ข้อรายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
สนับสนุนการทำงานในแต่ละกิจกรรม					
1. เครือข่ายควรจัดทำแผนงานร่วมกันอย่างน้อย 3 ปี					
2. เครือข่ายควรจัดทำแผนผังบริหารงานของเครือข่ายให้ชัดเจน					
3. กำหนดวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายให้ชัดเจน และเข้าใจตรงกัน					
5. แต่ละหน่วยสมาชิกที่เข้าร่วมกันเป็นเครือข่าย ควรจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อเป็นหลักฐาน					
6. แต่ละหน่วยสมาชิกต้องดำเนินงานภายใต้เป้าหมายเดียวกัน ตามที่ระบุไว้ในบันทึกข้อตกลง					
7. แต่ละหน่วยงาน จัดทำคำสั่ง กำหนดตัวบุคคล พร้อมบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนในการทำงานเพื่อรองรับการทำงานในรูปแบบเครือข่าย					
8. ควรจัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย และเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่น ๆ ในจังหวัด และ กลุ่มจังหวัด ได้รับทราบ					
8. เครือข่ายควรแสวงหาแหล่งทุนสนับสนุนในการดำเนินงาน หรือความช่วยเหลือจากองค์กรอื่น					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

โปรดให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและการพัฒนา
ด้านโครงสร้างเครือข่าย

.....

.....

.....

.....

ด้านบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย

.....

.....

.....

.....

ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเกษตรกร

.....

.....

.....

.....

ด้านการประสานงานเครือข่าย

.....

.....

.....

.....

ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

**แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
ความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัด
เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร**

คำชี้แจง: แบบสัมภาษณ์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในระดับนโยบาย ระดับบริหารสถานศึกษา และตัวแทนเกษตรกร เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

แบบประเมินมี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

นางคันสนีย์ สายะสนธิ

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1) ชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....
- 2) ปัจจุบันท่านมีประสบการณ์
 - ☐ ด้านการบริหารนโยบายการศึกษาเป็นเวลา.....ปี
 - ☐ ด้านการบริหาร/พัฒนาเกษตรกร เป็นเวลา.....ปี
 - ☐ ประกอบอาชีพเกษตร/ส่งเสริมการเกษตร เป็นเวลา.....ปี
- 3) ตำแหน่งงานปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษา ของเกษตรกร

ด้านโครงสร้างเครือข่าย

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับโครงสร้างเครือข่ายที่ประกอบด้วย สถานศึกษา

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

2. ควรเพิ่มเติม ประเด็นใดบ้างเกี่ยวกับโครงสร้าง

.....

.....

.....

ด้านบทบาทหน้าที่

3. ท่านเห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่ของแต่ละกลุ่มหรือไม่

- บทบาทของสถานศึกษา

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

- บทบาทของหน่วยงานภาครัฐ

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

- บทบาทของสถานประกอบการ

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

4. ควรเพิ่มเติมในประเด็นใด

- บทบาทของสถานศึกษา

.....

.....

- บทบาทของหน่วยงานภาครัฐ

.....

.....

- บทบาทของสถานประกอบการ

.....

.....

ด้านกิจกรรมการพัฒนาเกษตรกรของแต่ละกลุ่มหรือไม่ ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วย

5. ท่านเห็นด้วยกับกิจกรรมของแต่ละกลุ่มหรือไม่

- กิจกรรมของสถานศึกษา ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วย
- กิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วย
- กิจกรรมของสถานประกอบการ ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วย

6. ควรเพิ่มเติมในประเด็นใด

- กิจกรรมของสถานศึกษา

.....

.....

- กิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ

.....

.....

- กิจกรรมของสถานประกอบการ

.....

.....

ด้านการประสานงาน

7. ท่านเห็นด้วยกับการประสานงานของเครือข่ายหรือไม่ ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วย

8. ควรเพิ่มเติมในประเด็นใดบ้าง

.....

.....

.....

ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย

9. ท่านเห็นด้วยกับการบริหารเครือข่ายหรือไม่ ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วย

10. ควรเพิ่มเติมในประเด็นใดบ้าง

.....

.....

.....

11. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการนำไปเสนอให้ สอศ. ใช้เป็นต้นแบบ ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วย

12. ข้อเสนอแนะโดยภาพรวม

.....

.....

.....

.....

แบบประเมิน

ความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัด เพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรไปใช้

คำชี้แจง: แบบประเมินความนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในระดับนโยบาย ระดับบริหารสถานศึกษา และตัวแทนเกษตรกร เกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร

แบบประเมินมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 ความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกรไปใช้

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

นางคันสนีย์ สายะสนธิ

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1) ชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....
- 2) ปัจจุบันท่านมีประสบการณ์
 - ☐ ด้านการบริหารนโยบายการศึกษาเป็นเวลา.....ปี
 - ☐ ด้านการบริหาร/พัฒนาเกษตรกร เป็นเวลา.....ปี
 - ☐ ประกอบอาชีพเกษตร/ส่งเสริมการเกษตร เป็นเวลา.....ปี
- 3) ตำแหน่งงานปัจจุบัน

ประเด็นคำถาม	ระดับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ด้านโครงสร้าง ประกอบด้วย 3 กลุ่มหลัก คือ สถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และสถานประกอบการ โดยให้สถานศึกษาเป็นองค์กรผู้ริเริ่มประสาน					
2. บทบาทสถานศึกษา					
3. บทบาทหน่วยงานภาครัฐ					
4. บทบาทสถานประกอบการ					
5.กิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร					
6.กิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร					
7.กิจกรรมของสถานประกอบการเพื่อพัฒนาการศึกษาของเกษตรกร					
8. การประสานงานในเครือข่าย					
9. การบริหารจัดการเครือข่าย					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

รายชื่อสถานศึกษาที่ส่งแบบสอบถามระยะที่ 1 ตอนที่ 1-2

ลำดับที่	ชื่อวิทยาลัย
1	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี
2	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเพชรบุรี
3	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีราชบุรี
4	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลพบุรี
5	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสิงห์บุรี
6	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุพรรณบุรี
7	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุทัยธานี
8	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีฉะเชิงเทรา
9	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีชลบุรี
10	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสระแก้ว
11	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีชัยนาท
12	วิทยาลัยประมงสมุทรสาคร
13	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศูนย์ศิลปชีพบางไทร
14	วิทยาลัยการอาชีพศึกษาปทุมธานี
15	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่
16	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครสวรรค์
17	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีตาก
18	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา
19	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพิจิตร
20	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเพชรบูรณ์
21	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีแพร่
22	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลำพูน
23	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุโขทัย
24	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงราย
25	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกำแพงเพชร
26	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีขอนแก่น
27	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีชัยภูมิ
28	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา
29	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์
30	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม
31	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยียโสธร
32	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีร้อยเอ็ด

- 33 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษ
- 34 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุดรธานี
- 35 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี
- 36 วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการดอนตาล
- 37 วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการโนนดินแดง
- 38 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกระบี่
- 39 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีชุมพร
- 40 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีตรัง
- 41 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครศรีธรรมราช
- 42 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพังงา
- 43 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพัทลุง
- 44 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีระนอง
- 45 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลา
- 46 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสตูล
- 47 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี
- 48 วิทยาลัยประมงปัตตานี
- 49 วิทยาลัยประมงชุมพรเขตรอุดมศักดิ์
- 50 วิทยาลัยประมงติณสูลานนท์

รายชื่อหน่วยงานภาครัฐที่ให้ข้อมูลระยะที่ 1 ชั้นที่ 2

1. สำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี
2. สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี
3. สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี
4. สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี
5. สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง
6. สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท
7. สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
8. สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี
9. สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี
10. สำนักงานเกษตรจังหวัดปทุมธานี
11. สำนักงานเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
12. สำนักงานเกษตรจังหวัดสระแก้ว
13. สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี
14. สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา
15. สำนักงานเกษตรจังหวัดสิงห์บุรี
16. สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา
17. สำนักงานเกษตรอำเภोजังหวัดขอนแก่น
18. สำนักงานเกษตรอำเภอมัญจาคีรี
19. สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ
20. สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์
21. สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ
22. สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด
23. สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม
24. สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานี
25. สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองคาย
26. สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย
27. สำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร
28. สำนักงานเกษตรจังหวัดชุมพร
29. สำนักงานเกษตรจังหวัดตรัง
30. สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช
31. สำนักงานเกษตรจังหวัดกระบี่
32. สำนักงานเกษตรจังหวัดตรัง
33. สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา
34. สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู

35. สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี
36. สำนักงานเกษตรพิจิตร
37. สำนักงานเกษตรนครสวรรค์
38. สำนักงานเกษตรเพชรบูรณ์
39. สำนักงานเกษตรจังหวัดสตูล
40. สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร
41. สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก
42. สำนักงานเกษตรแพร่
43. สำนักงานเกษตรสุโขทัย
44. สำนักงานเกษตรพะเยา
45. สำนักงานเกษตรลำพูน
46. สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่
47. สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร
48. สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย
49. สำนักงานเกษตรอำเภอสุรินทร์
50. สำนักงานเกษตรจังหวัดอ่างทอง
51. สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก
52. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สาขาเพชรบุรี
53. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สาขาขอนแก่น
54. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สาขาพะเยา
55. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สาขามหาสารคาม
56. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สาขากาญจนบุรี
57. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดกาญจนบุรี
58. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดร้อยเอ็ด
59. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดยโสธร
60. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสระแก้ว
61. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาชะงุ้ม
62. องค์การบริหารส่วนตำบลอินคีรี
63. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหญ้า

รายชื่อสถานประกอบการ

- 64. บริษัทกุยบุรีผลไม้กระป๋อง
- 65. บริษัท วี แอนด์ เค สับปะรดกระป๋องจำกัด
- 66. ช.เพชรบูรณ์ฟาร์ม
- 67. บริษัท ศศิภาค 111 จำกัด
- 68. รุ่งโรจน์ฟาร์ม
- 69. อันดามันชาคลีฟาร์ม
- 70. โรงงานรีเวอร์แควอินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด
- 71. อัครวินฟาร์ม
- 72. โรงงาน ทีพีซี อาหารกระป๋อง
- 73. สายลมฟาร์ม

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลระยะที่ 2

1. นายวณิชย์ อ่วมศรี
 - รองเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
 - (ดูแลงานวิชาการ)
 - อดีตที่ปรึกษาด้านมาตรฐานอาชีวศึกษาเกษตรกรรมและประมง ระดับทรงคุณวุฒิ
2. นายวีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ
 - นายกสภาสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรภาคกลาง
 - อดีต เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
 - เจ้าของบริษัทคลีนฟาร์ม ได้รับรางวัล
 - เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติปี 2553 สาขา
 - การใช้วิชาการเกษตรดีที่เหมาะสม(GAP)
3. นายสิทธิศักดิ์ รัตนพาณิชย์
 - ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานอาชีวศึกษาเกษตรกรรมและประมง
 - ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี
4. นายวิเศษ คงแก้ว
 - ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครศรีธรรมราช
 - สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร ภาคใต้
5. นายพรณรงค์ วรศิลป์
 - ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีขอนแก่น
 - สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
6. นายประจักษ์ ทาสี
 - ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีตาก
 - สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร ภาคเหนือ (ตอนบน)
7. นายคัมภีร์ สายะสนธิ
 - ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเพชรบุรี
 - สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร ภาคกลาง
8. นายประเวศ วรางกูร
 - ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุทัยธานี
 - สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร ภาคเหนือ(ตอนล่าง)
9. นายเสถียร มาเจริญรุ่งเรือง
 - อาชีพปัจจุบัน เกษตรกร
 - เจ้าของบริษัทสามัคคีการเกษตร
 - ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ
 - สาขาการทำไร่ ประจำปี พ.ศ. 2554
 - อดีตนักศึกษา ชั้น ปวส. ในโครงการร่วมมือกับสำนักงานเกษตรจังหวัด
10. นายสุภรณ์ สังข์วรรณะ
 - อาชีพปัจจุบัน เกษตรกร
 - หมอดินอาสาประจำอำเภอหนองหญ้าไซ
 - เกษตรกรตัวอย่าง
 - หมอดินอาสาประจำจังหวัดสุพรรณบุรี
 - ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติปราชญ์
 - ชาวบ้านผู้มีคุณูปการด้านพัฒนาเกษตรกร

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ - นามสกุล	นางคันสนีย์ สายะสนธิ
วัน เดือน ปี ที่เกิด	28 กันยายน 2517
สถานที่เกิด	จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต(ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต (การบริหาร อาชีวศึกษา) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการ (ฝ่ายวิชาการ)
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเพชรบุรี วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเพชรบุรี 59 หมู่ 3 ต.สามพระยา อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี 76120